

III

(Muud aktid)

EUROOPA MAJANDUSPIIRKOND

Avalik versioon ⁽¹⁾:

EFTA JÄRELEVALVEAMETI OTSUS

nr 244/12/COL,

27. juuni 2012,

Íslandsbankile antud restruktureerimisabi kohta (Island)

EFTA järelevalveamet (edaspidi „järelevalveamet“),

VÖTTES ARVESSE Euroopa Majanduspiirkonna lepingut (edaspidi „EMP leping“), eriti selle artikli 61 lõike 3 punkti b ja selle protokoll nr 26,

VÖTTES ARVESSE EFTA riikide vahelist järelevalveameti ja kohtu asutamist käsitlevat lepingut (edaspidi „järelevalve- ja kohtuleping“), eriti selle artiklit 24,

VÖTTES ARVESSE järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 (edaspidi „protokoll nr 3“), eriti selle I osa artikli 1 lõiget 3 ning II osa artikli 7 lõiget 3 ja artiklit 13,

ning arvestades järgmist:

I. ASJAOLUD

1. MENETLUS

- (1) Pärast 2008. aasta oktoobris toimunud mitteametlikku kirjavahetust ja seaduse nr 125/2008 (rahandusturgude erakorralises jms olukorras riigikassa väljamaksete tegemise lubamise kohta) (edaspidi „erakorraliste olukordade seadus“) heakskiitmist 6. oktoobril 2008 Islandi parlamendis (Althingi), millega anti Islandi riigile laiaulatuslikud õigused pangandussektoris sekkumiseks, saatis järelevalveameti direktor Islandi ametiasutustele kirja (10. oktoober 2008), milles palus teavitada järelevalveameti erakorraliste olukordade seaduse alusel võetud meetmetest. Sellele järgnes korrapärane suhtlemine ja kirjavahetus, sealhulgas järelevalveameti 18. juuni 2009. aasta kiri, milles juhiti Islandi ametiasutuste tähelepanu vajadusele teatada mis tahes riigiabi meetmetest, ning ka protokoll nr 3 artiklis 3 sätestatud piirangute peatamise klauslile. Pärast edasist kirjavahetust teatasid Islandi ametiasutused 15. septembril 2010 lõpuks tagasiulatavalt ettevõtja Glitnir tegevuse teatavas ulatuses taastamisega ning uue ettevõtja Glitnir Bank (selleks ajaks uue nimega Íslandsbanki) asutamise ja kapitaliseerimisega seotud riigiabist ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Dokument avaldatakse üksnes teavitamise eesmärgil. Käesolevas avalikus versioonis on osa teavet selle konfidentsiaalsuse tõttu eemaldatud. Seda tähistab [...] või nurksulgudes esitatud summa, mis on tegelikule summale ligilähedane mittekonfidentsiaalne teave.

⁽²⁾ Üksikasjalikum kirjeldus menetlusest on antud ametliku uurimismenetluse algatuse otsuses, millele on viidatud joonealuses märkuses nr 3.

- (2) 15. detsembri 2010. aasta kirjas ⁽³⁾ teavitas järelevalveamet Islandi ametiasutusi oma otsusest algatada seoses Islandi riigi võetud riigiabimeetmetega (endise) ettevõtja Glitnir Bank tegevuse teatavas ulatuses taastamiseks ning ettevõtja New Glitnir Bank (uue nimega Íslandsbanki) (vt menetluse algatamise otsus) asutamiseks ja kapitaliseerimiseks ametlikku uurimismenetlust vastavalt protokollis 3 I osa artikli 1 lõikele 2 ⁽⁴⁾. Samuti nõudis järelevalveamet ettevõtja Íslandsbanki üksikasjaliku restruktureerimiskava esitamist kuue kuu jooksul.
- (3) 24. märtsi 2011. aasta kirjaga ⁽⁵⁾ laekus järelevalveametisse üks huvitatud isikute märkus, mis oli esitatud Islandi ametiasutustele 25. mail 2011. Islandi ametiasutused ei vastanud märkusele.
- (4) 31. märtsi 2011. aasta kirjaga esitasid Islandi ametiasutused Íslandsbanki restruktureerimiskava. Pärast Byri omandamist 2011. aasta novembris esitasid Islandi ametiasutused 22. veebruaril 2012 Íslandsbanki kohta uue restruktureerimiskava ⁽⁶⁾.
- (5) 11. juuli 2011. aasta ja 13. veebruari 2012. aasta kirjadega palus järelevalveamet restruktureerimiskava käsitlevat teavet. Islandi ametiasutuste vastused teabepäringutele laekusid 17. oktoobril 2011 ja 13. märtsil 2012. 16. mail 2012 ja 6. juunil 2012 esitati kohustusi kajastavad lõppdokumendid ⁽⁷⁾.
- (6) Lisaks kohtus järelevalveamet Islandi ametiasutustega 7. juunil 2011 ja 27.–28. veebruaril 2012.

2. TAUST

- (7) Käesolevas jaotises kirjeldab järelevalveamet sündmusi, asjaolusid ning majanduslikke, poliitilisi ja regulatiivseid tegureid, mis põhjustasid Islandi finantsüsteemi kokkuvarisemise ja ümberkorraldamise alates 2008. aasta oktoobrist praeguseeni, et peegeldada olukorda, mis on vaadeldavate abimeetmete hindamisel aluseks võetud. Enne seda meenutatakse ettevõtja Glitnir langemist kronoloogilises järjekorras.

2.1. Ettevõtja Glitnir Bank kokkuvarisemine

- (8) 2008. aasta septembris tabasid mitut suurt finantsinstitutsiooni tõsised raskused. Ülemaailmse finantsturu ebastabiilsuse tõttu ja pärast Lehman Brothersi kokkukukkumist 2008. aasta septembris tekkisid lühiajaliste laenude refinantseerimisel ja hoiuste massilise väljavõtmise tulemusel raskused kolmel Islandi suurimal kommertspangal, kes olid eelnevatel aastatel just kogunud enneolematut kasvu. 15. septembril esitas Lehman Brothers pankrotikaitse avalduse ning samal päeval teatati, et Bank of America on kavas võtta üle ettevõtja Merrill Lynch.
- (9) Lisaks räägiti Lloyds TSB kavatsusest võtta üle üks Ühendkuningriigi suurimatest pankadest HBOS. Samal ajal oli Glitnir väga suurtes raskustes seoses oma tegevuse rahastamisega. Huvipuuduse tõttu tuli tühistada võlakirjaemissioon, lõpule jäi viimata vara müük ning üks Saksamaa pank keeldus pikendamast kahte laenu, mille väärtus oli hinnanguliselt kokku 150 miljonit eurot. Pärast Lehman Brothersi kokkuvarisemist halvenesid silmnähtavalt ka turutingimused.

⁽³⁾ EFTA järelevalveameti otsus nr 494/10/COL ametliku uurimismenetluse algatamise kohta seoses riigiabi andmisega (endisele) ettevõtjale Glitnir Bank selle tegevuse teatavas ulatuses taastamiseks ning ettevõtja New Glitnir Bank (uue nimega Íslandsbanki) asutamiseks ja kapitaliseerimiseks), ELT C 41, 10.2.2011, lk 51 ja *Euroopa Liidu Teataja* juurde kuuluv EMP kaasanne nr 7, 10.2.2011, lk 50.

⁽⁴⁾ Täiendav teave otsusega nr 494/10/COL tipnenud menetluse kohta asub otsuse menetlust käsitlevas osas.

⁽⁵⁾ Korrigeeritud huvitatud isikud 25. mail 2012.

⁽⁶⁾ Järelevalveameti otsus nr 325/11/COL, mis käsitleb ettevõtja Byr hf omandamist Íslandsbanki poolt ning ettevõtjale Byr hf antud allutatud laenu ajutise heakskiitmise pikendamist, ELT C 16, 19.1.2012, lk 10 ja *Euroopa Liidu Teataja* juurde kuuluv EMP kaasanne nr 3, 19.1.2012, lk 1.

⁽⁷⁾ Seoses Islandi pangandussektori konkurentsiooludega ja võimalike konkurentsimeetmetega tegi järelevalveamet koostööd Islandi konkurentsiametiga.

- (10) 25. septembril 2008 teatas Glitniri juhatuse esimees Islandi keskpangale, et oktoobris tagastamist vajavad laenud tekitavad pangale vahetu vahendite puudujäägi 600 miljonit eurot. 29. septembril teatati, et Islandi valitsus annab Glitnitile 600 miljonit eurot vastutasuks 75 % osaluse eest panga omakapitalis. Et 600 miljonit eurot moodustas pea veerandi Islandi välisvaluutareservist ja Glitnir oli vaevelnud refinantseerimisprobleemide küüsis juba mõnda aega ning pidi avaliku teabe kohaselt järgmise kuue kuu jooksul tasuma 1,4 miljardi suuruse võla, ei olnud selline pakkumine usutav⁽⁸⁾. Selgus, et Glitniri emiteeritud aktsiate väärtus langes ühe päevaga 200 miljardilt Islandi kroonilt 26 miljardile Islandi kroonile.
- (11) Massiline hoiuste väljavõtmine ei toimunud üksnes Islandi välis-, vaid ka riigisisestest filiaalidest. Riigisisene raha väljavõtmine pankadest muutus niivõrd ulatuslikuks, et Islandi pangad ja Islandi keskpangad olid ühel hetkel lähedal sularaha puudujäägile. 30. septembril 2008 langetas krediidiagentuur Moody's Glitniri krediitireitingut, mis tõi kaasa maksekohustuste täitmise kohustuse edasiste laenude puhul. Järgnesid ka lisatagatise nõuded rohkem kui miljardi euro väärtuses. 7. oktoobril 2008 oli Glitnir sunnitud paluma Islandi finantsjärelevalveametil pank oma kontrolli alla võtta⁽⁹⁾.

2.2. Finantskriis ja Islandi pankade kokkuvarisemise peapõhjused

- (12) Teatistes New Glitnir Bankile (hiljem Íslandsbanki) riigiabi andmise kohta märkisid Islandi ametiasutused, et Islandi pangandussektori kokkuvarisemise ning riigi sekkumise põhjuseid on väga üksikasjalikult kirjeldatud aruandes, mille koostas Islandi parlamendi poolt kolme suurpanga kokkuvarisemise põhjustanud protsesside uurimiseks ja analüüsimiseks loodud eriuurimiskomisjon⁽¹⁰⁾. Allpool esitab järelevalveamet kokkuvõtte kõnealuse komisjoni järeldustest eelkõige Glitnir Banki kokkuvarisemise põhjustanud asjaolude kohta. Teave pärineb eriuurimiskomisjoni aruande 2. (kommenteeritud kokkuvõte) ja 21. peatükist (Islandi pankade kokkuvarisemise põhjused — vastutus, vead ja hooletus).
- (13) 2007. aastal alanud finantsturgude üldine likviidsuse langus viis lõpuks kolme Islandi suurpanga kokkuvarisemiseni, kuna nende majandustegevus hakkas järjest enam sõltuma vahendite hankimisest rahvusvahelistelt turgudelt. Islandi pankade pankrotistumise põhjused olid keerukad ja neid oli palju. Eriuurimiskomisjon uuris suurpankade kokkuvarisemise põhjuseid, kusjuures märkimisväärne on asjaolu, et enamik järeldusi kehtivad kõigi kolme panga suhtes ja paljud neist on üksteisega seotud. Allpool antakse lühiülevaade pankade tegevusest, mis viis krahhini.

Valimatu ja ebapiisiv laienemine

- (14) Eriuurimiskomisjoni järelduste kohaselt suurendasid pangad kokkuvarisemisele eelnenud aastatel oma bilanssi ja laenuportfelle suuremas ulatuses, kui nende tegevus- ja juhtimissuutlikkus võimaldasid. Kolme panga varad suurenesid hüppeliselt — kui 2003. aastal olid need kokku 1,4 triljonit Islandi krooni,⁽¹¹⁾ siis 2008. aasta teises kvartalis 14,4 triljonit Islandi krooni. Kolme panga kasvu juures mängis põhiosa välisosalejatele laenamine, mis kasvas märkimisväärselt 2007. aastal⁽¹²⁾ ning eriti pärast rahvusvahelise likviidsuskriisi tekkimist. Sellest järeldas

⁽⁸⁾ Vt Islandi parlamendile esitatud eriuurimiskomisjoni aruande 2. peatükk: aruande põhijärelduste lk 13: <http://sic.althingi.is/pdf/RNAvef-Kafli2Enska.pdf>.

⁽⁹⁾ Samal päeval alustati ka Landsbanki pankrotivara haldamist, kaks päeva hiljem (9.10.2008) ootas sama saatust Kaupthing Banki.

⁽¹⁰⁾ Eriuurimiskomisjoni kuulusid ülemkohtu kohtunik Páll Hreinsson, Islandi parlamendi ombudsman Tryggvi Gunnarsson ning Ameerika Ühendriikide Yale'i ülikooli lektor ja kaasprofessor Ph.D Sigríður Benediktsdóttir. Aruanne on kättesaadav islandi keeles aadressilt <http://rna.althingi.is/>; inglise keelde tõlgitud osad (sealhulgas kommenteeritud kokkuvõte ja peatükk pankade kokkuvarisemise põhjuste kohta) on kättesaadavad aadressilt <http://sic.althingi.is/>.

⁽¹¹⁾ Islandi kroon *króna*.

⁽¹²⁾ Välismaistele isikutele laenamine kasvas kuue kuuga 11,4 miljardit eurot — 9,3 miljardilt eurolt 20,7 miljardile eurole.

eriuurimiskomisjon, et laenukasv oli tingitud laenu andmisest ettevõtjatele, kellele keelduti mujal laenu andmast. Samuti märgiti aruandes, et oma olemuselt riskantsem investeerimispingandus saavutas pankade tegevuses järjest suurema osakaalu ning kasv suurendas probleeme veelgi.

Vahendite vähenemine rahvusvahelistel turgudel

- (15) Pankade kasvu lihtsustas olulisel määral juurdepääs rahvusvahelistele finantsturgudele, heade krediidireitingute ärakasutamine ning juurdepääs Euroopa turgudele EMP lepingu alusel. 2005. aastal laenasid Islandi pangad välismaistelt võlaväärtpaberite turgudel suhteliselt soodsatel tingimustel 14 miljardit eurot. Kui juurdepääs Euroopa võlaväärtpaberite turgudele ahenes, hakkasid pangad rahastama oma tegevust Ameerika Ühendriikide turgude abil, kusjuures Islandi võlaväärtpaberid moodustasid tagatisega võlakohustuste paketi. Kokkuvarisemise eelsel ajal muutusid pangad üha sõltuvamaks lühiajalistest laenudest, mis tõid kaasa väga suured ja (eriuurimiskomisjoni arvamuse kohaselt) prognoositavad refinantseerimisriskid.

Pangaomanike tekitatud finantsvõimendus

- (16) Kõigi Islandi suurpankade puhul kuulusid suurimate võlglaste hulka põhiomanikud⁽¹³⁾. Glitniri laenud Baugur Groupi põhiaktsionäridele ja seotud isikutele, eriti FL Groupile, olid ülisuured. Pärast seda, kui Baugur Group ja FL Group oma osalust pangas märkimisväärselt suurendasid, nimetas Glitnir 2007. aasta kevadel ametisse uue juhatus. 2007. aasta lõpus ja 2008. aasta alguses laenud Bauguril ja sellega seotud ettevõtjatele pea kahekordistunud ning asjaomasele kontsernile antud laenud moodustasid vahepeal lausa 80 % panga omakapitalist⁽¹⁴⁾. Järjest suurem laenamine põhiaktsionäridele toimus hoolimata Glitniril tekkima hakkavatest likviidsus- ja refinantseerimisprobleemidest. Eriuurimiskomisjoni arvamuse kohaselt oli osal aktsionäridel panga omanikena ebaharilikult lihtne juurdepääs laenamisele. Ühtlasi sedastas asjaomane komisjon, et oli tugevaid märke Bauguri ja FL Groupi püüdlustest mõjutada panga juhtimist ning et piirid suurimate aktsionäride ja panga huvide vahel olid hägused. Keskendumise tõttu põhiaktsionäridele jäid aga tähelepanuta teised aktsionärid ja võlausaldajad. Panga kokkuvarisemise ajal oli Baugur Groupil ja sellega seotud ettevõtjatel panga ees tagastamata laene kokku umbes 2 miljardi euro väärtuses ehk 70 % panga omakapitalist. Eriuurimiskomisjon seadis veel kahtluse alla panga tütarettevõtjate tehingud rahaturufondidega, kuna viimased investeerisid väga palju panga omanikega seotud võlakirjadesse. Glitniri tütarettevõtja Glitnir Funds laenas Baugur Groupile ja FL Groupile umbes 300 miljonit eurot, investeerides nende võlakirjadesse 20 % oma kogukapitalist.

Riskikontsentratsioon

- (17) Põhiaktsionäride suhtes võetud ebaharilikult suur risk oli eriuurimiskomisjoni arvates tingitud asjaolust, et pankade varaportfellid ei olnud piisavalt hajutatud. Eriuurimiskomisjoni kohaselt tõlgendati liiga suurt riski käsitlevaid ELi eeskirju eeskätt seoses aktsionäridega kitsalt ning pangad lootsid eeskirju eirata.

Omavahendite vähesus

- (18) Kuigi Glitniri ja Islandi kahe teise suurpanga deklareeritud omavahendite suhtarv oli endiselt veidi kõrgem kui kohustuslik miinimum, ei kajastanud omavahendite suhtarvud eriuurimiskomisjoni arvates täpselt pankade finantsvõimekust. See oli tingitud pankade omaaktsiate riskipositsioonist seoses põhitagatiste ja aktsiate tähtajalepingutega. Eriuurimiskomisjoni viidatud „omavahendite vähesus“⁽¹⁵⁾ väljendus ettevõtjate endi rahastatavas osakapitalis, mis moodustas rohkem kui 25 % pankade regulatiivsest kapitalist (või rohkem kui 50 % kapitali põhikomponendist — aktsionäride materiaalsemast põhivarast). Sellele lisandusid probleemid, mis olid tingitud pankade kahjuriskist seoses osalusega üksteise kapitalis. 2008. aasta keskpaigaks moodustas pankade omaaktsiate otserahastamine ning kahe muu panga aktsiate vastastikune rahastamine ligikaudu 400 miljardit Islandi krooni ehk

⁽¹³⁾ Aruande peatükk 21.2.1.2, lk 6.

⁽¹⁴⁾ Olukorra muutis veelgi raskemaks asjaolu, et Islandi suurimate investeerimisettevõtjate välismaised võlausaldajad hakkasid tagatiste väärtuste vähenedes nõudma lisatagatist, mille tulemusel olid kolm suurpanka sunnitud rahastamise üle võtma, et tagastada välispankadele nende laenusid.

⁽¹⁵⁾ Aruande peatükk 21.2.1.4.

umbes 70 % kapitali põhikomponendist. Eriuurimiskomisjoni järgi toimus aktsiakapitali rahastamine süsteemist endast laenamise läbi ulatuses, mis ohustas süsteemi stabiilsust. Kuna väga suur osa omaaktsiatest oli antud laenu-tagatisteks, siis aktsiahindade langemise järel langes ka pankade laenuportfellide kvaliteet. See mõjutas pankade tulemuslikkust ja tekitas veelgi suurema surve nende aktsiahindade langemiseks. Eriuurimiskomisjon eeldas oma käsutuses oleva teabe alusel, et vastukaaluks püüdsid pangad tekitada kunstlikult suurt nõudlust iseenda aktsiate järele.

Pankade suurus

- (19) 2001. aastal oli kolme suurpanga bilanss kokku sama suur kui Islandi aastane SKP. 2007. aasta lõpuks olid pangad rahvusvahelised ning nende vara võrdus üheksakordse Islandi SKPga. Eriuurimiskomisjoni aruande kohaselt leidsid vaatlejad 2006. aastal, et pangandussüsteem oli ületanud Islandi keskpanga finantsvõimekuse ning kahtlesid, kas keskpang on suuteline täitma viimase instantsi laenaja rolli. 2007. aasta lõpuks olid Islandi lühiajalised võlad (peamiselt pankade rahastamiseks) 15 korda suuremad kui välisvaluutareservid, kolmes pangas olevad välislohiused aga välisvaluutareservidest kaheksa korda suuremad. Hoiustajate ja investorite tagatistefondis oli võrreldes tagatavate pangahoiustega minimaalselt vahendeid. Eriuurimiskomisjoni arvamusel põhjustasid nimetatud asjaolud massilise raha väljavõtmise Islandi pankadest.

Pankade ebaproportsionaalne kasv võrreldes reguleeriva ja finantsinfrastruktuuriga

- (20) Eriuurimiskomisjoni kohaselt jäi Islandi pädevatel järelevalveasutustel puudu usaldusväärsusest, mida oleks olnud vaja viimase instantsi laenaja vahendite ebapiisavuse tagajärjel. Aruande kohaselt puudusid Islandi finantsjärelevalveametil ja keskpangal ekspertteadmised ja kogemus pankade tegevuse reguleerimiseks keerulises majanduslikus olukorras, kuid nimetatud asutused oleksid võinud võtta meetmeid pankade võetavate riskide vähendamiseks. Finantsjärelevalveamet ei kasvanud näiteks pankadega samaväärselt ning reguleerija jäi oma töös pangatehingute kiirest arengutempost maha. Aruandes kritiseeritakse ka Islandi valitsust, kes oleks pidanud võtma meetmeid pankade võimaliku mõju suhtes majandusele, vähendades nende suurust või nõudes ühe või mitme panga peakontori ümbersuunamist välisriiki ⁽¹⁶⁾.

Islandi üldmajanduslik ebastabiilsus ja ülelaienemine

- (21) Eriuurimiskomisjoni aruandes viidatakse üldisematele sündmustele Islandi majanduses, mis samuti mõjutasid pankade kiiret kasvutempot ning soodustasid tasakaalu kadumist ühelt poolt finantsteenuste sektori ulatuslikkuse ja mõju ning teiselt poolt ülejäänud majanduse vahel. Selles märgiti, et valitsuspoliitika (eelkõige maksupoliitika) aitas väga tõenäoliselt ülelaienemisele ja tasakaalu kadumisele kaasa ning et Islandi keskpanga rahapoliitika ei olnud piisavalt piirav. Aruandes märgitakse ühtlasi, et eluasemerahastamisfondi laenueskirjade leevendamine oli üks suurimaid vigu, mida tehti raha- ja maksujuhtimises pankade kokkuvarisemise eelsel ajal ⁽¹⁷⁾. Selles kritiseeritakse ka asjaolu, et pankadel oli väga kerge saada laenu Islandi keskpangalt, kelle lühiajaliste tagatistega laenude maht kasvas 30 miljardilt Islandi kroonilt 2005. aasta sügisel 500 miljardile Islandi kroonile 2008. aasta oktoobri alguses.

⁽¹⁶⁾ Tolleaegse valitsuskolitsiooni poliitiline prioriteet oli julgustada kasvu ja motiveerida panku oma peakontoreid Islandile jätma.

⁽¹⁷⁾ Aruande 2. peatükk, lk 5.

Islandi kroon, väline tasakaalustamatus ja krediidiriski vahetustehingud

- (22) Aruandes on märgitud, et 2006. aastal oli Islandi krooni väärtus mittejätkusuutlikult kõrge, jooksevkonto puudujääk rohkem kui 16 % SKPst ning kohustused seoses välisvaluutaga miinus vara võrdus ligikaudu kogu aastase SKPga. Seega olid olemas kõik eeldused finantskriisi puhkemiseks. 2007. aasta lõpus oli Islandi kroon languses ning krediidiriski vahetustehingud Islandi ja pankade suhtes kasvasid hüppeliselt.

2.3. Pangandussektori restruktureerimiseks võetud meetmed

- (23) Pärast kolme suurima kommerts-panga (sealhulgas Glitnir) kokkuvarisemist 2008. aasta oktoobris olid Islandi ametiasutused enneolematu probleemi ees — kuidas tagada pangatehingute järjepidevus Islandil⁽¹⁸⁾. Islandi valitsuse poliitika on sätestatud peamiselt erakorraliste olukordade seadusega, mille Islandi parlament 6. oktoobril 2008 vastu võttis⁽¹⁹⁾. Nimetatud seadusega anti finantsjärelevalveametile erakorraline volitus võtta üle finantsasutuste tegevus ning vajaduse korral võõrandada nende vara ja kohustused. Rahandusministeerium andis rahandusministrile loa riigikassa väljamaksete tegemiseks uute finantsasutuste asutamise eesmärgil. Lisaks oli kavas eelistanud finantsasutuste pankrotimenetluses hoiuste väljamaksmist muudele nõuetele. Valitsus teatas, et riigi kommerts- ja hoiupankades ning nende Islandi filiaalides olevatele hoiustele tagatakse täielik kaitse.
- (24) Poliitilised prioriteedid olid esialgu kodumaise panganduse põhifunktsioonide, maksete ja arvelduste tagamine. Kriisi puhkemise järgsetel nädalatel koostas Islandi valitsus koostöös Rahvusvahelise Valuutafondiga (edaspidi „IMF“) majanduskava, mis päädis Islandi poolt IMFilt taotletud kaheaastase tugilaenu heakskiitmisega 20. novembril 2008. IMFilt saadud laenusumma oli 2,1 miljardit USA dollarit ning see oli mõeldud Islandi valuutareservide suurendamiseks. Põhjamaadest ja teatavatelt kaubanduspartneritelt võeti täiendavaid laene kokku summas 3 miljardit USA dollarit. IMFi laenust muudeti kohe kättesaadavaks 827 miljonit USA dollarit, kusjuures ülejäänud laenusumma maksti välja kaheksas võrdses osas vastavalt majanduskava kvartalipõhisele ülevaatamisele.
- (25) IMFiga koostatud majanduskava näol oli tegemist laiapõhjalise stabiliseerimiskavaga, milles keskenduti kolmele järgmisele põhieesmärgile. Esiteks Islandi krooni stabiilsuse ja usaldusväärsuse taastamine, et pidurdada kriisi halba mõju majandusele. Meetmed hõlmasid kapitali kontrollimist, eesmärgiga takistada kapitali väljavoolu. Teiseks sisaldas kava laiapõhjalist strateegiat pankade restruktureerimiseks, mille põhieesmärk oli elujõulise finantsüsteemi taastamine Islandil ning riigi rahvusvaheliste finantssuhete säilitamine. Kõrvaleesmärgid olid tagada pankade vara õiglane hindamine, maksimeerida vara sissenõudmist ja tugevdada järelevalvetegevust. Kolmandaks oli kava eesmärk tagada jätkusuutlik riigi rahandus, piirates pankrotistunud pankade kahjumite ühiskonna õlule lükkamist ning rakendades eelarve konsolideerimise kava keskmises perspektiivis.
- (26) Islandi ametiasutused on rõhutanud, et erakordse olukorra tõttu, mille põhjustas pangandussüsteemi suurus riigikassa finantssuutlikkuse küündimatuse valguses, olid võimalikud poliitilised valikud piiratud. Seetõttu olid lahendused paljuski erinevad teiste riikide valitsuste meetmetest, kelle finantsstabiilsus oli ohus.

⁽¹⁸⁾ Täiendavaid üksikasju Islandi ametiasutuste meetmete kohta leiab rahandusministri 2011. aasta mai aruandest parlamendile kommerts-pankade taassünni kohta (Skýrsla fjármálaráðherra um endurreisn viðskiptabankanna), mis asub aadressil <http://www.althingi.is/altext/-139/s/pdf/1213.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Rahandusturgude erakorralises jm olukorras riigikassa väljamaksete tegemiseks volitamise seadus nr 125/2008.

- (27) Erakorraliste olukordade seadusest lähtuvalt jagati kolm suurt kommertsbanka Glitnir Bank, Landsbanki Íslands ja Kaupthing Bank „endisteks” ja „uuteks” pankadeks. Rahandusminister asutas kolm piiratud vastutusega äriühingut, mis võtsid üle endiste pankade riigisisised tehingud ning nimetasid ametisse nende juhatused. Finantsjärelevalveamet võttis vanad pangad üle, kandis peamiselt nende riigisisese vara ja kohustused (hoiused) üle uutele pankadele, kes jätkasid pangatehinguid Islandil, samas kui endised pangad läksid vastavate kriisilahenduskomisjonide järelevalve alla ⁽²⁰⁾. Välismaine vara ja kohustused paigutati peamiselt endistesse pankadesse ning hiljem kohaldati nende suhtes likvideerimismenetlust ja kõigi välistehingute võimalikku sulgemist ⁽²¹⁾.
- (28) 14. novembril 2008 kolme uue panga kohta koostatud algbilansi kohaselt moodustas pankade koguvara kokku 2 886 miljardit Islandi krooni, sealhulgas riigi eraldatav omakapital 385 miljardit Islandi krooni. Uute pankade poolt endiste pankade kasuks emiteeritavate võlakirjade hulka prognoositi 1 153 miljardile Islandi kroonile. See oli mõeldud ülemääraste kohustuste eest üle kantud vara hüvitamiseks. Finantsjärelevalveamet määras ülekantud varade ja kohustuste hindamist teostama ettevõtja Deloitte LLP. Protsessi käigus ilmnes, et sõltumatu hindamise tulemus ei kajasta ülekantud puhasvara fikseeritud väärtusi, vaid teatavate varaliikide väärtusi. Ühtlasi väljendasid pankade võlausaldajad hindamisprotsessi suhtes rahulolematust — leiti, et see ei ole erapooletu ning et võlausaldajatel on võimatu oma huve kaitsta. Nimetatud probleemide tõttu muudeti endiste ja uute pankade arvepidamise vastastikuse kooskõlastamise strateegiat, st sõltumatu eksperdi teostatud hindamise asemel püüdsid pooled saavutada ülekantud puhasvara väärtuse suhtes kokkulepped läbirääkimiste teel.
- (29) Oli selge, et pooltel oli raske saavutada hindamise suhtes kokkuleppeid, kuna oli palju oletusi ja eeldusi, milles pooled üksteisega nõus ei olnud. Riik püüdis saavutada kokkuleppeid baashindamisest lähtuvalt, mis panid tugeva aluse uute pankade algkapitalile. Baashindamisest üle jääva vara hinnaväärtust sooviti võlausaldajatele välja maksta teatavatel tingimustel konverteeritavate võlakirjade vormis või pankade osakapitali väärtust tõstes. Nimelt oli läbirääkimiste käigus selgunud, et nii Glitniri kui ka Kaupthingi kriisilahenduskomisjonid ja enamik võlausaldajaid võivad olla huvitatud hoiustamisest uutes pankades, mis võimaldaks neil saada kasu üle kantud vara väärtuse võimalikust kasvust.
- (30) 20. juulil 2009 avalikustati kolme uue panga täielik kapitaliseerimine ja endiste pankade võlausaldajatega saavutatud kokkulepete sisu. Valitsus kui kolme uue panga ainuomanik sõlmis endiste pankade kriisilahenduskomisjonidega vastastikuse mõistmise memorandumid selles, millised on uutesse pankadesse puhasvara ülekandmise eest arvestatavad hüvitised ja kuidas toimub nende väljamaksmine. Mis puutub kahte uude panka — Íslandsbanki ja New Kaupthing (hiljem Arion Bank) — hõlmas see tingimuslike kokkulepete sõlmimist endiste pankadega, mille kohaselt pidid viimased osalema suures osas uute pankade aktsiakapitalis.
- (31) Nimetatud esialgsete kokkulepete põhjal otsustasid endiste pankade kriisilahenduskomisjonid 2009. aasta oktoobris (Glitnir) ja 2009. aasta detsembris (Kaupthing Bank ja Landsbanki Íslands) viia ellu läbirääkimiste käigus tehtud valikud ning osaleda uute pankade aktsiakapitalis. 18. detsembril 2009 teatas valitsus pankade restruktureerimise lõpuleviimisest ning kokkulepete saavutamist ühelt poolt Islandi valitsuse ja uute pankade ning teiselt poolt Glitnir Banki, Landsbanki Íslands ja Kaupthing Banki kriisilahenduskomisjoni (kes esindas võlausaldajaid) vahel seoses endistest pankadest uutesse üle kantud varaga ja uute pankade täieliku rahastamisega,

⁽²⁰⁾ Vt ka finantsjärelevalve aastaaruanne 2009 (juuli 2008 — juuni 2009): <http://en.fme.is/media/utgefing-efni/FME-Annual-Report-2009.pdf>.

⁽²¹⁾ Järgnema pidid edasised finantsettevõtjate ülevõtmised. 2009. aasta märtsis võttis finantsjärelevalveamet kontrolli alla kolme finantsettevõtja (Straumur-Burdaras, the Reykjavik Savings Bank (SPRON) ja Sparisjodabanki Íslands (Icebank)) tehingud ning otsuse asjaomaste ettevõtjate vara ja kohustuste võõrandamise kohta. Kui Starumuri võlausaldajatega sõlmiti hiljem vara koosseisu leping, siis SPRON ja Sparisjodabanki suhtes algatati likvideerimismenetlus. Kolme suurima kommertsbanka kokkuvarisemine ja finantsturgude jätkuv ebakindlus mõjutas olulisel määral ka teisi finantsettevõtjaid, mistõttu läks 2010. aastal riikliku haldamise alla veel teisigi finantsettevõtjaid. Näiteks 2010. aasta märtsis määras finantsjärelevalveamet ajutise juhatuse VBS Investment Bankile. 2010. aasta aprillis võttis finantsjärelevalveamet üle Keflavík Savings Banki ja Byr Savings Banki juhtimise ning sätestas nende tegevuse ülevõtmise vastavalt uute finantsettevõtjate SpKef Savings Bank ja Byr hf poolt. Et aga uute ettevõtjate finantstingimused osutusid halvemaks kui esialgu arvati, ühines SpKef finantsjärelevalveameti otsusel hiljem Landsbankinniga ning Byr hf ülevõtupakkumise tulemusel Íslandsbankiga. 2009. aastal olid Islandi ametiasutused sunnitud lahendama Saga Capital Investment Banki, 2011. aastal aga eluasemerahastamisfondi finantsraskusi.

- (32) Selgus, et riigikassa panust uute pankade omakapitali oli märkimisväärselt vähendatud — algselt kavandatud 385 miljardilt Islandi kroonilt 135 miljardile Islandi kroonile osakapitalina ning kahe puhul kolmest pangast (Íslandsbanki ja Arion Bank) teise taseme omavahenditena 55 miljardit Islandi krooni allutatud laenude kujul, kokku 190 miljardit Islandi krooni. Lisaks eraldati riigikassast Íslandsbankile ja Arion Bankile teatavaid likviidsusvahendeid. Endistest pankadest pärit osakapital moodustas kokku ligikaudu 156 miljardit Islandi krooni. Uued pangad olid seega kapitaliseeritud kokku umbes 346 miljardi Islandi krooniga. Seega vähendati kokkulepete alusel riigi täielikku osalust kolmes pangas umbes 5 %le ettevõtjas Íslandsbanki, 13 %le ettevõtjas Arion Bank ja 81 %le ettevõtjas Landsbankinn.
- (33) Olgugi et kahe puhul kolmest pangast võtsid osaluse üle endiste pankade võlausaldajad ning see tähendas põhi-probleemide lahendamist finantssektori taastamise juures ning tugevama regulatiivse kapitali rajamist uutes pankades, esines endiselt arvukaid puudusi, mis vajasis likvideerimist. Alates 2009. aastast on pangad kesken-dunud peamiselt oma siseküsimustele — määratlenud tegevuse üldstrateegia ning teinud eeskätt ümberkorraldusi oma laenuportfellides, mis kujutavad suurimat riskitegurit tegevuse ja pikaajase elujõulisuse jaoks. Ümberkorral-damisprotsess oli keerukas seoses mitmete raskendavate asjaoludega, näiteks ülemkohtu otsus välisvaluutasse indekseeritud, kuid Islandi kroonides antud laenude ebaseaduslikkuse kohta. Arion Banki restruktureerimise küsi-must käsitletakse allpool.

Makromajanduslik keskkond

- (34) Pangandussüsteemi kokkuvarisemisele 2008. aasta oktoobris järgnes suur majanduslik ebastabiilsus. Islandi finantsüsteemi raskustega kaasnes usalduse kadumine riigi vääringu suhtes. Islandi krooni väärtus langes 2008. aasta esimeses kvartalis järsult, seejärel taas sama aasta sügisel, seega enne ja pärast kolme kommertspanga kokkuvarisemist. Hoolimata 2008. aasta sügisel kehtestatud kapitalikontrollidest oli krooni kurss terve 2009. aasta jooksul volatiilne ⁽²²⁾. Kriis viis Islandi majanduse tõsisesse langusesse ning SKP kahanes 2009. aastal 6,8 % ja 2010. aastal 4 % võrra.
- (35) Majanduskriisi tagajärgede seas oli tööpuuduse äkiline kasv (2008. aastal 1,6 %, 2009. aastal 8 %), kiirelt tõusev inflatsioon ja reaalsissetulekute langus. Lisaks kasvas järsult äriühingute ja kodumajapidamiste võlakooormus ja mittetoimivate laenude osakaal pankade laenuportfellides, samuti rahalistes raskustes olevate ettevõtjate ülevõt-mine uute pankade poolt. Samal ajal tõi pangandussüsteemi restruktureerimise suur eelarvekulu kaasa hüppelise eelarvepuudujäägi kasvu ja valitsemissektori võla kerkimise.
- (36) Pärast sügavat majanduslangust nähtub Islandi statistikaameti esialgsetest andmetest, et 2011. aasta esimesel poolaastal ja kogu aasta jooksul toimus pööre paremuse suunas, kui SKP kasvas võrreldes eelnenud aastaga 3,1 %.
- (37) 2011. aasta majanduskasv toimus peamiselt tänu sisenõudluse kasvule, eeskätt kodumajapidamiste tarbimise 4 % lisele kasvule. Seda toetas töötasude ja sotsiaaltoetuste kasv ning teatavad poliitilised algatused kodumajapidamiste võlakooormuse vähendamiseks, sealhulgas ajutised intressitoetused, laenumaksete külmutamise ja erasektori pensionihoiuste varajane hüvitamine. 2011. aastat kajastava esialgse statistika kohaselt tõusid veidi ka investee-ringud, olgugi et väga madalalt tasemelt ⁽²³⁾. Avaliku sektori tarbimine on viimase kolme aasta jooksul jäänud murettekitavale tasemele.
- (38) Üldine makromajandusstatistika varjab aga olulisemat ebavõrdsust sektorite vahel. Lisaks finantssektori kokkuvari-semisele kuivas kokku ehitussektor ning paljud muud kodumaised tootmissektorid ja teenuste pakkumine. Teata-vates ekspordivaldkondades toimus jällegi tõus. Tänu Islandi krooni madalale vahetuskursile ning kala- ja alumii-niumtoodete suhtelisele stabiilsele hinnale välisvaluutas tõusis pärast majanduskriisi puhkemist eksporditulu, seda

⁽²²⁾ Näitena krooni väärtuse hüppelisest langusest võib tuua asjaolu, et euro kuu keskmine vahetuskursi Islandi krooni suhtes kasvas 90,71 Islandi kroonilt 2007. aasta detsembris 184,64 Islandi kroonile 2009. aasta novembris.

⁽²³⁾ Ajavahemikus 2009–2011 oli investeringute osakaal SKPs üksnes 13–14 %.

ka turismist ja teenuste ekspordist. Samal ajal langes import järsult ja see tekitas 2010. aastal ajutise kaubandusbilansi ⁽²⁴⁾ ülejäägi umbes 10 % SKPst. Sisenõudluse kasvu tulemusel 2011. aastal aga import taas kasvas ning üldine kaubandusbilansi ülejääk oli siis 8,2 % SKPst.

- (39) Islandi statistikaamet prognoosis ajavahemikuks 2012–2017 majanduse järkjärgulist elavnemist, kusjuures 2012. aastaks ennustati 2,6 % kasvu. Sama kasvumäära oodati kogu prognoositavaks ajavahemikuks. Prognoos tekitab aga mitmeid küsimusi. Kavandatud laiaulatuslikud tööstusinvesteeringud võivad veelgi venida. Islandi kaubandustingimustele võib mõjuda halvasti kestev majandussurutus suurimates kaubanduspartnerriikides, mis toob kaasa madalama kasvumäära Islandil. Arvatust aeglasem areng kodumajapidamiste ja äriühingute laenukoorma vähendamisel võib veelgi piirata sisenõudlust ja majanduskasvu perspektiivi. Kasvu võib ohustada kestev hindade ebastabiilsus, mis tuleneb kapitalikontrollide kaotamise järgsest krooni volatiilsusest.

2.4. Finantsjärelevalve ja reguleeriva raamistiku tõhustamine

- (40) Olles asutanud uued pangad ja analüüsinud endistest pankadest üle kantud puhasvara väärtust, teostas finantsjärelevalveamet 2009. aasta kevadel uute pankade tegevuse ja äriplaanide, finantsvõimekuse ja kapitalivajaduse kohta auditi nn tõendamisprojekti kujul. See viidi läbi rahvusvahelise juhtimiskonsultandi Oliver Wymani kaasabil.
- (41) Pärast kirjeldatud protsessi lõpuleviimist väljastas finantsjärelevalveamet pankadele tegevusloa teatavatel tingimustel. Seoses varaportfellide kvaliteediga ja arvatava eelseisva majandusliku ebakindlusega peeti vajalikuks esitada kolme panga kapitalile seadusjärgsest miinimumist suuremad nõudmised. Seepärast kehtestas finantsjärelevalveamet kolmele pangale minimaalseks kapitali adekvaatsuse määraks 16 %, seejuures oli esimese taseme omavahendite suhtarvu miinimum 12 %. Nõuded kehtestati vähemalt kolmeks aastaks, v.a finantsjärelevalveameti läbivaatamise korral. Määratleti ka likviidsustingimused, mille kohaselt peavad likviidsed vahendid moodustama igal ajahetkel vähemalt 20 % ning sularaha ja sularaha ekvivalendid vähemalt 5 % hoiustest. Lisaks esitati nõudmisi muudele valdkondadele, nagu laenuportfellide ümberkorraldamine, riskihindamine, ettevõtete juhtimine ja vastutus. Finantsjärelevalveamet kehtestas sarnaseid kapitalinõudeid ka muude finantsettevõtjate suhtes.
- (42) Koostöös IMFiga koostatud majanduse stabiliseerimise kavas sätestati kogu finantsteenuste reguleeriva raamistiku läbivaatamine ja järelevalve, et olla paremini kaitstud tulevaste finantskriiside eest. Valitsus tegi Soome finantsjärelevalveameti endisele peadirektorile Kaarlo Jännäriale ettepaneku viia läbi kehtiva reguleeriva raamistiku ja järelevalvetegevuse hindamine. Kaarlo Jännäri soovitas muu hulgas asutada finantsjärelevalveameti juurde riiklik krediidiregister, et vähendada süsteemi krediidiriski. Ta tegi oma aruandes ka ettepaneku kehtestada karmimad eeskirjad ja tavad seoses suure riskikontsentratsiooniga ja sellega seotud laenamisega ning teostada rohkem kohapealseid kontrollimisi, et saada kinnitust välisele järelevalvele ja kontrollida aruandeid eeskätt krediidi-, likviidsus- ja valuutariski kohta. Samuti soovitas ta vaadata läbi hoiusetagatiste süsteem ja see tõhusamaks muuta, et järgida täpselt ELi arengusuundumusi.
- (43) Seejärel esitas valitsus Islandi parlamendile seaduseelnõu, mis põhines muu hulgas Jännäri tehtud ettepanekutel ning samuti EMP lepingusse seoses 2009. aasta järgse finantstegevusega tehtud muudatustel, mis võeti vastu ja jõustusid 1. juulil 2010 (seadus nr 75/2010). Uue seadusega tehti olulisi muudatusi finantsasutusi käsitlevasse seadusesse. Hiljem tehti finantsasutusi käsitlevas seaduses veel mitmeid muid muudatusi ka seoses finantsteenuste reguleerimise ja järelevalvega. Asjaomaseid õigusakti muudatusi käsitletakse täpsemalt lisas.

⁽²⁴⁾ Kaubandusbilanss kajastab kaupade ja teenuste ekspordi- ja imporditulu vahet. See ei sisalda välisriikidest saadud otsetulu bilanssi, mis on olnud viimastel aastatel, eriti alates 2008. aastast, negatiivne. See tähendab, et kaubandusbilansi ülejäägist hoolimata on Islandi jooksevkonto tervikuna olnud viimastel aastatel negatiivne, ehkki see on alates 2009. aastast järsult langenud.

2.5. Suurimad väljakutsed ⁽²⁵⁾

- (44) Hoolimata finantssektori taastamise juures saavutatud olulistest edusammudest, vaevles Island edasi 2008. aasta sügisel lahvatanud finants- ja valuutakriisi järeltõugete käes. Finantskriisi tagajärjel ilmnesid mitmesugused finants-süsteemi puudused ja vajakajäämised, millega tuleb avalikkuse usalduse taastamiseks tegeleda. On ilmne, et Island, nagu ka paljud muud finantskriisist väga tõsiselt kannatada saanud riigid, peab tegelema tõsiste ülesannetega seoses finantsteenuste õigus- ja tegevuskeskkonna kohandamisega selliseks, mis toetab elujõulist ja tõhusat finantssüsteemi tulevikus ja vähendab maksimaalselt süsteemsete vapustuste kordumise ohtu.
- (45) Kõige pakilisemad probleemid, millega Islandi finantsasutused praegu silmitsi seisavad, tulenevad pankade tegutsemisest varjatud tingimustes kapitalikontrollide ja kõikehõlmavate hoiusetagatistega. Seega peavad pangad nüüd valmistuma tegutsemiseks avatumas keskkonnas, kuna kapitalikontrollid kaotatakse ja hoiuste tagamise skeemi puhul pöördutakse tagasi varasema korralduse juurde, mis on sätestatud vastavates ELi/EMP direktiivides ⁽²⁶⁾. Islandi ametiasutused on rõhutanud, et uute eeskirjade sätestamisel tuleb olla äärmiselt ettevaatlik.
- (46) Veel üks oluline väljakutse on vajadus kohandada senisest enam õigus- ja reguleerivat raamistikku, et see toetaks kindlat ja tõhusat finantssüsteemi, mis oleks ka kooskõlas EMP ja rahvusvahelise õiguse arenguga ⁽²⁷⁾.

2.6. Islandi finantssektori konkurentsiolekord

- (47) Islandi ametiasutuste hiljutise teabe kohaselt ⁽²⁸⁾ muutus konkurents finantsturul pärast panganduskrahhhi kardinaalselt. Finantsasutuste arv on vähenenud, sest mitmed hoiu- ja kommerts pangad ja spetsialiseerunud laenuandjad on kas likvideeritud või ühinenud teiste ettevõtjatega ⁽²⁹⁾. Finantsasutuste arv väheneb endiselt — kõige hilisem näide on 2011. aasta märtsist, kui ühinesid Landsbankinn ja SpKef, 2011. aasta detsembris ühinesid Íslandsbanki ja Byr ning 20. juunil 2012 kiitis järelevalveamet otsusega nr 226/12/COL heaks Landsbankinn ja

⁽²⁵⁾ Vt selle kohta nt majandusministri 2012. aasta märtsi aruannet Islandi parlamendile Islandi finantssüsteemi tuleviku kohta. Ministeeriumi arvamuse kohaselt kujutab nimetatud aruanne tõuget teadvustatud arutelu pidamiseks sel olulisel teemal, kuna selles ei ole esitatud valmis ettepanekud, vaid visandatud põhiküsimused ja antud ülevaade rahvusvahelise arengu taustal. Aruanne on kättesaadav aadressil <http://eng.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf>.

⁽²⁶⁾ Hoiuste tagamise skeemi puhul tavatingimuste juurde naasmine ei tähenda üksnes riigi tagatise kadumist, vaid ka seda, et üle vaadatakse erakorraliste olukordade seaduse sätteid, mille kohaselt on seadusega tagatud hoiustel finantsasutuse likvideerimise menetluses prioriteet. See on hoiustajate jaoks väga suur eelis, seda enam, et 2008. aasta panganduskrahh on inimestel veel värskest meeles. Pankade jaoks takistab see aga rahastamiskorra mitmekesistamist.

⁽²⁷⁾ Vt joonealuses märkuses nr 25 osutatud majandusministri aruande peatükk 9. Aruande esitamise ajal moodustas majandusminister ka pangaekspertide rühma, millesse kuulus väliseksperte, ning tegi sellele ülesandeks koostada ettepanekud laiapõhjalise õigus- ja reguleeriva raamistiku rajamiseks kogu Islandi finantsturu jaoks. Sama aruande järgi kavatsevad Islandi ametiasutused kaaluda ka muid valikuid, sealhulgas investeerimis- ja kommerts pangandustegevuse võimalikku lahutamist üksteisest, finantsstabiilsust käsitleva õigustiku vastuvõtmist ning finantsteenuseid reguleerivate organite vastutuse jagamise muutmist. Ühtlasi nähtub Islandi ametiasutuste avaldustest, et olenemata sellest, kas Islandist saab Euroopa Liidu liige või mitte, on endiselt päevakorras rahapoliitika raamistiku läbivaatamine ning muude võimaluste leidmine majandusjuhtimise parandamiseks ja selle tagamiseks, et reguleerivad asutused suudaksid näha üldpilti ja kohaldaksid tõhusalt asjakohaseid makrotasandi usaldatavuse vahendeid.

⁽²⁸⁾ Vt 6. jagu majandusministri aruandest Islandi parlamendile *The Future Structure of the Icelandic Financial System*, mis asub aadressil <http://eng.efnahagsraduneyti.is/publications/news/nr/3559>.

⁽²⁹⁾ Alates 2008. aasta sügisest kadusid turult mitmed finantsasutused (lisaks endistele suurtele kommerts pankadele Glitnirile, Kaupthingile ja Landsbankile): Sparisjóðabanki Íslands (endine Icebank), the Reykjavik Savings Bank (SPRON), Sparisjóður Mýrarsýslu (Mýrarsýsla Savings Bank, SPM), VBS Investment Bank ja Askar Capital Investment Bank. Märkimisväärselt on vähenenud Straumur-Burdaras Investment Banki ja Saga Capital Investment Banki tehingud.

Svarfdaelir Savings Banki ühinemise. Kuna finantsasutuste hulk üha väheneb ning suuremad pangad võtavad üle tegevuse lõpetanud pankade hoiused, toimub Islandi siseturul üha suurem koondumine. Teisalt on uute pankade üldine kohalolu EMP finantsturgudel palju kahvatum kui nende eelkäijatel (rahvusvaheliste pangatehingute sulgemise tõttu).

- (48) Teatavate allturgude kadumise või tegevusetuse tulemusel on Islandi siseturg kokku kuivanud. Aktsiaturu praktiline väljasuremine ja kapitalikontrollide kehtestamine on vähendanud tehinguid aktsia- ja valuutaturgudel ning piiranud investeerimisvõimalusi. Et majanduse rahastamine on ajalooliselt madalal tasemel ning kodumajapidamised ja ettevõtlussektor oluliselt mõjutatud, on laenuõudlus madal. Panganduskrahh järgselt on pangad kesken-
dunud siseküsimustele, oma laenuportfellide ümberkorraldamisele ja osa suurte äriklientide restruktureerimisele.
- (49) Enne finantskriisi moodustas hoiupankade turuosa hoiuste näol kokku 20–25 %. See on nüüdseks langenud 2–4 %le. Turult lahkunud hoiu- ja kommertsbankade turuosa on võtnud üle kolm suurimat kommerts-
panka Arion Bank, Íslandsbanki ja Landsbanki. Kokku on kolme suure panga turuosa praegu umbes 90–95 % (varem 60–75 %), kusjuures Landsbankinni turuosa on teistest veidi suurem. Lisaks kümnele piirkondlikule hoiu-
pangale, mis moodustavad praegu kokku umbes 2–4 % turust, on ainus turuosaline restruktureeritud MP Bank ⁽³⁰⁾ turuosaga 1–5 %.
- (50) Seega on Islandi finantsturg selgelt oligopoolne ja kolm suurimat ettevõtjat võivad koos saavutada turgu valitseva
seisundi. Järelevalveamet palus esitada Islandi konkurentsiametil arvamuse Islandi konkurentsiolekorra ja võima-
like parandusmeetmete kohta ning nimetatud arvamuse kohaselt esineb Islandi pangandusturul märkimisväärsed
turuletuleku takistusi. See avaldab halba mõju konkurentsile. Samuti takistatakse tarbijatel panka vahetada. Islandi
ametiasutused tunnistasid lisaks, et Islandi krooni, väikese ja mittekaubeldava valuutaga seotud vahetuskursi ohud
on piiranud konkurentsivõimet ja takistanud välispankadel ja -ettevõtjatel Islandi turule tulla.
- (51) Islandi konkurentsiamet keskendus hiljuti pangatehingute IT-infrastruktuuri ja pankade sellealase koostöö küsimu-
sele. Peamiselt on see seotud finantsasutuste ühisomandis oleva IT-teenuse pakkujaga *Reiknistofa bankanna* (Islandi
pangaserverikeskus, RB). Asjaomane küsimus on käesoleva juhtumi hindamisel oluline ja kuulus ka teemade
hulka, mida arutati järelevalveameti kohtumisel Islandi ametiasutuste ja pankadega.
- (52) Pangaserverikeskus kuulub ühiselt Islandi kolmele suurimale pangale, kahele hoiupangale, Islandi hoiupankade
liidule ja kolmele suurimale Islandi maksekaardi töötlejale. Landsbankinnile kuulub 36,84 %, Íslandsban-
kile 29,48 % ja Arion Bankile 18,7 % pangaserverikeskuse aktsiakapitalist. Kokku kuulub kolmele kommerts-
pangale seega 85,02 % serverikeskuse aktsiatest. Serverikeskuse kliendid on järgmised: selle omanikud, Islandi kesk-
pank ja muud finantsasutused, samuti muud avaliku sektori asutused. Pankade koostöö on asjaomases valdkonnas
väga suur, sest serverikeskus rajas Islandile kliiringu- ja arveldussüsteemi. Serverikeskus pakub ka põhilisi pangandus-
lahendusi, mis on ühiskasutuslikud ja mida kasutab enamik Islandi panku. Lisaks haldab keskus ettevõtjatele ja
üksiktarbijatele mõeldud e-arvelduse ja e-maksete süsteemi.
- (53) Islandi konkurentsiameti arvamuse kohaselt muutis 2008. aasta krahh väiksemad ja hoiupangad erilisel haavata-
vaks. Väiksemate finantsettevõtjate jaoks olid nõutavad IT-teenused üliolulised, kuna neid saab pidada üheks

⁽³⁰⁾ 11. aprillil 2011 kiideti panga aktsionäride koosolekul heaks leping endise MP panga Islandi ja Leedu filiaalide müügiks, kusjuures
üle 40 uue aktsionäri investeeris panga uude osakapitali 5,5 miljardit Islandi krooni. Endise panga muud filiaalid jäid eelmistele omani-
kele ja moodustati uus juriidiline isik, EA fjárfestingarfélag hf. Üksikasjalikuma teabe saamiseks vaata MP Banki 11. aprilli 2011. aasta
pressiteated, mis on kättesaadavad aadressidel <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1511> ja <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1510>.

takistuseks uute turuletulijate jaoks. IT-teenuste platvormi tagas suuremate finantsettevõtjate jaoks märkimisväärses ulatuses serverikeskus, hoiupankade ja väiksemate turuosaliste jaoks aga ettevõtja Teris. Pärast paljude väiksemate finantsettevõtjate sulgemist viimastel aastatel kaotas Teris suure osa oma sissetulekutest, mille tulemusel müüs ta 2012. aasta jaanuaris osa oma IT-lahendustest serverikeskusele. Serverikeskuse ja Terise väitel oli tehingu eesmärk muu hulgas IT-teenuse järjepidevuse tagamine väiksemate finantsettevõtjate jaoks.

- (54) Islandi konkurentsiamet on uurinud seoses serverikeskusega kahte juhtumit. Esiteks, kas asjaolu, et serverikeskus oli pankade ja serverikeskuse foorumisse kuuluvate muude finantsettevõtjate ühisomandis ja ühise koostöö objekt, tuleks vaadelda Islandi konkurentsiseaduse artiklis 10 osutatud piiravate tavade keelust üleastumisena. Teiseks uuritakse, kas Terise põhivara ost serverikeskuse poolt on kokkusobiv sama seaduse sätetega, mis käsitlevad äriühingute ühinemist. Ühelt poolt serverikeskuse ja selle omanike ning teiselt poolt Islandi konkurentsiameti kokkuleppe tulemusel lõpetati need kaks juhtumit 2012. aasta mais ⁽³¹⁾.
- (55) Lisaks eespool nimetatud vahetult Islandi finantsturuga seotud küsimustele juhtis Islandi konkurentsiamet erilisel tähelepanu vajadusele müüa ja restruktureerida põhjendamatute viivitusteta haldusettevõtteid ⁽³²⁾. Paljud haldusettevõtteid võeti üle pankade poolt (kes olid haldusettevõtete võlausaldajad) 2008. aasta majanduskrahhis järgse ülelaenamise tõttu. Islandi konkurentsiameti kohaselt võib tekkida huvide konflikt olukorras, kus pangad pakuvad oma omanduses olevatele ettevõtjatele finantsteenuseid. Islandi konkurentsiamet on arvamisel, et otsene ja kaudne omand ⁽³³⁾ on finantskriisi järgne levinuim ja ohtlikem konkurentsiprobleem, mis avaldab mõju pea igale äriühingule ja kogu tööstusele Islandil. Islandi konkurentsiamet leiab, et ettevõtjate kiirem restruktureerimine tõhustaks konkurentsi finantsturul. Juhtumite puhul, kus panga osalusest oma äriklientide restruktureerimisel tuleb ettevõtjate ühinemisi käsitlevate riiklike sätete kohaselt teatada, on Islandi konkurentsiamet kehtestanud sageli panga osaluse suhtes tingimusi. Siiski tundub kõikehõlmava lahenduse leidmine keeruline, kuna sel valdkonnal on väga suur võimendav mõju Islandi ärisektorile.
- (56) Järelevalveametiga peetud kirjavahetuses olid kõik kolm kommertsbanka (Arion Bank, Íslandsbanki ja Landsbankinn) seisukohal, et alates 2008. aasta sügisest ei ole Islandi finantsuru konkurentsitingimused muutunud sellisel olulisel määral, mis annaks põhjust muretsemiseks. Turul valitses tõhus konkurents ning ei olnud tõendeid kolme suurima turuosalise kuritahtlikult kooskõlastatud käitumise kohta. Turu konkurentsitingimuste hindamisel on Islandi konkurentsiametil jäänud kahe silma vahele teatavad määrava tähtsusega tegurid, nagu näiteks asjaolu, et välispangad on pikka aega aktiivselt konkureerinud ja konkureerivad praegugi Islandi pankadega finantsteenuste pakkumises suurimatele klientidele, näiteks ekspordiga (kalandus, energiamahukas tööstus jne) või riigi ja omavalitsuse tasandiga seotud ettevõtetele.
- (57) See seisukoht on aga vastupidine Islandi ametiasutuste seisukohale järelevalveametiga peetud kirjavahetuses, nagu nähtub eespool nimetatud majandusministri aruandest Islandi parlamendile, aga ka Islandi konkurentsiameti seisukohtadele. Nagu allpool esile tuuakse, otsustas Íslandsbanki hoolimata mõningatest konkurentsitingimuste analüüsiga seotud kahtlustest võtta teatavad kohustused, eesmärgiga piirata asjaomaste abimeetmetega seotud konkurentsimoonutusi. Kohustused on esitatud lisas.

⁽³¹⁾ Kokkuleppe kohaselt võtsid serverikeskus ja selle omanikud mitmeid kohustusi, mille eesmärk oli vältida serverikeskuse tehingutest ja selle omanike koostööst tekkida võivat konkurentsi moonutamist. Nimetatud kohustustega sätestati muu hulgas serverikeskuse edaspidine juhtimine tavalistes äritingimustes ja omanikest sõltumatult, kusjuures juhatuse enamik koosneb omanikest sõltumatutest erialaspetsialistidest, juurdepääs serverikeskuse süsteemidele ja teenustele toimub mittediskrimineerivatel alustel ning pakutavate teenuste tingimused on kõigile ühesugused, olenemata sellest, kas kliendil on osalus serverikeskuses või mitte. Serverikeskuse omanikud võtsid kohustuse teha korrapäraselt teatava osaluse müügipakkumisi, et hõlbustada muude kui finantsasutuste osaluse kasvu serverikeskuse kapitalis. Pakkumiskutsed tuli koostada iga kahe aasta järel, kuni vähemalt kolmandik serverikeskuse aktsiakapitalist on müüdüd muudele kui olemasolevatele aktsionäridele või lastud müüki aktsiamüügi enampakkumise teel.

⁽³²⁾ Islandi konkurentsiamet kasutab äriettevõttes omatava osa kohta terminit „tegutsev äriühing“, et tähistada panga poolt tavaliselt muus kui finantsettevõtjas saavutatud osalust oma laenuportfelli ümberkorraldamise tulemusel võlakirjade vahetamise näol aktsiate vastu või muul viisil. Seepärast nimetab järelevalveamet sama terminiga sellise reaalmajanduse ettevõtjat, mis ei kuulu finantsurul panga põhitgevuse hulka.

⁽³³⁾ Kaudse omandilise kuuluvusena peab järelevalveamet silmas panga võimalikku mõju ja kontrolli ettevõtjate üle viimaste suure võlakooruse tõttu panga ees.

3. MEETMETE KIRJELDUS

3.1. Abisaaja

- (58) Nagu eespool kirjeldatud, varises 2008. aastal kokku Glitnir ja veel kaks suurt Islandi kommertspanka. Eesmärgiga tagada kodumaise panganduse jätkuv toimimine, võtsid Islandi ametiasutused seega teatavad meetmed, millega taastati (endise) ettevõtja Glitnir Bank hf tegevus teatavas ulatuses ning asutati ja kapitaliseeriti New Glitnir Bank hf (uue nimega Íslandsbanki).

3.1.1. Glitnir Bank

- (59) Enne 2008. aasta finantskriisi oli Glitnir Bank Islandi suuruselt kolmas pank. Vahetult enne krahhi, 2008. aasta juuni lõpus, oli panga bilansimaht 3 862 miljardit Islandi krooni. Panga suurimad sihtturud olid Island ja Norra, kus pakuti mitmesuguseid finantsteenuseid, sealhulgas äripangandus, investeerimispankandus, kapitaliturud, investeeringute haldamine ja jaepangandus. Samuti tegutses Glitnir Soomes, Rootsis, Taanis, Ühendkuningriigis, Luksemburgis, Ameerika Ühendriikides, Kanadas, Hiinas ja Venemaal. Pangal oli hulgaliselt tütarettevõtjaid, neist tähtsamad Glitnir AB (Rootsi); Glitnir Bank Oyi (Soome); Glitnir Bank ASA (Norra); Glitnir Bank Luxembourg SA ja Glitnir Asset Management Luxembourg. Rahvusvahelisel laienemisel tuginedes kahele spetsialiseerunud tööstussektorile, milleks olid mereanni- ja säästva energia tööstus⁽³⁴⁾. Panga aktsiad olid noteeritud OMX Islandi börsil.

3.1.2. Íslandsbanki

- (60) Glitniri järglane Íslandsbanki on universaalpank, mis pakub ulatuslikke finantsteenuseid eraisikutele, kodumajapidamistele, äriühingutele ja kutselistele investoritele Islandil ning on spetsialiseerunud kahele tööstussektorile — mereanni- ja maapõueenergia tööstusele. Pärast ühinemist Byriga on panga varade maht umbes 800 miljardit Islandi krooni. Töötajaid on kokku 1 100 ning koguvara poolest on tegemist Islandi suuruselt kolmanda pangaga. Panga tooted ja teenused jagunevad nelja järgmisesse kategooriasse: jaepangandus, äripangandus, turud ja varahaldusteenused. Íslandsbanki andmete kohaselt on panga turuosa kõigis ärisegmentides [20]–[40] %.

3.1.2.1. Jaepangandus — Island

- (61) Jaepanganduse osakond pakub pangandusteenuseid eraisikutele, kodumajapidamistele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKE'd). Osakond koosneb Íslandsbanki filiaalivõrgust, panga varapõhise finantseerimise osakonnast ja sõltumatu juhtimisega tütarettevõtjast Kreditkort, mis on Islandi juhtiv krediitkaarditarinja.
- (62) Kõige hilisemate andmete kohaselt on Íslandsbanki turuosa jaesektoris [> 30] %.

3.1.2.2. Äripangandus — Island

- (63) Äripanganduse osakond pakub laenu- ja muid krediitteenuseid Islandi keskmise suurusega ja suurettevõtjatele (tuntud nimetuse all „TOP 300“). Lisaks majandab ja juhib äripanganduse haldusalasse kuuluv äriühenduste osakond raskustes olevate suurettevõtjate portfelli restruktureerimist.
- (64) Kõige hilisemate andmete kohaselt on Íslandsbanki turuosa äripangandussektoris [> 30] %.

⁽³⁴⁾ Glitniri aastaaruanne 2007, lk 40. Aruanne on kättesaadav aadressilt http://tools.euroland.com/ar/html/is-isb/2007/ar_eng_2007/Glitniri_konsolideeritud_finantsaruanne_2007_on_kattesaadav_aadressilt_http://en.sff.is/media/auglysingar/Glitnir_-_Annual_Report_2007.pdf.

3.1.2.3. T u r g

- (65) Turuosakond pakub kõikvõimalikke ettevõtjate rahastamise teenuseid, võlakirju, valuuta- ja rahaturutooteid Islandil, aga ka ettevõtete rahastamise alast nõustamist maapõueenergia ja mereannitööstusele Ameerika Ühendriikides.
- (66) Kõige hilisemate andmete kohaselt on Íslandsbanki turuosa aktsiaturul ⁽³⁵⁾ [> 5] %, võlakirjaturul [> 20] %, välisvaluutaturul [> 30] % ja ettevõtete rahastamise turul [$35-45$] %⁽³⁶⁾.

3.1.2.4. V a r a h a l d u s — V Í B

- (67) Varahalduse osakond pakub igas suuruses klientidele institutsionaalse müügi, varakate isikute erapanganduse ja erainvesteeringu (jaevaldkond) ning kolmandate isikute vahenditega seotud teenuseid. Lisaks pakub VÍB oma sõltumatult juhitava ja tegutseva tütaretevõtja Íslandsþjóðir hf kaudu fondivalitsemise ja -haldamise teenust.
- (68) Kõige viimase kättesaadava teabe põhjal on Íslandsbanki turuosa ettevõtetele suunatud müügi ja institutsionaalse müügi valdkonnas [> 30] %, jaekliendile suunatud investeerimisteenuste valdkonnas [> 30] %, erapangandusturul [> 25] %, avatud investeerimisfondide valitsemise valdkonnas [> 35] % ja erapensioniteenuste turul [> 15] %⁽³⁷⁾.

3.2. Endise ja uue panga võrdlus

3.2.1. Glitniri ja Íslandsbanki võrdlus (2008)

Tabel 1

Íslandsbanki algbilansi võrdlus Glitniri bilansiga 2008. aasta esimesel poolaastal

	Íslandsbanki hf.	Glitnir banki hf.	
(ISK m)	15.10.2008	30.6.2008	Δ %
Cash and balances with Central Bank	53 829	37 550	43 %
Derivatives	0	278 404	- 100 %
Bonds and debt instruments	3 762	217 873	- 98 %
Shares and equity instruments	3 944	71 767	- 95 %
Securities used for hedging	0	162 332	- 100 %
Loans to banks	10 597	328 027	- 97 %
Loans to customers	482 536	2 548 164	- 81 %
Investments in associates	296	540	- 45 %
Investment property	1 589	5 539	- 71 %
Property and equipment	1 773	4 897	- 64 %
Intangible assets	107	63 218	- 100 %
Deferred tax assets	34	2 018	- 96 %
Non-current assets held for sale	1 894	908	109 %

⁽³⁵⁾ Lähtuvalt 2011. aasta tuluandmetest on Íslandsbankil suuruselt teine turuosa börsil NASDAQ OMX ICE (fikseeritud tulumääraga turg).

⁽³⁶⁾ Et enamik nimetatud ärisegmendi turuosa määrata võimaldavatest tehingutest ei ole avalikud, on tegemist üksnes Islandi ametiasutuste esitatud usaldusväärseimate prognoosidega.

⁽³⁷⁾ Et enamik nimetatud ärisegmendi turuosa määrata võimaldavatest tehingutest ei ole avalikud, on tegemist üksnes Islandi ametiasutuste esitatud usaldusväärseimate prognoosidega.

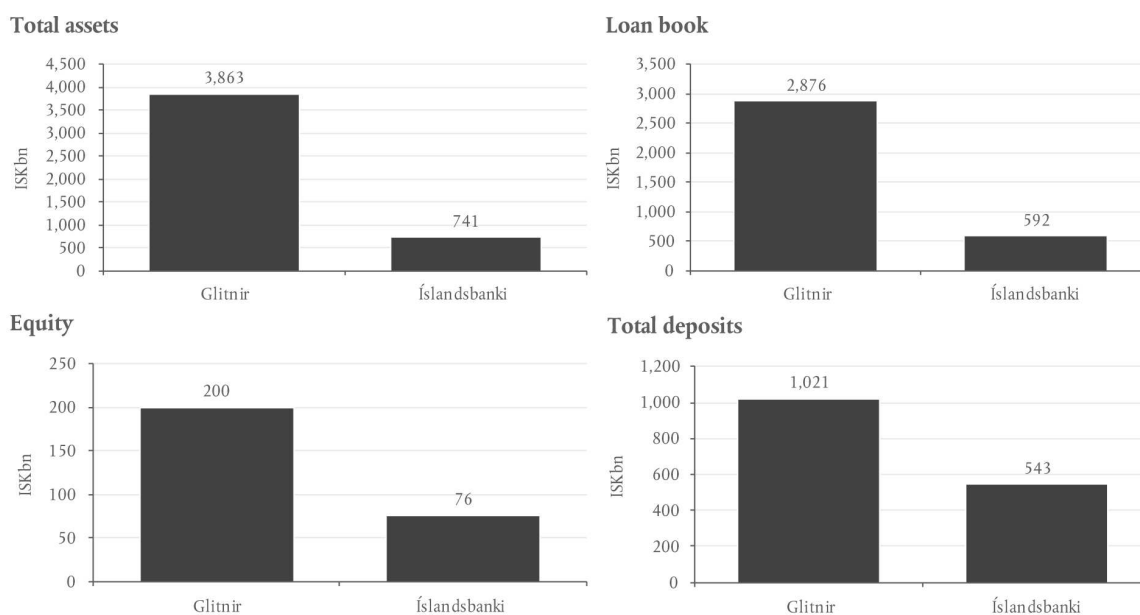
	Íslandsbanki hf.	Glitnir banki hf.	
(ISK m)	15.10.2008	30.6.2008	Δ %
Share subscription	64 225	0	100 %
Other assets	5 279	141 560	- 96 %
Total Assets	630 965	3 862 797	- 84 %
Short positions	0	23 312	- 100 %
Derivatives	0	109 903	- 100 %
Deposits from Central Bank & banks	134 303	311 775	- 57 %
Deposits from customers	361 302	709 584	- 49 %
Debt issued and other borrowed funds	53 808	2 241 976	- 98 %
Subordinated loans	103	145 902	- 100 %
Post-employment obligations	0	696	- 100 %
Current tax liabilities	34	812	- 96 %
Deferred tax liabilities	0	4 937	- 100 %
Non-current liabilities held for sale	1 285	0	100 %
Other liabilities	14 471	113 465	- 87 %
Total Liabilities and Equity	565 306	3 662 362	- 85 %
Share capital	10 000	14 547	- 32 %
Share premium	55 000	53 174	3 %
Other reserves		37 143	- 100 %
Retained earnings		94 744	- 100 %
Minority interest	660	727	- 9 %
Total Equity	68 030	200 435	- 66 %
Total Liabilities and Equity	630 965	3 862 797	- 84 %

- (69) Endine ja uus pank erinevad üksteisest nii tehingute kui ka suuruse mõistes väga tugevasti. Íslandsbanki on peamiselt kodumaine pank, millel ei ole ühtegi litsentsitud pangandustegevust välismaal, Glitnir aga oli 11 riigis tegutsev rahvusvaheline pank. Íslandsbankil on neli äri-segmenti (äri-/jaepangandus, varahaldus, korporatiiv- ja investeerimis-pangandus ning riigikassa ja kapitaliturud), mis on kõik keskendunud koduturule. Kõige silmapaistvam erinevus on see, et Íslandsbanki tegevusmaht on oluliselt väiksem kui oli Glitniril — uue panga 631 miljardi Islandi krooni suurune bilanss on 84 % väiksem võrreldes endise pangaga (3 862 miljardit Islandi krooni). Endise panga 2008. aasta juuni bilansimahu ja uue panga algbilansi võrdlus on antud eespool tabelis 1.

- (70) Glitniril oli mitmekülgne rahastamisstruktuur ning pank väljastas ohtrasti võlakirju, mida müüdi kõikjal maailmas. Íslandsbanki tugineb see-eest peamiselt rahastamiseks mõeldud hoiustele. Nimetatud asjaolu ning panga (vähemalt lühiajaline) suutmatkus pääseda juurde oma eelkäijaga sarnastele rahastamisallikatele piirab panga kasvu- võimet. Kahe panga põhinäitajate võrdlusest graafikus 1 ⁽³⁸⁾ nähtuvad märkimisväärsed erinevused kahe panga vahel:

Graafik 1

Íslandsbanki asutamisel, võrrelduna Glitniriga 2008. aastal (teine poolaasta), valitud arvanded

- (71) Ka uue panga töötajate arv on oluliselt väiksem. 2008. aasta esimesel poolaastal töötas Glitniris täistööaja ekvivalendi arvestuses keskmiselt 2 174 inimest, Íslandsbankis (s.h tütarettevõtjad) 2009. aasta esimesel poolaastal 1 110 inimest — erinevus on 49 %. Samade ajavahemike riigisiseste tehingute osakonna näitajatest nähtub üksnes see, et uues pangas oli 242 töötajat vähem kui Glitniris.

3.3. Abimeetme riiklik õiguslik alus

— *Rahandusturgude erakorralises jms olukorras riigikassa väljamaksete tegemise ja volitamise seadus nr 125/2008 (edaspidi „erakorraliste olukordade seadus“)*

- (72) Erakorraliste olukordade seadusega anti finantsjärelevalveametile volitused sekkuda erakorralistes olukordades, võtta üle finantseerimisasutuste aktsionäride koosolekute ja juhatuse koosolekute volitused ning otsustada kõnealuste asutuste vara ja kohustuste võõrandamise üle. Finantsjärelevalveametile anti lisaks volitused määrata tema poolt üle võetud finantsettevõtjatele kriisilahenduskomisjonid, kellel on aktsionäride koosolekute volitused. Finantseerimisasutuste likvideerimise puhul antakse nimetatud seadusega eelisstaatus hoiuste omanike ja hoiuste tagamise skeemide nõuetele. Kõnealuse seadusega anti ka Islandi rahandusministeeriumile õigus luua uusi panku. Erakorraliste olukordade seadus sisaldab finantsettevõtjate seaduse nr 161/2002, finantstegevuse ametliku järelevalve seaduse nr 87/1998, hoiuste tagamise ja investeringute tagamise skeemide seaduse nr 98/1999 ning eluase-meküsimuste seaduse nr 44/1998 muudatusi.

— *2008. aasta täiendava riigieelarve seadus (artikkel 4)*

— *2009. aasta riigieelarve seadus (artikkel 6)*

⁽³⁸⁾ Graafikud põhinevad Glitniri 2008. esimese poolaasta ja Íslandsbanki 2009. aasta esimese poolaassta arvandmetel.

3.4. Abimeetmed

- (73) Islandi ametiasutuste sekkumist pärast Glitnir Banki maksejõuetuks muutumist on kirjeldatud eespool ning täpsemalt menetluse algatamise otsuses. Sekkumised võib kokku võtta järgmiselt. Finantsjärelevalveamet omandas Glitniri üle kontrolli 7. oktoobril 2008 ning riigisisised kohustused ja riigisisene vara (suurem osa sellest) kanti üle New Glitnirile. Endise panga võlausaldajatele tuli nimetatud ülekandmine hüvitada vara ja kohustuste vahe summa ulatuses. Kuna selle vahe kindlaksmääramine osutus keeruliseks ja aeganõudvaks, andis riik teatava algkapitali ja võttis kohustuse anda vajaduse korral täiendavat kapitali. Seejärel riik kapitaliseeris panga, enne kui oktoobris saavutati lõpuks kokkulepe riigi ja endise panga vahel, mille tulemusena vähendati riigi osalust pangas 100 %lt 5 %le. Järelevalveamet käsitleb seda kuupäeva (15. oktoober 2009) viieaastase restruktureerimisperioodi algusena, mis kestab kuni 15. oktoobrini 2014.
- (74) Järgmises jaotises kirjeldatakse üksnes neid riigi sekkumise aspekte, mis kujutavad endast hindamiseks asjakohaseid meetmeid EMP lepingu artikli 61 alusel.

3.4.1. Esimese taseme omavahendid

- (75) Riik andis esimese taseme omavahendeid kaks korda — esimest korda siis, kui loodi New Glitnir, ja teist korda siis, kui riik kapitaliseeris panga täielikult (ja tagasiulatavalt), mille järel sõlmiti endise pangaga selle võlausaldajate nimel kokkulepe, mille kohaselt riik säilitas pangas 5 % osaluse.

3.4.1.1. A l g k a p i t a l

- (76) Pärast uue panga — Íslandsbanki, loomist andis riik uuele pangale algkapitalina sularahas 775 miljonit Islandi krooni ning võttis lisaks kohustuse panustada uude panka kokku kuni 110 miljardit Islandi krooni vastutasuks kogu selle omakapitali eest. Esimene summa vastab miinimumkapitalile, mida Islandi õiguse kohaselt panga asutamiseks nõutakse. Teine summa arvutati kui 10 % panga kogu riskiga kaalutud vara tõenäolisest hulgast, mis määrati kindlaks esialgse hindamisega, ning lisati 2009. aasta riigieelarvesse kui valitsuse vahendite eraldi finants-turgudel erakorraliste olukordadega tegelemiseks. Selle kapitalialdise eesmärk oli pakkuda asjakohane tagatis panga toimimisele, kuni suudetakse lahendada selle lõpliku rekapitaliseerimisega seotud probleemid, sealhulgas panga algsaldo suurus tulenevalt endisele pangale vara ülekandmise eest makstava hüvitise hindamisest.

3.4.1.2. Kapitalisüst ja viieprotsendilise osaluse säilitamine osana endise panga võlausaldajatega sõlmitud kokkulepest

- (77) 20. juulil 2009 sõlmisid Islandi valitsus ja Glitniri kriisilahenduskomisjon lepingu Islandbanki esialgse kapitaliseerimise ning Glitniri võlausaldajatele makstava hüvitise kohta riigisisese vara ja hoiuste ülekandmise eest⁽³⁹⁾. Nimetatud lepingu alusel võttis riik 14. augustil 2009 kohustuse anda Íslandsbankile täiendavat omakapitali summas 64,2 miljardit Islandi krooni, mis teeb panga omakapitaliks kokku 65 miljardit Islandi krooni, mida oli vaja finantsjärelevalveameti kehtestatud esimese taseme omavahendite 12 % määra täitmiseks. Lepingus nähti seoses ülekantud puhasvara hüvitamise ja aktsiakapitalis osalemisega ette kaks võimalikku valikut, millest esimene oli, et Glitnir saab enamusosaluse Íslandsbankis ning talle tasutakse ülekantud vara eest panga aktsiatega või kui sellist osalust ei ole võimalik teostada, jääb valitsuse kapitaliseerimine jõusse ja Íslandsbanki jääb valitsuse omandisse. Glitnirile anti kuni 30. septembrini 2009 aega otsustada sobiva valiku kasuks. Tähtaega pikendati hiljem 15. oktoobrini 2009. 15. oktoobril 2009 teatati võlausaldajaid esindava Glitniri kriisilahenduskomisjoni otsusest omandada 95 % Íslandsbanki aktsiakapitalist endisest uude panka üle kantud vara hüvitamiseks. Riik jättis endale ülejäänud 5 %.

⁽³⁹⁾ 31. juulil 2009, 14. augustil 2009 ja 4. septembril 2009 tehti lepingusse pisimuudatusi, lõplik leping allkirjastati 13. septembril 2009.

- (78) Lepingu raames lepiti kokku, et kriisilahenduskomisjon (võlausaldajad) hüvitab riigile kogu intressitulu investeerimisperioodi eest, mil panga võlgnevus valitsusele oli 8,3 miljardi Islandi krooni. See tõi tootluseks 12,8 % ning aastast tagasi 13,9 %, seega oli saavutatud kokkulepe seoses Glitnirist Íslandsbankisse üle kantud varaga pärast 2008. aasta oktoobri panganduskrahi.

3.4.2. Teise taseme omavahendite sissemakse

- (79) 15. oktoobril 2009 andis valitsus pangale ka allutatud laenu, et tugevdada selle omakapitali ja likviidsuspositsiooni ning täita seeläbi finantsjärelevalve kapitalinõuded. Allutatud laen on kättesaadav eurodes ning laenu-summa oli 25 miljardit Islandi krooni teise taseme omavahendeid instrumendi vormis, mis andis Íslandsbankile võimaluse emiteerida tagamata allutatud võlakirju. Võlakirjade lõpptähtaeg on kümme aastat alates 30. detsembrist 2009. Instrument sisaldab olemuslikke lõpetamise stiimuleid, mis näevad ette intressimäära tõstmise viie aasta järel. Lepingu kohaselt on esimese viie aasta jooksul intressimäär aastast 400 baaspunkti üle EURIBORi määra, ⁽⁴⁰⁾ kuid alates viiendast kuni kümnenda aastani (lepingu allkirjastamise kuupäevast) on intressimäär 500 baaspunkti üle EURIBORi määra.
- (80) Kooskõlas eespool kirjeldatud esimese taseme omavahendite meetmetega tagasid teise taseme omavahendid Íslandsbanki vastavuse 16 %lisele kapitali adekvaatsuse määrale, mille finantsjärelevalveamet oli kehtestanud 15. oktoobril 2009.

3.4.3. Hoiuste tagamine

- (81) Et saavutada vastavus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. märtsi 1997. aasta direktiivile 97/9/EÜ investeringute tagamise skeemide kohta ⁽⁴¹⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 1994. aasta direktiivile 94/19/EÜ hoiuste tagamise skeemide kohta, ⁽⁴²⁾ võttis Island vastu hoiuste tagamise ja investeringute tagamise skeemide seaduse nr 98/1999 ning asutas seeläbi nn hoiustajate ja investeerijate tagatisefondi, mida rahastati igal aastal pankade osamaksetest, mis arvatati asjaomase panga kogu hoiusemahu alusel.
- (82) Nagu väitsid Islandi ametiasutused, selleks et pakkuda üldsusele täiendavat kindlustunnet seoses hoiuste turvalisusega kriisi korral, hõlmasid Islandi valitsuse pankade päästmise meetmed 2008. aasta sügisel ka riiklikes äri- ja hoiupankades olevate hoiuste täiendavat riigi poolset tagamist, mis jäi väljapoole seaduse nr 98/1999 (millega rakendatakse hoiuste tagamise direktiivi 94/19/EÜ ja investeringute tagamise direktiivi 97/9/EÜ) reguleerimisala.
- (83) Peaministri kabinet teatas 6. oktoobri 2008. aasta avalduses, et „Islandi valitsus rõhutab, et riiklikes äri- ja hoiupankades ning nende Islandil asuvates filiaalides olevad hoiused tagatakse täielikult” ⁽⁴³⁾. Seda teadet kordas praegu ametis oleva peaministri kabinet 2009. aasta veebruaris ja detsembris ⁽⁴⁴⁾. Lisaks viidati nimetatud avaldusele eellepingus, mille Islandi valitsus saatis Rahvusvahelisele Valuutafondile (IMF) (mis avaldati majandusministeeriumi ja IMFi veebisaidil) 7. aprillil 2010 (ning seda korrati veel 13. septembri 2010. aasta eellepingus). Eellepingus

⁽⁴⁰⁾ Euro üleeuroopaline pankadevaheline intressimäär.

⁽⁴¹⁾ EÜTL 84, 26.3.1997, lk 22.

⁽⁴²⁾ EÜTL 135, 31.5.1994, lk 5.

⁽⁴³⁾ Avalduse ingliskeelne tõlge asub veebilehel <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/3033>.

⁽⁴⁴⁾ <http://www.efnahagsraduneyti.is/frettir/frettatilkyningar/nr/2842>

<http://www.efnahagsraduneyti.is/frettir/frettatilkyningar/nr/3001>. Ka majandusminister viitas sellele hiljuti oma intervjuus Viðskipta-bladið'ele, 2.12.2010, lk 8: „[Avaldus] võetakse sobival ajal tagasi. Meil ei ole kavas tagada hoiuseid piiramatult igavesti. Millal see juhtub, sõltub sellest, millal jõustub alternatiivne tõhus hoiuste süsteem ja leiavad lahenduse finantsüsteemi probleemid” (järelevalveamet tegi tõlke inglise keelde).

(mille allkirjastasid Islandi peaminister, rahandusminister, majandusminister ja Islandi keskpanga juhataja) on sätestatud järgmist: „Praegu võtame jätkuvalt kohustuse kaitsta hoiustajaid täielikult, kuid kui finantsstabiilsus on tagatud, kavatseme seda tagatist järk-järgult vähendada”⁽⁴⁵⁾. Lisaks sellele viidatakse 2011. aasta eelarveseaduse ettepaneku riigitagatise käsitleva jaotise allmärkuses Islandi valitsuse avaldusele, et Islandi pankades olevatel hoiustel on riigi poolne tagatis⁽⁴⁶⁾.

- (84) Eespool toodud illustreerib veelgi praeguse majandusministri ja endise rahandusministri (2009–2011) Steingrímur Sigfússonini hiljutine sõnavõtt Islandi parlamendis toimunud arutelul valitsuse kulude üle seoses SpKef ülevõtmisega Landsbankinni poolt. Ministri väitel tuleb sellega seoses meeles pidada riigi avaldust 2008. aasta sügisel, et kõik äri- ja hoiupankades olevad hoiused on turvaliselt kaitstud. „Töö kõigis asutustes on põhinenud sellel (st avaldusel) ning kahjuks on tõde, et see (st SpKefist tulenevad maksed) on üks suurimaid arveid, mida tasub otse riik, et tagada kõigi Suðurnes'i elanike ... ning kõigi SpKefi läänefjordide ning lääne ja loode piirkonna klientide hoiused. Ma ei oota, et keegi arvaks, et nende piirkondade hoiustajaid koheldakse teisiti kui teisi elanikke, seega ei olnud riigil muud valikut”⁽⁴⁷⁾.
- (85) Islandi valitsuse väite kohaselt kaotatakse täiendav hoiuste tagatis enne kapitalikontrollide täielikku kaotamist, mis toimub Islandi ametiasutuste teatel kavakohaselt 2013. aasta lõpus.

3.4.4. Eriotstarbeline likviidsusvahend

- (86) Lisaks kehtestati uues pangas osaluse omandanud võlausaldajate suhtes tingimus, et kui Glitniri kriisilahenduskomisjon otsustab kasutada oma võimalust saada panga enamuosanikuks, siis jõustub Islandi valitsuse ja Íslandsbanki vahel 11. septembril 2009 sõlmitud täiendav leping⁽⁴⁸⁾. Nimetatud lepingus võtab rahandusministeerium kohustuse laenata repotehinguid võimaldavaid riigivõlakirju vastutasuks spetsiaalselt kindlaks määratud vara eest tingimustel, mis kehtestati asjaomasel 25 miljardit Islandi krooni hõlmavas lepingus.
- (87) Likviidsuslepingu põhitingimused on järgmised:

Maksimaalne laenusumma: 25 miljardit Islandi krooni

Kehtivus: 2012. aasta september

Hüvitamine: 3,0 % esimeselt 8 miljardilt Islandi kroonilt; 3,5 % järgmiselt 8 miljardilt Islandi kroonilt; 4,0 % suuremate kui 16 miljardi Islandi krooniste summade korral

Tasu: Íslandsbanki on kohustatud tasuma 0,5 % laenusummast iga uue võlakirjaemissiooni eest.

Vastutagatis: Íslandsbanki on kohustatud esitama riigivõlakirjade laenu jaoks vastutagatise, mis võib olla mitmesugune finantsvara.

⁽⁴⁵⁾ Vastav lõige asub järgmise kirja jaotises 16 (lehekülj 6): http://www.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Letter_of_Intent_2nd_review_-_o.pdf

⁽⁴⁶⁾ http://hamar.stjr.is/Fjarlagavefur-Hluti-II/GreinargerdirogRaedur/Fjarlagafurvarp/2011/Seinni_hluti/Kafla_8.htm [Mbl 10.6.2012].

⁽⁴⁷⁾ Morgunblaðið's (www.mbl.is) 10. juunil 2012 tehtud avalduse mitteametlik järelevalveameti poolne tõlge inglise keelde.

⁽⁴⁸⁾ 13. jaanuaril 2010 sõlmiti ka lepingu lisa ning 19. juulil 2010 sõlmiti Islandi finantsjärelevalveameti tehtud teatavate märkuste tulemusel uus leping.

- (88) Islandi ametiasutuste selgituste kohaselt on likviidsusvahend vajalik seetõttu, et võlausaldajate otsus omandada Íslandsbanki vähendas oluliselt repotehinguid võimaldavat panga vara ja see seadis ohtu panga võime täita likviidsusreservi suhtes kehtestatud järelevalvenõudeid⁽⁴⁹⁾. Islandi ametiasutuste väitel on likviidsusvahend mõeldud täiendavaks meetmeks, mida kasutatakse üksnes ebapiisava likviidsuse korral. Likviidsusvahendi hind ja tingimused sisaldavad stiimuleid muude valikute eelistamiseks nimetatud vahendile, kui neid on. Seni ei ole likviidsusvahendit kasutusele võetud.

3.4.5. *Straumuri väärtpaberite laenuks andmise leping*

- (89) 9. märtsil 2009 võttis finantsjärelevalveamet erakorraliste olukordade seadustega talle antud volituste raames üle Straumur–Burdaras Investment Bank hf. (edaspidi „Straumur”) aktsionäride volitused ning nimetas kriisilahenduskomisjoni asendama panga juhatust⁽⁵⁰⁾. Pärast konsulteerimist kriisilahenduskomisjoni, võlausaldajate, Islandi keskpanga ja rahandusministeeriumiga kandis Islandi finantsjärelevalveamet 17. märtsil 2009 üle Starumuri kohustused (hoiused) Íslandsbankile⁽⁵¹⁾. Vastutasuks väljastas Straumur hoiuste näol esinevate kohustuste tagasimaksmiseks võlakirja, mis oli tagatud tema enda varaga. Võlakiri väljastati 3. aprillil 2009 summas 43 679 014 232 Islandi krooni tähtpäevaga 31. märts 2013. Võlakirja intressimäär on fikseeritud REIBORi⁽⁵²⁾ summa järgi, pluss 190 baaspunkti üks aasta enne REIBORini vähendamist, pluss 100 baaspunkti pärast seda ja kuni võlakirja tähtaja saabumiseni. Samal ajal sõlmis Íslandsbanki rahandusministeeriumiga väärtpaberite laenuks andmise lepingu, millega valitsus pantis repotehinguid võimaldavad riigivõlakirjad reaalsete tagatistena Straumuri nõude vastu, Íslandsbanki sai vastutasuks likviidsuse küsimise võimaluse Islandi keskpangalt, kui likviidsusvajadus tekib seoses sellega, et Íslandsbanki on kohustatud katma Straumuri hoiustest tuleneva kohustuse.
- (90) Íslandsbanki võttis lepingus kohustuse tagastada riigile riigivõlakirjade summa, mis on võrdne maksetega, mille pank saab Straumuri välja antud võlakirjast. Ühtlasi leppisid pooled kokku, et kui Íslandsbanki ei saa võlakirjast kogu makset ning kui riik ei ole maksnud ülejäänud võlga, siis säilitab Íslandsbanki ülejäänud riigivõlakirjad. Seega tagas Íslandsbanki põhimõtteliselt Straumuri hoiustega seotud kohustused vastutasuks samas väärtuses valitsuse tagatud vara eest.
- (91) Nagu on märgitud eespool, oli Straumuri võlakirja tähtaeg 31. märts 2013. Siiski maksti võlakiri vahepeal täielikult välja ning Islandi riik ei pidanud sekkuma.

3.4.6. *Byri kapitaliseerimine ja omandamine ning Byrile antud allutatud laen*

- (92) Nagu on kirjeldatud üksikasjalikult 13. aprilli 2011. aasta otsuses nr 126/11/COL (edaspidi „Byri käsitlev otsus”), andis Islandi valitsus riigiabi kapitali kujul ja allutatud laenu ettevõtja Byri asutamiseks oma eelkäija Byr Savings Banki asemele (edaspidi „endine Byr”). Selle protsessi käigus said endise Byri võlausaldajatest (uue) Byri osanikud Islandi riigi kõrval, kes oli andnud uue ettevõtja asutamiseks kapitali.
- (93) Ajal, mil Byri käsitlev otsus 13. aprillil 2011 vastu võeti, ei olnud 2010. aasta raamatupidamise aastaaruanne veel kättesaadav. Byri juhtkond oli sel ajal aga veendunud, et päästemeetmetest, mille järelevalveamet Byri käsitlevas otsuses ajutiselt heaks kiitis, piisab panga tegevuse tagamiseks vähemalt seniks, kui järelevalveametile esitatakse panga pikaajalise elujõulisuse tagav restruktureerimiskava. Panga raamatupidamise auditeerimise tulemusel 2011. aasta esimeses pooles selgus aga, et Byri vara oli vaja veelgi vähendada, see omakorda aga vähendas panga kapitali adekvaatsuse määra.

⁽⁴⁹⁾ Nagu eespool öeldud, oli üks Islandi finantsjärelevalveameti nõudmistest, et 5 % tähtajatutest hoiustest peab moodustama käibevara (raha ja raha ekvivalendid) ning et pangad peavad suutma tulla toime hoiuste väljavooluga 20 % ulatuses.

⁽⁵⁰⁾ Otsus on inglise keeles kättesaadav aadressil <http://fme.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6055>.

⁽⁵¹⁾ Otsus on inglise keeles kättesaadav aadressil <http://fme.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6077>.

⁽⁵²⁾ REIBOR on Reykjavíki pankadevaheline intressimäär, kajastades pankadevahelist turumäära Islandi kommerts- ja hoiupankade lühiajaliste laenude puhul. Lähenemisviis on võrreldav LIBORi muutuva intressimääraga laenude baasmääraga, aga Islandi pangad kasutavad muutuva intressimääraga laenude andmiseks Islandi väärings kroonides baasina REIBORi (pluss optisioonihind).

- (94) Nagu on kirjeldatud üksikasjalikult 19. oktoobri 2011. aasta otsuses nr 325/11/COL (edaspidi „Byri käsitlev teine otsus“), ei suudetud järgnenud kapitalipuudujäägiga toime tulla ja Byr pandi müüki. Järelevalveamet kinnitas Byri käsitlevas teises otsuses järgnenud omandamise, eriti sel eesmärgil võimaliku riigiabi kasutamise Íslandsbanki poolt, ilma et see piiraks järelevalveameti ametlikku uurimismenetlust selle kohta, kas Íslandsbankile antud riigiabi oli kokkusobiv EMP lepinguga, mida käesolevaga uuritakse.
- (95) Lisaks leidis järelevalveamet, et allutatud laenu püsiv kättesaadavus ülemineku perioodil, mis kestis kuni Byri ja Íslandsbanki ametliku ühinemiseni, st senikaua, kui Byr oli riigi õiguse kohaselt eraldi juriidiline isik, oli kokkusobiv EMP lepingu toimimisega. Islandi ametiasutuste väitel ei ole ei Byr ega Íslandsbanki allutatud laenu mitte kunagi kasutanud.
- (96) Järelevalveamet märkis, et nimetatud meetmete lõpliku hindamise tulemus sõltub teabest, mis esitatakse Byri ja Íslandsbanki ühinemise tulemusel tekkinud üksuse restruktureerimiskavas, mille Islandi ametiasutused on lubanud esitada hiljemalt kolm kuud pärast nimetatud tehingu toimumist. Nimetatud restruktureerimiskava esitati õigeaegselt ning järelevalveamet hindab seda alljärgnevalt.

R e s t r u k t u r e e r i m i s k a v a

- (97) Islandi ametiasutused esitasid Íslandsbanki restruktureerimiskava 31. märtsil 2011. Pärast Byri omandamist kava muudeti ning ajakohastati ja Islandi ametiasutused esitasid selle uuesti 22. veebruaril 2012 (edaspidi „restruktureerimiskava“). Restruktureerimiskavale lisati 14. jaanuaril 2012 viieaastane äriplaani⁽⁵³⁾ ja sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruanne (esitati Islandi finantsjärelevalveametile 1. aprillil 2012).
- (98) Restruktureerimiskavas ning viieaastases äriplaanis käsitletakse olulisi elujõulisuse, kulude jagamise ja konkurentsi-moonutuste piiramisega seotud küsimusi. Restruktureerimiskava järgi keskendub Íslandsbanki põhitegevusvaldkonnale ning kodumajapidamiste ja ettevõtjate laenuportfellide ümberkorraldamisele.
- (99) Lisaks on Islandi ametiasutused esitanud sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruande 2012. aastaks, et tõendada Íslandsbanki vastupidavust.
- (100) Nagu on märgitud eespool, kestab restruktureerimis periood järelevalveameti arvates kuni 15. oktoobrini 2014.

3.4.7. Restruktureerimiskava kirjeldus

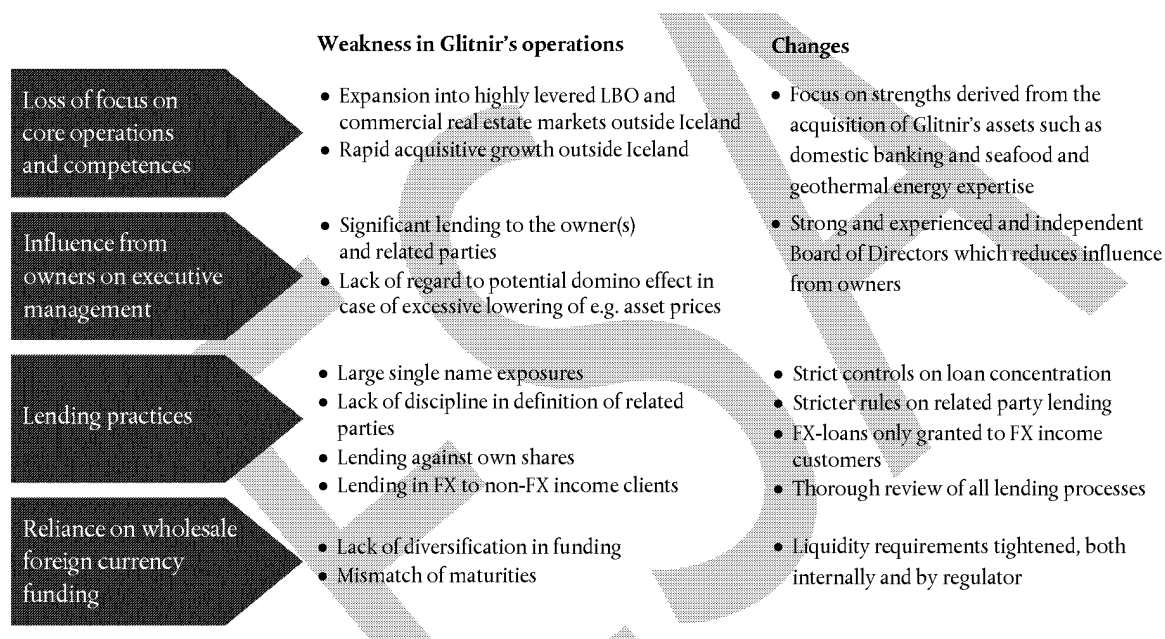
- (101) Islandi ametiasutused ja pank leiavad, et Íslandsbanki restruktureerimine tagab selle, et Íslandsbanki muutub uuesti heas majanduslikus seisus olevaks, hästi rahastatud pangaks, millel on usaldusväärsed kapitali suhtarvud, nii et ta saab säilitada oma rolli reaalmajandusele laenu andjana. Nende väitel on see saavutatav järgmiste meetmete abil:
- i) panga bilansi võimenduse vähendamine endise panga likvideerimise ja uue panga asutamisega;
  - ii) tugeva omavahendite suhtarvu loomine ja säilitamine
  - iii) rahuldava kasumlikkuse saavutamine;
  - iv) tugeva likviidsuspositsiooni loomine ja säilitamine
  - v) nii kodumajapidamiste kui ka ettevõtjate laenuportfellide ümberkorraldamine;

⁽⁵³⁾ Viieaastast äriplaani täiendati samuti sellesse tehtud suuremate muudatuste võrra, mis koostati 27. märtsi 2012. aasta juhatuse koosolekuks ja mida kajastas sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruanne.

- vi) rahastamisstrateegia tõhustamine;
- vii) kulutõhususe saavutamine;
- viii) ühingujuhtimise tõhustamine.
- (102) Enne iga eespool loetletud punkti üksikasjalikumalt kirjeldamist antakse lühikäsitlusele sellest, kuidas on käsitletud Íslandsbanki restruktureerimiskavas puudusi, mis aitasid kaasa Glitniri kokkuvarisemisele. Rõhutatakse, et ehkki Íslandsbanki tugineb Glitniri riigisisestele tehingutele, on tegemist erineva pangaga. Samuti märgitakse, et toimunud on väga olulised muudatused, eesmärgiga kõrvaldada puudused, mis aitasid oletatavasti kaasa panga eelkäija kokkuvarisemisele. Kõige olulisemate muudatuste hulgas on seotud isikutele laenamist käsitlevate eeskirjade muutmine, aktsiatagatise vastu laenamise ning välisvaluutalaenude (FX-laenude) ⁽⁵⁴⁾ keelustamine klientidele, kelle sissetulek ei laeku välisvaluutas, ning ka muidu karmim laenupoliitika. Et Íslandsbanki soovib Glitniriga sarnaselt pakkuda laiaulatuslikke finantsteenuseid Islandi turul, on erinevus krahhielse ja -järgse panganduse vahel Íslandsbanki puhul paremini näha aspektis, „kuidas“ pank tegutseb (protsessid, menetlused, dokumendid, eeskirjad, reguleerimine), kui et „millist“ toote- ja teenusevalikut pakutakse. Íslandsbanki seisukohad on muu hulgas võetud kokku allpool esitatud graafikus 2.

Graafik 2

Varasemad puudused ja muudatused nende kõrvaldamiseks

- (103) Restruktureerimiskava ja viieaastane äriplaan põhinevad real üldistel majandusprognosidel, ⁽⁵⁵⁾ mis moodustavad majandusliku aluse allpool esitatud baasstsenaariumile.
- (104) Üldprognosid sisaldavad järgmist:

— äripanganduse osakonna restruktureerimine viiakse lõpule [...] aasta lõpuks, jaepanganduse osakonna restruktureerimine [...]. Hüpoteklaenude intressimäärade korrastamine viiakse lõpule [...] aasta lõpuks. Glitnirist omandatud portfelli diskonto amortiseerimine allpool kirjeldatud kujul toimub proportsionaalselt;

⁽⁵⁴⁾ FX-laen on välisvaluutas antud laen. Tegemist on tagatisega välisvaluutalaenuga, mis on antud tavaliselt muus vääringus kui laenuvõtja koduriigi oma.

⁽⁵⁵⁾ Prognosid põhinevad panga uuringuosakonna koostatud majandusprognosidel. Üldprognosid on koostanud asjaomaste osakondade juhatajad ja vanemtöötajad ning allkirjastanud panga tegevjuhtkond.

- pank saab [...] täiendavat kasumit [...] miljardit Islandi krooni;
- kapitalikontrollid kaotatakse etapiviisiliselt;
- Islandi kroonides laenu põhisele rahastamisele ei seata piiranguid; Eeldatakse, et laenu põhine rahastamine välisvaluutas ei ületa praeguste välisvaluutalaenu sissenõudeid 2012. aastal; arvatakse, et juurdepääs välisvaluutas rahastamisele muutub alates 2012. aastaks lihtsamaks.

(105) Lisaks on Íslandsbanki juhatus kehtestanud rea järgmiseid finantseesmärke.

- Omakapitali investeringute tulusus: riskivaba määr + [...] %. Riskivaba määr on keskpanga kehtestatud praegune kontomäär (2011. aasta detsembris 3,75 %). Eesmärk on saavutada esimese tasandi omavahendite määr [...] %
- Kapitali adekvaatsuse määr: [...] % [...]
- Esimese taseme omavahendid [...] % [...]

(106) Makromajanduslik prognoos hõlmab järgmist.

- 2012. aastal ja pärast seda majanduskasv jätkub, olgugi et aeglasemalt, kui varem arvati. Kodumajapidamiste majanduslik olukord paraneb, kuna tööpuuduse vähenemise tulemusel inimeste ostujõud suureneb.
- Inflatsioon jääb 2013. aastal ja pärast seda veidi üle Islandi keskpanga ülemmäära (veidi alla 3 %). See põhineb Islandi krooni stabiilsel vahetuskursil (perioodi alguses vääring veidi tugevneb) ning tasakaalustatud tööturul, kusjuures palgad veidi suurenevad ja elamuhinnad tõusevad järk-järgult.

Muutused aastate keskmiste lõikes (%)	2012	2013	2014	2015	2016
SKP kasv	2,2	2,1	3,4	2,3	3,0
Töötus	6,6	6,0	5,4	5,0	4,4
Inflatsioon	4,4	2,9	2,8	2,7	2,6
Töötasud	6,7	4,7	4,8	5,0	4,8

Lühiajalised intressimäärad jäävad 2012. aastal samaks (umbes 5 %), ⁽⁵⁶⁾ kuid tõusevad tasapisi majanduse taastumise järgselt.

- Olgugi et tööturu tingimused paranevad, jääb töötuse tase veidi kõrgemaks kui enne finantskriisi. Töötuse määra langemisega kaasneb palkade kasv.
- Lõpuks prognoositakse Islandi krooni püsivust riigi vääringuna kogu restruktureerimisperioodi vältel. Valuutakontrollid kaotatakse sammhaaval alates 2012. aastast. Kümneks aastaks jäävad alles kapitalivoo piirangud.

i) Panga bilansi võimenduse vähendamine endise panga likvideerimise ja uue panga asutamisega

(107) Nagu eespool öeldud, kanti enamik Glitniri riigiseseid varasid ja kohustusi 2008. aasta oktoobris üle Íslandsbankile. Selle protsessi tulemusel jäi suurem osa hulгимүүгитуруга seotud võlast Glitniri varasse ning Íslandsbanki puhul ei käivitunud kunagi sama võimendus, mis oli Glitniril. Restruktureerimiskavast nähtub, et panga bilansi võimenduse vähendamise küsimus lahendati põhimõtteliselt juba 2008. aasta oktoobris.

⁽⁵⁶⁾ Alates 16. maist 2012 on Islandi keskpanga tagatislaenu nädalamäär olnud 5,5 %.

ii) Tugeva omavahendite suhtarvu loomine ja säilitamine

- (108) Eespool kirjeldatud kapitaliseerimismeetmete tulemusel ja alates panga asutamisest toimunud arengut, eriti vara ümberhindamist (käsitletakse põhjalikumalt allpool) vaadeldes oli Íslandsbanki omavahendite suhtarv oluliselt suurem kui sätestatud finantsjärelevalveameti kapitalinõuetes, nagu on märgitud allpool tabelis 2.

Tabel 2

Omavahendite suhtarvud 2008–2011, miljonites Islandi kroonides

	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011 (*)
Esimese taseme omavahendid	68 030	91 996	120 993	120 530
Teise taseme omavahendid	—	24 843	21 251	21 937
Kapital kokku	68 030	116 839	142 244	142 234
Riskiga kaalutud vara	656 713	589 819	534 431	629 419
Esimese taseme omavahendid	10,4 %	15,6 %	22,6 %	19,1 %
Kapitali adekvaatsuse määr	10,4 %	19,8 %	26,6 %	22,6 %

(*) Restruktureerimiskava esitamise ajal ei olnud 2011. aasta finantsaruanne veel valmis, lõplikus restruktureerimiskavas on seega kasutatud andmeid seisuga 30.9.2011. Pärast Íslandsbanki 2011. aasta finantsaruande avaldamist ajakohastas järelevalveamet arvnäitajaid.

- (109) Lisaks, koos restruktureerimiskavaga esitatud sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruande alusel prognoosib Íslandsbanki ajavahemikuks 2012–2016 järgmiseid tabelis 3 esitatud omavahendite suhtarve.

Tabel 3

Prognoositud omavahendite suhtarvud ja riskiga kaalutud vara ajavahemikuks 2012–2016, miljardites Islandi kroonides

	2012	2013	2014	2015	2016
Riskiga kaalutud vara	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Esimese taseme omavahendid	[20–25] %	[15–20] %	[10–20] %	[10–15] %	[10–15] %
Kapitali adekvaatsuse määr	[20–30] %	[15–25] %	[15–20] %	[10–20] %	[10–15] %

- (110) Nendest arvudest nähtub, et Íslandsbanki kavatseb säilitada restruktureerimisperiodil ja pärast seda oluliselt suuremad näitajad, kui on sätestatud finantsjärelevalveameti kapitalinõuetes. [...]

iii) Rahuldava kasumlikkuse saavutamine

- (111) Restruktureerimiskava kohaselt ja nagu nähtub tabelist 4, on Íslandsbanki omakapitali investeeringute tulusus olnud alates panga asutamisest 2008. aastal elujõuline (välja arvatud 2011. aastal)⁽⁵⁷⁾.

⁽⁵⁷⁾ 2011. aasta omakapitali investeeringute tulususe languse põhjusena toodi välja FX laenusid käsitlev ülemkohtu 15. veebruari 2012 otsus ning turuosa vähenemine pärast ühinemist Byriga.

Tabel 4

Varasem omakapitali investeeringute tulusus

	2008	2009	2010	2011
Omakapitali investee- ringute tulusus	17,2	30,0	28,5	1,5

Lisaks prognoositakse restruktureerimiskavas restruktureerimisperioodiks ja pärast seda järgmist kapitali tulusust (tabel 5).

Tabel 5

Prognoositud omakapitali investeeringute tulusus

	2012	2013	2014	2015	2016
Omakapitali investeeringute tulusus	[5–15]	[10–20]	[5–15]	[5–15]	[5–15]

- (112) Selline prognoos tuleneb restruktureerimiskavas sisalduvast üksikasjalikumast finantsplaneerimisest, mille kõige asjakohasemad aspektid on järgmised.
- Kõige tähtsamate ärisegmentide oodatav kasum on [...]; selle põhjus on peamiselt rahastamiskulu kasv ja diskontost saadav tulu alates 2014. aastast.
  - Turgu käsitleva ärisegmenti kasum peaks prognooside kohaselt tõusma [...]lt [...]le Islandi kroonile (kuni 2016), suuremalt jaolt tänu kõrgematele teenus- ja vahendustasudele.
  - Netointressimarginaal peaks 2014. aastal [...] ning seejärel stabiliseeruma.
  - Töötajate arv peaks langema [...]le.
  - Kulude-tulude suhe peaks langema 75 %lt 2011. aastal [...] %le 2014. aastal.
- (113) Islandi ametiasutuste sõnul on Íslandsbanki väga kindel toimimine alates selle loomisest teataval määral põhjustatud asjaolust, et panga laenuportfell omandati Glitnirist diskonteerituna ⁽⁵⁸⁾. Diskonto oli ja jääb oluliseks aspektiks panga sissetulekutes, olgugi et laenuportfell korraldatakse ümber. Prognooside kohaselt diskonto siiski amortiseeritakse pärast ümberkorraldamise lõpuleviimist.
- (114) Nimetatud seisukoha toetamiseks esitasid Islandi ametiasutused arvutuse (tabel 6), milles on näidatud aastatulemused juhul, kui diskonteerimist ja muid erakorralisi kirjeid, nagu turuosa vähenemist Byriga toimunud tehingu järgselt, ei oleks olnud.

Tabel 6

Erakorraliste kirjete puhastulu

	Aastatulu	Erakorralised kirjed	Erakorraliste kirjete puhastulu
2008	2 366	– 1 543	14 909
2009	23 982	801	23 181

⁽⁵⁸⁾ Diskonteerimine oli Islandi ametiasutuste väitel kahekordne, seisnedes väärtuse langetamises ja diskonteerimises. Väärtuse langus kajastab erinevust sissenõude väärtuse ja laenuga koormatud vara prognoositava sissenõudmise vahel. Lisaks ei hinnatud laenuportfelli turuväärtuse järgi ja diskonto kajastab erinevust lepinguliste intressimäärade ja turupõhiste intressimäärade vahel.

ISK m

	Aastatulu	Erakorralised kirjed	Erakorraliste kirjete puhastulu
2010	29 369	14 507	14 862
2011	9 613	- 11 074	20 687
2012	[...]	[...]	[...]
2013	[...]	[...]	[...]
2014	[...]	—	[...]
2015	[...]	—	[...]
2016	[...]	—	[...]

(115) Näidatud andmete järgi oleks pank isegi ilma diskontota saanud tulu enne restruktureerimisperioodi ja saab ka selle ajal ⁽⁵⁹⁾. Samas ei ole selge, kas eespool nimetatud diskonteerimise mõlemad aspektid nendes arvandmetes sisalduvad.

iv) Tugeva likviidsuspositsiooni loomine ja säilitamine

(116) Seoses likviidsusega nõudis Islandi finantsjärelevalveamet, et 5 % tähtajatutest hoiustest peab moodustama käibevara (raha ja raha ekvivalendid) ning et pangad peavad suutma tulla toime hoiuste väljavooluga 20 % ulatuses. Lisaks kehtestab krediitiasutuste likviidsuse eeskirju Islandi keskpang ⁽⁶⁰⁾ ning selle kohaselt klassifitseeritakse krediitiasutuste likviidsed varad ja kohustused liigi ja lõpptähtaja ning riskiga kaalutud väärtuse järgi. Krediitiasutustel peab olema kuni kolm kuud likviidset vara rohkem kui kohustusi. Eeskirjades sätestatakse ka teatava stressitesti läbiviimine, mis seisneb diskonto kohaldamises omakapitali eri kirjete suhtes, kuid mille puhul eeldatakse ühelt poolt kõikide kohustuste täitmist lõpptähtaja alusel ja teiselt poolt muude kohustuste teatavate osade, nagu näiteks hoiuste väljamaksmist lühikese etteteatamisega või üldse mitte.

(117) Nagu on näha arvandmetest A ja B, on Íslandsbanki suutnud hoida likviidsusreservi järelevalvenõudmiste piires aastatel 2009, 2010, 2011.

Arvandmed A ja B

Íslandsbanki vastavus järelevalvealastele likviidsusnõuetele

Central Bank liquidity ratios if government liquidity facility is excluded			
Requirement to be above 100 % for 0-1 and 0-3 months			
	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011
ON - 1 m	2,34	2,73	1,32
0-3 m	2,41	2,73	1,31
A change in classification results in a significant drop in the ratios between year-end 2010 and 2011			

FME liquidity ratios if government liquidity facility is excluded			
Requirement to be above 20 % in liquid assets ratio and above 5 % in the cash ratio			
	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011
Liquid assets ratio	N/A	33 %	31 %
Cash ratio	N/A	17 %	12 %
Not implemented until after year-end 2009			

⁽⁵⁹⁾ ISFI 2011. aasta aruandes (2010. aasta pangatehingute kohta) jõutakse sarnasele järeldusele ning Íslandsbanki põhitegevusest saadavat tulu peetakse selles isegi suuremaks. Vt http://www.bankasysla.is/files/SkyrslaBR_2011_net_74617143.pdf.

⁽⁶⁰⁾ Vt Islandi keskpanga likviidsusmäära eeskirjad nr 317, 25. aprill 2006, mis on kättesaadavad aadressil <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=4713>.

- (118) Nagu on näha arvandmetest C, on Íslandsbanki likviidsusmäärad kuni kolme ja kuue kuu jooksul lõppevate kohustuste arvestuses 2010. ja 2011. aastal järjest paremad, 12 kuu näitaja ei ole aga väga muutunud.

[...]

[Graafik Íslandsbanki's likviidsusmäärade kohta

Ärisaladuse tõttu mitteavaldatavad väärtused]

Arvandmed C

Varasemad likviidsusmäärad:

- Likviidsusmäär A tähistab kolme kuu jooksul lõppevate kohustuste katet
  - Likviidsusmäär B tähistab kuue kuu jooksul lõppevate kohustuste katet
  - Likviidsusmäär C tähistab 12 kuu jooksul lõppevate kohustuste katet
- (119) Íslandsbanki likviidsuspositsiooni oodatavat arengut eriti pingelise olukorra tekkimise korral käsitletakse allpool.
- v) Nii kodumajapidamiste kui ka ettevõtjate laenuportfellide ümberkorraldamise lõpuleviimine
- (120) Enne 2008. aasta finantskriisi olid nii era- kui ka äriklientide võlgnevused suured. Kui majandusseis halvenes ja eelkõige kinnisvarahinnad kriisi ajal langesid, siis ei suutnud liiga suure finantsvõimenduse all kannatavad kliendid enam sageli oma võlga tasuda ja nende omakapital oli negatiivne. Kogu Islandi majanduse üldise ohustatuse kõrval hakkas pankade elujõulisust kõige enam ohustama nende laenuportfellide äkiline halvenemine. Seetõttu oli Íslandsbanki prioriteet era- ja kommerts-laenuportfellide ümberkorraldamine (võimenduse vähendamine), nagu nähtub restruktureerimiskavast.
- (121) Islandi ametiasutuste väite kohaselt töötas Íslandsbanki välja spetsiaalse võlaleevenduskava ja tegi koostööd riigi ja teiste pankadega laiemate võlaleevendusmeetmete võtmiseks (nt hüpoteeklaenude kohandamine 110 %le) ⁽⁶¹⁾.
- (122) Íslandsbanki esitas järelevalveametile ülevaate oma restruktureerimismeetoditest, mis põhinevad 2010. aastal kogutud andmetel. Meetodite raames eristatakse ärivõlgade restruktureerimist ning kodumajapidamiste ja eraisikute võlgade restruktureerimist. Suurematele ettevõtjatele pakutakse individuaalseid lahendusi, VKEdele põhisumma kohandamist ja/või võlasumma/intressi kohandamist kas ettevõtja vara või vaba rahavoo alusel.
- (123) Kodumajapidamistele ja eraisikutele pakutakse mitmesuguseid valikuid ümberkorraldamiseks, nagu näiteks maksepuhkust, laenutähtaja pikendamist või paindlikke maksegraafikuid.
- (124) Selleks et jälgida ja tagada restruktureerimisel edu, arendas Íslandsbanki välja ka nn restruktureerimise tulemustabeli, mis esitati järelevalveametile.
- (125) Islandi ametiasutuste väitel viib Íslandsbanki teatavatest ootamatutest sündmustest, nagu näiteks FX laenusid käsitlevast ülemkohtu hiljutisest otsusest, hoolimata oma äri-laenuportfelli ümberkorraldamise lõpule 2012. aasta lõpuks ja jaepanganduse segmendis 2013. aastal. Hüpoteeklaenu intressimäärade taastamine kavatakse viia lõpule 2014. aasta lõpuks.

⁽⁶¹⁾ Islandi suurimad pangad leppisid kokku hüpoteeklaenude kohandamise 110 % võrra kõigi liiga suure finantsvõimendusega klientide suhtes, st et hüpoteeklaenu põhisummaks kehtestati 110 % kinnisvara registreeritud väärtusest.

vi) Rahastamisstrateegia tõhustamine

- (126) Íslandsbanki hoiusebaas püsis panga asutamisest alates suhteliselt stabiilsena umbes 400 miljardi Islandi krooni ümber ning kasvas pärast Byrīga ühinemist 2011. aasta lõpuks 535 miljardile Islandi kroonile. Praegu moodustavad hoiused kõigist kohustustest pea 80 %.
- (127) Panga hoiuste ja laenude vaheline suhtarv oli 2010. ja 2011. aastal 80 % ümber ja üle selle. Íslandsbanki väitel sunnivad praegused madalad hoiuseintressid majanduse taastudes ja riskivalmiduse suurenedes investoreid paigutama oma vahenditest tulusamatesse investeeringutesse. Seepärast prognoosib pank hoiuste ja laenude suhtarvu langemist 2016. aastaks [...] % võrra. Lisaks oodatakse välisvaluutahoiuste [...]. Íslandsbanki kavatseb mitmekesistada järk-järgult oma rahastamisstruktuuri.
- (128) [...] ⁽⁶²⁾.
- (129) Rahastamisvajadus on [...] Islandi krooni. Teisalt oli Íslandsbanki esimene pandikirja väljastanud Islandi pank. Esimene emissioon leidis aset 2011. aasta detsembris, kui oli tegemist tarbijahinnaindeksiga seotud ⁽⁶³⁾ 4 miljardi Islandi krooni väärtuses emissiooniga. Institutsioonilised investorid võtsid emissiooni hästi vastu ja see märgiti üle. Íslandsbanki loodab olla võimeline väljastama 2012. aastal lühiajalist pandikirja ning laiendada praegust pandikirja emissiooni määraga 10 miljardit Islandi krooni aastas. [...].
- (130) Restruktureerimiskava kohaselt tõstab rahastamisstruktuuri muutmine kavakohasel perioodil rahastamiskulusid. Laenude kulukus on eeldatavasti umbes [...] baaspunkti rohkem kui panga tarbijahinnaga indekseeritud võlakirjade baasmäär ning [...] baaspunkti indekseerimata võlakirjade puhul, kusjuures hoiuste kulu on umbes [...] baaspunkti baasmäärast suurem.

vii) Kulutõhusus

- (131) Restruktureerimiskava kohaselt keskendub Íslandsbanki ka edaspidi tõhusatele ja ühtlustatud tehingutele, et tulla toime karmima õigusliku reguleerimise ja suurema maksustamise tulemusel suurenenud infrastruktuurikuludega. Pank märgib, et 2011. aastal tehti ära väga suur töö kulutõhususe suurendamiseks, kuid rõhutab, et see on pikaajaline projekt, mis nõuab protsesside muutmist ja kestvat analüüsi. Restruktureerimiskavast nähtub kestav rõhuasetus kuluteadlikkusele ka 2012. aastal, samuti kulude vähendamine ja kuluanalüüs, mille vältel vaadatakse läbi panga sisemenetlused ning vajaduse korral tõhustatakse neid. Nagu eespool märgitud, oodatakse nimetatud meetmete rakendamise, aga ka töötajate vähendamise tulemusel kulude-tulude suhte langemist 75 %lt 2011. aastal [...] %le 2014. aastal.

viii) Ühingu- ja riskijuhtimise parandamine

- (132) Íslandsbanki on teavitanud järelevalveametit sellest, et panga üks prioriteete on viia selle ühingu- ja riskijuhtimise struktuurid ja protsessid kooskõlla riigi ja rahvusvaheliste parimate tavadega. Seoses sellega asutas Íslandsbanki riskijuhtimise ja laenukontrolli osakonna, mille ülesanne on vaadata läbi panga riskijuhtimise ja laenukontrolli küsimused — töö, mis on seotud panga kõikide osakondade igapäevaprotsessidega. 2011. aastal avaldas Íslandsbanki esmakordselt koos aastaaruandega laiapõhjalise riskistrateegia ⁽⁶⁴⁾. Igal aastal avaldatav riskistrateegia sisaldab põhjalikumat teavet panga riskijuhtimise raamistiku, kapitali struktuuri ja adekvaatsuse, olulisemate riskipositsioonide ja riskihindamisprotsesside kohta.

⁽⁶²⁾ Íslandsbanki on rõhutanud, et hoiuste prioriseerimine Islandil pärsib võimet anda tagamata laene [...]

⁽⁶³⁾ Tarbijahinnaindeks.

⁽⁶⁴⁾ Riskistrateegia on kättesaadav panga veebilehel www.Íslandsbanki.is/riskbook.

3.4.8. Elujõulisuse saavutamise võime baasstsenaariumi ja stressistsenaariumi puhul

- (133) Islandi ametiasutused on restruktureerimiskavas sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruandele viidates esitanud Íslandsbanki stressistsenaariumi, et tõendada Íslandsbanki võimet saavutada pikaajaline elujõulisus.

3.4.8.1. B a a s s t s e n a a r i u m

- (134) Baasstsenaariumi moodustab eespool kirjeldatud restruktureerimiskava koos prognoosidega, millel see põhineb.

3.4.8.2. S t r e s s i s t s e n a a r i u m

- (135) Restruktureerimiskava peatükis 5.9.3 on Íslandsbanki viidanud sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruandes sisalduvale stressistsenaariumile, mis esitati Islandi finantsjärelevalveametile 1. aprillil 2012.
- (136) Sisekapitali adekvaatsuse hindamise 2012. aasta aruande olulisemad tähelepanekud on järgmised: Íslandsbanki kapitaliseeritus on tublisti suurem nii minimaalsetest sise- kui ka välisnõuetest ning ülejäägis võrreldes sellega, mida saab pidada normaalsetes äritingimustes tegutseva panga pikaajaliseks eesmärgiks. Aruande järgi oli sisekapitali miinimumnõuetele ja stressitestide tulemustele tuginedes võimalik järeldada, et viieaastases äriplaanis prognoositavad dividendimaksud tunduvad mõistlikud.
- (137) Sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruande kohaselt peaksid iga-aastaseid dividendimakseid käsitlevad otsused põhinema ajakohasel kapitali adekvaatsuse analüüsimisel ning arvesse tuleks võtta ka panga likviidsuspositsiooni.
- (138) Sama aruande järgi jääb minimaalne omavahendite suhtarv vahemikku [...] % — [...] % riskiga kaalutud varast. 2012. aasta lõpus on minimaalne kapitalivajadus hinnanguliselt [...] miljardit Islandi krooni, kusjuures [...] miljardit Islandi krooni läheks 2a sambasse riskitegurite tõttu, mis ei ole hõlmatud või mida on alahinnatud 1. samba raames. Tegelikult oli panga omavahendite suhtarv 2011. aasta lõpus 22,6 %. Stressitesti tulemustest nähtub, et osa kapitali ülejäägist läheb vaja võimalike kahjulike sündmuste lahendamiseks panganduses, kuid mõistlik on maksta seda järk-järgult välja dividendidena. Pingeliste olukordadega toime tulemiseks prognoositakse kapitalivajadusena [...] miljardit Islandi krooni ning 2012. aasta lõpus kapitali ülejäägiks [...] miljardit Islandi krooni, nagu nähtub allpool esitatud tabelist 7.

Tabel 7

Sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruande ülevaade

<i>miljardit Islandi krooni</i>				
	1. sammas (*)	2.a sammas (**)	2.b sammas	Nõutav kapitali adekvaatsuse määra
	Miinimumnõue	Lisand	Stressitest	Kõik tasemed kokku
Krediidirisk	[...]	[...]		[...]
Tururisk	[...]	[...]		[...]
Tegevusrisk	[...]			[...]

miljardit Islandi krooni

	1. samm (*)	2.a samm (**)	2.b samm	Nõutav kapitali adekvaatsuse määr
	Miimumnõue	Lisand	Stressitest	Kõik tasemed kokku
Riskikontsentratsioon		[...]		[...]
Sammaste (1 ja 2a) raames nõutav miimumkapital	[...]	[...]		[...]
Stressitest			[...]	[...]
Nõutav kapitali adekvaatsuse määr	[...]	[...]	[...]	[...]
Kapitali adekvaatsuse määr seisuga (2012. aasta lõpp)				[...]
Kapitaliülejäak				[...]

(*) Kapitalivajaduse hindamise esimene etapp põhineb 1. samba arvutustel.

(**) Sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruande kohaselt on täiendav kapitalivajadus 2. samba (sambad 2a ja 2b) raames hinnanguliselt järgmine:

- a. Muud riskiliigid ja 1. samba raames täielikult katmata risk: lisaks 1. samba raames nõutavale miimumkapitalile võib vaja minna täiendavat kapitali 2a samba raames riskitegurite tõttu, mis ei ole hõlmatud või mida on alahinnatud 1. sambas. 1. ja 2a samba kapitalivajadus moodustavad panga kapitali lätevajaduse.
- b. Olemasoleva kapitali vähendamine stressitestide ja strateegiliste eesmärkide jaoks: kapitali lätevajadust prognoositakse tavapäraste äritingimuste alusel. Samas peaks pank tagama piisava kapitali oma äritegevuse katmiseks pingelistes turutingimustes ning panga äristrateegia toetamiseks eelolevatel aastatel. Seepärast võib pangal minna vaja kapitalipuhvrit, et olla suuteline tulema toime pingelises turuolukorras ja toetada kavandatavat kasvu. Selleks et prognoosida vajaliku kapitalipuhvri suurust, kohaldatakse panga äriplaani suhtes stressitesti, mis põhineb mitmesugustel eeldustel seoses panga riskiprofiili ka äristrateegiaga.

- (139) Sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruandes hindas Íslandsbanki võimalikke koondkahjumeid krediidiriski, tururiski (kauplemisportfell ja pangaportfell), tegevusriski, äririski (kasvanud rahastamiskulude mõju ja tegevuskulude vähene kahanemine, [...] % väiksem turusissetulekute kasv), samuti õigusliku ja poliitilise riski (nt hiljutise FX-laenusid käsitleva ülemkohtu otsuse mõju, äriühingute portfelli (mereannid) täiendavate sissenõuete puudumine ja muud õiguslikud ja poliitilised riskitegurid) taustal.
- (140) Lisaks teostas Íslandsbanki stressitesti panga likviidsusmäära suhtes. Seoses sellega viis Íslandsbanki läbi ühe baassstressisenaariumi ⁽⁶⁵⁾ ning ühe tõsisema stressisenaariumi, mille puhul kohaldati stressitesti eri intensiivsustasemega raha sissevoolu ja väljavoolu suhtes. Tulemusest nähtub, et pank on ootamatuteks likviidsusprobleemideks hästi valmistunud.

3.4.9. Võõrandamise strateegia/riigi tagasimaksed

- (141) Nagu eespool kirjeldatud, on teise taseme omavahendite sissemakse tähtaeg 10 aastat alates detsembrist 2009. Mis puutub hüvitamise, siis viis aastat pärast nimetatud kuupäeva (s.o 2014. aastal) jõustub integreeritud klausel tõusva intressimäära kohta (400lt 500le baaspunktile EURIBORi suhtes). Islandi ametiasutuste väite kohaselt on klausel tõusva intressimäära kohta mõeldud selleks, et motiveerida panka kapitali tagasi maksma alates sellest ajast.

⁽⁶⁵⁾ Panga siselikviidsusmäär kajastab pigem pingelist olukorda kui tavalisi äritingimusi.

- (142) Mis puutub riigi 5 % suurusesse panusesse Íslandsbanki omakapitalis, siis valitsuse osalusi finantsasutustes haldab Icelandic State Financial Investments (edaspidi „ISFI“) ⁽⁶⁶⁾. 2012. aasta riigieelarves on antud valitsusele luba müüa oma praegused panused hoiupankades, kuid seni ei ole tehtud otsust riigi osaluse müümise kohta kolmes suurimas kommertspangas. Siiski on vastavad ministrid asutanud töörühma, mille ülesanne on uurida võimalusi kommertspankades omatavate aktsiate võõrandamiseks. Valitsus on märkinud, et ehkki tal ei ole kavas vähendada oma osalust Landsbankinnis nii, et see jääb alla kahe kolmandiku panga aktsiakapitalist, võib ta osaluse Íslandsbankis ja Arion Bankis peagi müüki lasta, või kui enamusosanikud otsustavad pangad müüa, siis müüa need pankadega koos täielikult ära, kui on täidetud teatavad eeltingimused ⁽⁶⁷⁾.
- (143) Spetsiaalne likviidsusvahend kehtib üksnes kuni 2012. aasta septembrini ja seda ei ole kunagi kasutusele võetud. Islandi ametiasutused kavatsevad lähitulevikus lõpetada kõikehõlmavad hoiusetagatised ning seejärel kaotada kapitalikontrollid.
- (144) Mis puutub Straumuri lepingusse, siis kuna võlakirja tähtaeg on 2013. aasta märtsi lõpp, maksis Straumur selle ka tegelikult täies osas 2012. aasta alguses välja. Pärast seda lõpetati riigi riskiprognosis vastava vara piisavuse kohta.

4. AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED NING BYRI KÄSITLEVATES OTSUSTES AJUTISELT HEAKS KIIDETUD MEETMED

- (145) Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses tegi järelevalveamet esialgse järelduse, mille kohaselt sisaldavad nii Islandi riigi poolt Íslandsbanki kapitaliseerimiseks võetud meetmed kui ka likviidsusvahend riigiabi tunnuseid EMP lepingu artikli 61 tähenduses. Lisaks ei olnud järelevalveametil võimalik välistada riigiabi tunnuste olemasolu hoiuste tagamisel ja Straumuri lepingus. Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses ei käsitletud Byri omandamisega seotud abimeetmeid, kuna järelevalveamet oli need Byri käsitlevate otsustega ajutiselt heaks kiitnud. Käesolevas otsuses võtab järelevalveamet lõpliku seisukoha meetmete suhtes, mis mõjutavad endiselt käesolevat hindamist.
- (146) Seoses uurimismenetluse algatamise otsuses hinnatavate meetmete kokkusobivusega leidis järelevalveamet, et lõplikku seisukohta saab võtta vaid restruktureerimiskava alusel, mida ei olnud ametliku uurimismenetluse algatamise hetkel 15. detsembril 2010 veel esitatud. Järelevalveamet väljendas kahtlust abi kokkusobivuse suhtes eeskätt põhjusel, et aasta pärast Íslandsbanki asutamist ei olnud restruktureerimiskava veel esitatud.

4.1. Huvitatud isikute märkused

- (147) Järelevalveametile laekus endise panga võlausaldajate avaldus, milles rõhutati vajadust käsitleda neid huvitatud isikutena ning viidati võimalusele esitada hilisemas etapis märkusi.

4.2. Islandi ametiasutuste märkused

- (148) Islandi ametiasutused on nõus väitega, et New Glitnir Banki, praeguse nimega Íslandsbanki, asutamiseks võetud meetmed sisaldavad riigiabi tunnuseid. Islandi ametiasutused on seisukohal, et meetmed on sellegipoolest kokkusobivad EMP lepinguga selle artikli 61 lõike 3 punkti alusel, kuna need on vajalikud, proportsionaalsed ja sobivad Islandi majanduses esineva tõsise häire kõrvaldamiseks. Islandi ametiasutuste arvamusel on võetud meetmed kõikides aspektides kooskõlas järelevalveameti riigiabi suunistega, samuti on abi nende arvamusel vajalik ja piiratud minimaalse vajaliku summaga.

⁽⁶⁶⁾ ISFI on aktiga nr 88/2009 asutatud ja 2009. aasta augustis tööd alustanud sõltumatu juhatusega riigiasutus, kes annab aru vahetult rahandusministrile. ISFI peab täitma oma kohustused hiljemalt viie aasta jooksul pärast selle asutamist. ISFI haldab osalusi kooskõlas õigusaktide, hea juhtimistava, äritavadega ja riigi omandiõiguse poliitikaga. Selle eesmärk on taastada ja ehitada üles dünaamiline finantssiseturg, edendades samal ajal tõhusat turukonkurentsi ning tagades kõikide otsuste läbipaistvuse, mis on seotud riigi osalusega finantstegevuses.

⁽⁶⁷⁾ Eeltingimused on seotud eelkõige hiljutise FX-laenusid käsitleva ülemkohtu otsuse tõttu tekkinud ebakindlusega ja endiste pankade maksejõuetute üksuste vara rahuldava likvideerimisega. Vt Islandi finantsüsteemi tulevast struktuuri käsitlevat aruannet (peatükk 9.7), mis on kättesaadav aadressil <http://eng.efnahagsraduneyti.is/media/ Acrobat/Future-Structure.pdf>.

- (149) Lisaks tõstavad Islandi ametiasutused esile asjaolu, et Glitnir Banki endised aktsionärid kaotasid kõik oma aktsiad ja ei saanud riigilt mingit hüvitist, et abi vastab nõudele piirata ülekanduvat mõju konkurentidele ning et laenude tingimused (teise taseme omavahendid) on võrreldavad turumääradega.
- (150) Islandi ametiasutuste väite kohaselt ei sisalda hoiuste tagamine riigiabi tunnuseid.

4.3. Islandi ametiasutuste võetud kohustused

- (151) Islandi ametiasutused on võtnud mitmeid kohustusi, millest enamik on seotud hinnatava abi põhjustatud konkurentsimoonutustega ning mis on esitatud käesoleva dokumendi lisan.

II. HINDAMINE

1. RIIGIABI OLEMASOLU

- (152) EMP lepingu artikli 61 lõikes 1 on sätestatud järgmist:

„Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune EÜ liikmesriikide või EFTA riikide poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, käesoleva lepinguga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see mõjutab lepinguosaliste vahelist kaubandust.”

- (153) Allpool hindab järelevalveamet järgmiseid meetmeid ⁽⁶⁸⁾:

- Islandi riigi poolt uuele pangale antud esialgne käibekapital
- uue panga täielik (ajutine) kapitaliseerimine riigi poolt
- 5 % riigi osalus pärast seda, kui 95 % uue panga osakapitalist kanti üle Glitniri võlausaldajatele
- uude panka riigi makstud teise taseme omavahendid allutatud võla näol.

Edaspidi nimetatakse eespool kirjeldatud meetmeid ühiselt „kapitaliseerimismeetmeteks”. Lisaks hindab järelevalveamet järgmist:

- spetsiaalne likviidsuse tagamise kokkulepe;
- Islandi valitsuse täielik tagatis kõigile Islandi pankade siseriiklikele hoiustele;
- Straumuri leping.

- (154) Ühtlasi tuleb järelevalveamet meelde, et ta on määratlenud Íslandsbankit kui Byri käsitleva teise otsusega Byrile antud abi võimalikku saajat. Eeskätt puudutab see allutatud laenu, mille kättesaadavus säilitati kuni Byri ühinemiseni Íslandsbankiga. Lisaks rõhutab järelevalveamet, et praeguseks Íslandsbankiga ühinenud Byri jaoks ajutiselt heaks kiidetud päästemeetmed kujutavad riigiabi, mille lõplik kokkusobivus sõltub ühinenud üksuse esitatud restruktureerimiskavast.

1.1. Riigi vahendite olemasolu

- (155) Nii nagu järelevalveamet oma uurimismenetluse algatamise otsuses juba esialgselt järeldas, on selge, et kapitaliseerimismeetmeid rahastati riigi vahenditest, mille eraldas Islandi riigikassa. Ka Íslandsbanki likviidsusvahend sisaldab selgelt riigi vahendeid. Straumuri lepingu puhul võttis riik riski seoses Straumuri vara võimaliku ebapiisavusega Straumurist ülekantud kohustuste (hoiuste) katmiseks. See oli peamiselt mõeldud puudujäägi katmiseks ehk (võimaliku) ülekande tegemiseks riigi vahenditest.

⁽⁶⁸⁾ Kirjeldatud üksikasjalikult käesoleva otsuse 3. peatükis.

- (156) Seoses hoiuste tagamisega rõhutab järelevalveamet esialgu, et selle hindamisel piirduakse eespool kirjeldatud täiendava hoiuste tagamise vaatlemisega, mille aluseks on peamiselt Islandi valitsuse avaldused selle kohta, et kodumaistes kommerts- ja hoiupankades ja nende Islandi filiaalides asuvad hoiused tagatakse täielikult.
- (157) Hindamine ei piira järelevalveameti arvamust seaduse nr 98//1999 ning Islandi valitsuse ja hoiustajate ja investee-rijate tagatisfondi finantskriisi aegse tegevuse kokkusobivuse kohta EMP õigusega, eeskätt direktiiviga 94/19/EÜ. Direktiivide 97/9/EÜ ja 94/19/EÜ kohaldamise suhtes on järelevalveamet arvamusel, et sel määral, mil nende ko- haldamisalasse kuuluvad meetmed kujutavad riigiabi, ei tekita riigi vahendite eraldamine EMP õiguses sätestatud kohustuste täitmiseks üldiselt EMP lepingu artikli 61 kohaseid kahtlusi. Käesolevas otsuses seega nimetatud meet- meid ei käsitleta.
- (158) Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses märkis järelevalveamet, et kavatseb edasi uurida, kas eespool kirjel- datud Islandi riigi avaldused on piisavalt täpsed, kindlad, mittetingimuslikud ja õiguslikult siduvad, et hõlmata riigi vahendite kaasamist⁽⁶⁹⁾. Nende kriteeriumide täitmise hindamise juures märgib järelevalveamet, et avaldustega kaasnes tagasivõetamatu riigi vahendite eraldamine ja seda näitab asjaolu, et Islandi riik on andnud endast kõik hoiustajate kaitsmiseks — riik mitte üksnes ei muutnud hoiustajate eelistamise järjestust maksejõuetusjuhtumite vara käsitlemisel (mis ei oleks toonud kaasa riigi vahendite kasutamist), vaid sätestas selgelt, et ei luba mingite kahjude tekkimist hoiustajatele. Valitsuse kõikehõlmav tagatis kõigis kodumaistes kommerts- ja hoiupankades asuvatele hoiustele erineb lisaks kõigist EMP õigusel põhinevatest hoiuste tagamise skeemidest, kuna tagatissumma on piiramatu ning meetmest kasu saavad pangad ei anna omapoolset finantspanust.
- (159) Islandi valitsuse tõlgendust oma avaldusest iseloomustavad alates 2008. aasta oktoobrist toimunud riigi sekku- mised finantssektorisse, mis on kannustatud soovist täita avalduses võetud kohustust. Sekkumised hõlmasid finantsettevõtjate hoiuste katmiseks võetud meetmeid, milleks oli näiteks kolme kommerts-panga asutamine; SPRONi hoiuste ülekandmine Arion Bankile; Straumuri hoiuste ülekandmine Islandsbankile; viie Sparisjódabanki Íslandsi hoiupanga hoiuste ülevõtmine Islandi keskpanga poolt; Byr Savings Banki hoiuste ülekandmine Byr hf-le; Keflavík Savings Banki hoiuste ülekandmine SpKefi ning riigi vastutus SpKefi hoiuste eest pärast viimase sundü- hinemist Landsbankinniga.
- (160) Järelevalveametis praegu uurimisel oleva mitme riigiabijuhtumi puhul (millest osa on ka eespool nimetatud) on Islandi ametiasutused väitnud, et vastav valitud meede oli Islandi riigi jaoks rahaliselt kõige vähem kulukas valik täitmaks lubadust kaitsta täielikult hoiustajaid.
- (161) Eespool kirjeldatud arvesse võttes leiab järelevalveamet, et tegemist on õiguslikult siduva, täpse, mittetingimusliku ja kindla meetmega. Sellest lähtuvalt teeb järelevalveamet järelduse, et Islandi riigi avaldused hoiuste täieliku taga- mise kohta kujutavad riigi vahendite kaasamist EMP lepingu artikli 61 tähenduses.

1.2. Teatavate ettevõtjate või teatavate kaupade tootmise soodustamine

1.2.1. Eelised

- (162) Esiteks peavad abimeetmed andma uuele pangale eelised, millega ta vabastatakse maksukohustustest, mida ta peaks oma eelarvest tavaliselt kandma. Vastavalt ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses tehtud esialgsele järeldusele on amet endiselt seisukohal, et iga kapitaliseerimismeetmega antakse uuele pangale eelis, kuna antud kapital ei oleks olnud pangale kättesaadav ilma riigi sekkumiseta.

⁽⁶⁹⁾ Vt selle kohta üldkohtu otsus liidetud kohtuasjades T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04: Prantsusmaa vs. komisjon, EKL 2010, II-02099, punkt 283 (apellatsioonkaebus).

- (163) Selleks et teha kindlaks, kas investeerimine ettevõttesse, näiteks kapitalisüsti abil, toob kaasa eelise, kohaldab amet turumajanduslikult tegutseva investori põhimõtet ning hindab, kas avaliku sektori asutusega võrreldava suurusega erainvestor, kes tegutseb turumajanduse tavatingimustes, oleks niisuguse investeeingu teinud ⁽⁷⁰⁾. Mis puudutab raskustes olevate pankade kasuks võetavaid kapitaliseerimismeetmeid, siis on alates kriisi algusest nii Euroopa Komisjoni (arvukatel juhtudel alates finantskriisi algusest) ⁽⁷¹⁾ kui ka järelevalveamet ⁽⁷²⁾ olnud üldiselt seisukohal, et pankade riigipoolne rekapiitalseerimine toimub riigiabi andmise näol, võttes arvesse finantsturgudel alates 2008. aasta sügisest valitsenud heitlikku olukorda ja ebakindlust. See üldine kaalutlus kehtib eelkõige Islandi finantsturgude kohta 2008. ja 2009. aastal, mil kogu süsteem kokku varises. Seega leiab järelevalveamet, et kapitaliseerimismeetmed annavad Íslandsbankile eelise, vaatamata uue panga kapitalist 95 % võimalikule ülekandmisele (peamiselt erasektori) võlausaldajatele. Erasektori sekkumine Íslandsbanki kapitaliseerimisse toimus täielikult endise panga võlausaldajate poolt, kes üritavad üksnes oma kahjusid minimeerida ⁽⁷³⁾.
- (164) Sama kehtib seoses eriotstarbelise likviidsusvahendiga, mille üle toimusid läbirääkimised osana riigiabi meetmete paketist, mille eesmärk on taastada maksejõuetuks muutunud panga tehingud uuesti loodud pangas ning innustada maksejõuetuks muutunud panga võlausaldajate osalust uue panga aktsiakapitalis. On selge, et riik sekkus, kuna ei olnud kindel, kas Íslandsbanki saavutab turul piisava likviidsuse. Seega, selle asemel et tegutseda erainvestori rollis, asendas riik selle pigem erasektori turuosalejate rolliga, kes kõhklesid finantsettevõtjatele laenu andmisel. Seetõttu kinnitab järelevalveamet oma esialgset järeldust, mille ta tegi ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses, ning leiab, et eriotstarbeline likviidsusvahend annab Íslandsbankile eelise.
- (165) Seoses Straumur Banki vara ja kohustuste ülekandmisega (Straumuri leping) märgib järelevalveamet positiivse asjaoluna, et üldise tehingu eesmärk on anda Íslandsbankile hüvitis, mis on võrdne üksnes ülekantud kohustuste summaga. Siiski peab riik kandma kogu riski, kui Straumuri vara väärtus on väiksem kui ülekantud hoiuste väärtus, ning võtma kohustuse katta mis tahes võimalik puudujääk. Seega näib, et Íslandsbanki võib lisaks võlakirja intressimaksetelt saadud teatavale tulule omandada firmaväärtust ja täiendavaid turuosi ilma riski võtmata. Järelevalveameti hinnangul kujutab see endast eelist.
- (166) Lisaks peab järelevalveamet hindama, kas täiendav hoiuste tagamine kujutab endast eelist Íslandsbankile ja Islandi pankadele üldiselt. Sellega seoses märgib järelevalveamet, et kui Islandi ametiasutused tegid esmakordselt avalduse hoiuste tagamise kohta, ei olnud täiesti selge, kuidas see tagatis praktikas toimib, eelkõige, millist mõju avaldaks niisugune sekkumine pangale, kes ei suuda enam täita finantskohustusi oma võlausaldajate ees. Vahepeal selgus, et niisugune pank võib maksejõuetuks muutuda, kuid et Islandi riik tagaks (näiteks hoiuste ülekandmisega teisele pangale ja vara puudujäägi korvamise) selle, et hoiused oleks võimalik täielikult välja maksta, ning võlausaldajad ei kaotaks kunagi juurdepääsu oma hoiuste kogusummale.
- (167) Järelevalveamet leiab, et see, kuidas riik täpselt tegutseb riigisisestele hoiustele piiramatu tagatise andmisel, on teisese tähtsusega. Oluline on see, et riik on võtnud kohustuse sekkuda piiramatul ulatusel, juhul kui pank ei suuda hoiuseid välja maksta.

⁽⁷⁰⁾ Vt näiteks otsus kohtuasjas T-228/99: WestLB, EKL 2003, lk II-435.

⁽⁷¹⁾ Vt näiteks komisjoni 10. oktoobri 2008. aasta otsus, milles käsitletakse juhtumit NN 51/2008, Tagatisskeem Taani pankadele, punkt 32, ning komisjoni 21.10. oktoobri 2008. aasta otsust, milles käsitletakse juhtumit C 10/2008, IKB, punkt 74.

⁽⁷²⁾ Vt ameti 8. mai 2009. aasta otsus, milles käsitletakse põhimõtteliselt elujõuliste pankade rekapiitalseerimise kava, millega suurendada finantsstabiilsust ja reaalmajandusele laenamist Norras (205/05/COL), mis on kättesaadav aadressil <http://www.efasurv.int/?1=1&showLinkID=16694&1=1>.

⁽⁷³⁾ Vt sellega seoses Euroopa Komisjoni sarnased põhjendused ühe raskustes oleva ettevõtte tarnijate poolt tehtud investeeringute kohta komisjoni otsuses C 4/10 (ex NN 64/09) — Äriühingule Trèves antud abi (Prantsusmaa).

- (168) See piiramatu tagatis on järelevalveameti hinnangul Íslandsbanki soodustanud. Esiteks, kuna see annab väärtusliku konkurentsieelise (piiramatu riigipoolne tagatis ja seega oluline turvavõrgustik) võrreldes alternatiivsete investeerimisvõimaluste ja investoritega. Seda tõestab näiteks hiljutine majandusministri aruanne, milles kinnitatakse, et: „Islandi finantsettevõtjad tegutsevad praegu erikeskkonnas, kus toimub kapitali kontrollimine ja hoiustele antakse kõikehõlmav tagatis. Niisugustes tingimustes on panga hoiused Islandi säästude kogujate jaoks praktiliselt ainus turvaline valik”⁽⁷⁴⁾.
- (169) Teiseks näib olevat selge, et tagatise puudumisel oleks Íslandsbanki tõenäolisemalt kannatanud kahju hoiuste massilise väljavõtmise tõttu, sarnaselt oma eelkäijale⁽⁷⁵⁾. Seega oleks pank tõenäoliselt pidanud maksma suuremat intressi (riski neutraliseerimiseks), et tõmmata ligi või isegi lihtsalt säilitada sama hulk hoiuseid, kui Islandi riik ei oleks hoiustele andnud täiendavat piiramatut tagatist. Sellest tulenevalt järeltab järelevalveamet, et hoiuste tagamine kujutab endast panga jaoks eelist.

1.2.2. Valikulisus

- (170) Teiseks, abimeede peab olema valikuline, kuna sellega soodustatakse „teatavaid ettevõtjaid või teatavate kaupade tootmist”. Kapitaliseerimismeetmed, likviidsusvahend ja Straumuri leping on valikulised, kuna nendest saab kasu üksnes Íslandsbanki.
- (171) Lisaks, kuna riigi toetus võib olla valikuline isegi olukorras, kus kasu saavad üks või mitu majandussektorit ja teised mitte, leiab järelevalveamet samuti, et riigipoolne hoiuste tagamine, millest saab kasu Islandi pangandussektor, on tervikuna valikuline. See järeltab tuleneb ka eespool esitatud kaalutlustest, mille kohaselt panku soodustatakse teiste ettevõtjate ees, kes pakuvad võimalusi raha säästmiseks ja investeerimiseks.

1.3. Konkurentsi moonutamine ja mõju lepinguosaliste vahelisele kaubandusele

- (172) Meetmed tugevdavad Íslandsbanki võrreldes konkurentidega (või potentsiaalsete konkurentidega) Islandil ja teistes EMP riikides. Íslandsbanki on, nagu eespool kirjeldatud, ettevõtja, kes tegutseb EMPs rahvusvahelisele konkurentidele avatud finantsturgudel. Kuigi Islandi finantsturud on praegu pigem isoleeritud, eelkõige kapitalikontrollide tõttu, siis piiriülene kaubandus ja selle potentsiaal on endiselt olemas, ning kaubandus suureneb tõenäoliselt niipea, kui kapitalikontrollid kaotatakse. Kõiki hindamisel olevaid meetmeid tuleb seega vaadelda konkurentsi moonutatavana ja EMP lepinguosaliste vahelist kaubandust mõjutavatena⁽⁷⁶⁾.

1.4. Järeldus

- (173) Sellest tulenevalt järeltab järelevalveamet, et Islandi riigi võetud meetmed uue panga kapitaliseerimiseks ning likviidsusvahend, hoiuste tagamine ja Straumuri leping hõlmavad riigiabi EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses. Järelevalveamet juhib tähelepanu asjaolule, et ta jõudis samale järeldusele Byri käsitlevates otsustes Byri kapitaliseerimise meetmete suhtes.

⁽⁷⁴⁾ Majandusministri aruanne parlamendile (Althingi) (märts 2012), „Islandi finantsüsteemi tulevane struktuur”, peatükk 9.6, kättesaadav aadressil <http://eng.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf>.

⁽⁷⁵⁾ Amet märgib sellega seoses ära Islandi Keskpanka juhataja selgitused, kes kinnitab panga 2010. aasta teise poole finantsstabiilsuse aruande eessõnas, et „finantseerimisautuste kapitaliseerimine on praegu kaitstud kapitalikontrolli ja valitsuse poolse avaldusega hoiuste tagamise kohta”. Vt <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=8260>, lk 5. Vt ka komisjoni otsust juhtumi NN 48/2008 kohta, milles käsitletakse Iirimaa pankade hoiuste tagamise skeemi, punktid 46 ja 47: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn048-08.pdf; ja otsust juhtumi NN51/2008 kohta, milles käsitletakse Taani pankade hoiuste tagamise skeemi: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn051-08.pdf

⁽⁷⁶⁾ Vt sellega seoses otsust kohtuasjas 730/79:Phillip Morris vs. komisjon EKL 1980, lk 2671.

2. MENETLUSNÕUDED

- (174) Protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikes 3 on sätestatud, et „EFTA järelevalveametit tuleb teavitada kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta piisavalt aegsasti, et ta võiks avaldada oma arvamuse [...]. Asjaomane riik ei tohi oma kavandatud meetet jõustada enne lõpliku otsuse tegemist”.
- (175) Järelevalveameti algatatud ametliku uurimismenetlusega hõlmatud abimeetmetest ei teatanud Islandi ametiasutused enne nende rakendamist. Seega järeldab järelevalveamet, et Islandi ametiasutused ei ole täitnud oma kohustusi kooskõlas protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikega 3. Seega oli nimetatud abimeetmete võtmine ebaseaduslik.

3. ABI KOKKUSOBIVUS

- (176) Eelmärkusena täheldab järelevalveamet, et olgugi et Íslandsbanki on 2008. aastal asutatud uus juriidiline isik, on see (sisetehingute mõistes) ilmselgelt Glitniri majandusjärglane selles mõttes, et kahe üksuse vahel esineb majanduslik järjepidevus. Et 2008. aasta sügisest alanud Íslandsbanki majandustegevus ei oleks ilma abita olnud jätkusuutlik, käsitleb järelevalveamet panka raskustes oleva ettevõtjana.
- (177) Lisaks on hinnatavad meetmed üheaegselt nii pääste- kui ka restruktureerimismeetmed. Nagu on sätestatud ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses, oleks järelevalveamet juhul, kui abimeetmetest oleks teavitatud enne nende rakendamist, lubanud võtta meetmeid ajutise kokkusobiva päästeabina ning võtnud hiljem restruktureerimiskava alusel lõpliku seisukoha. Kuna aga õigeaegset teavitamist aset ei leidnud, algatas järelevalveamet ametliku uurimismenetluse ja nõudis restruktureerimiskava esitamist. Nagu eespool märgitud, sõltub lõplik meetmete kokkusobivus sellest, kas restruktureerimiskava vastab järelevalveameti kehtivates riigiabi suunistes raskustes olevate ettevõtjate suhtes kehtestatud kriteeriumidele.

3.1. Õiguslik alus kokkusobivuse hindamiseks: EMP lepingu artikli 61 lõige 3 ja järelevalveameti ümberkorraldamissuunised

- (178) Olgugi et raskustes olevatele ettevõtjatele nagu Íslandsbanki antud riigiabi hinnatakse tavaliselt EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel, võib järelevalveamet sama lepingu artikli 61 lõike 3 punkti b kohaselt lubada riigiabi juhul, kui see on ette nähtud „tõsise häire kõrvaldamiseks mõne EÜ liikmesriigi või EFTA riigi majanduses”. Nagu on sätestatud pangandussuuniste lõikes 8, ⁽⁷⁾ kinnitab järelevalveamet veelkord, et EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkt b vajab piiravat tõlgendamist selle kohta, mida pidada EFTA riigi majanduse tõsiseks häireks.
- (179) Nagu on eespool üksikasjalikult kirjeldatud, langes riik Islandi ametiasutuste selgituste kohaselt 2008. aasta oktoobris süsteemsesse kriisi, mille tulemusel varisesid mõne päeva jooksul kokku Islandi suurimad pangad ning hoiupangad. Kokkuvarisenud finantsasutuste turuosa kokku oli Islandi finantsturu enamikus segmentides suurem kui 90 %. Raskustega kaasnes usalduse kadumine riigi vääringu suhtes. Finantskriis andis tugeva löögi Islandi reaalmajandusele. Kuigi kriisi puhkemisest on möödunud juba kolm aastat, on riigi finantsüsteem endiselt heitlik. Olukord on alates 2008. aastast küll märkimisväärselt paranenud, kuid ilmselgelt oli meetmete eesmärk nende võtmise ajal tõsise häire kõrvaldamine riigi majanduses.

- (180) Seepärast leiab järelevalveamet, et EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti b saab pidada käesoleval juhul kehtivaks.

⁽⁷⁾ Vt järelevalveameti riigiabi suuniste VIII osa. Ajutised eeskirjad seoses finantskriisiga. Riigiabi eeskirjade kohaldamine ülemaailmse finantskriisi tulemusel finantsasutuste võetud meetmete suhtes, kättesaadav aadressil <http://www.eftasurv.int/?1=1&showLinkId=16604&1=1>.

Ümberkorraldamist käsitleva teatise kohaldamine

- (181) Järelevalveameti riigiabi suunistes finantssektori elujõulisuse taastamise ja praeguse kriisi olukorras riigiabi eeskirjade kohaste ümberkorraldamismeetmete hindamise kohta ⁽⁷⁸⁾ (edaspidi „ümberkorraldamissuunist“) on sätestatud kehtivad riigiabieeskirjad finantsasutuste restruktureerimiseks kriisiolukorras. Ümberkorraldamissuuniste kohaselt peab finantsasutuse restruktureerimine kriisiolukorras selleks, et olla kokkusobiv EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktiga b, hõlmama järgmist:
- i) tooma kaasa panga elujõulisuse taastumise;
  - ii) sisaldama piisavalt abisaaja omaosalust (kulude jagamine);
  - iii) sisaldama piisavaid meetmeid, mis piiravad konkurentsi moonutamist.
- (182) Íslandsbanki kohta esitatud restruktureerimiskava alusel (mis kajastab ka Byri omandamist) hindab järelevalveamet seega allpool, kas need kriteeriumid on täidetud ning kas eespool kirjeldatud abimeetmed kujutavad kokkusobivat restruktureerimisabi.

3.2. Elujõulisuse taastamine

- (183) Abisaajate pikaajalise elujõulisuse taastamine tänu restruktureerimisabile on sellise abi põhieesmärk ning abi kokkusobivuse määratlemise juures on oluline hinnata, kas abi võimaldab seda saavutada.
- (184) Nagu eespool märgitud, muutsid 2008. aasta sügisel Islandil puhkenud majanduskriis, erakorraliste meetmete, nagu kapitalikontrollide kehtestamine, muutuv reguleeriv keskkond ning olenemata teatavast hiljutisest stabiliseerumisest endiselt ebakindlad makromajanduslikud prognoosid (eelkõige euroala majandushädade tõttu), panga kasumliku juhtimise ja selle pikaajalise elujõulisuse tagamise keeruliseks. Seega rõhutab järelevalveamet juba varakult, et alljärgneva hindamise puhul on vaja seda asjaolu arvesse võtta.
- (185) Ümberkorraldamissuuniste 2. jaotises on sätestatud, et EMP riik peab esitama laiapõhjalise ja üksikasjaliku restruktureerimiskava, mis sisaldab terviklikku teavet ärimudeli kohta ja tagab panga pikaajalise elujõulisuse taastumise. Ümberkorraldamissuuniste lõikes 10 on sätestatud, et restruktureerimiskavas peavad olema kindlaks määratud panga probleemide põhjused ja panga enda nõrkused, samuti näidatud, mil viisil suudetakse väljapakutud restruktureerimismeetmete abil lahendada panga probleemid.
- (186) Nagu eespool kirjeldatud, on Íslandsbanki raskuste põhjused toodud välja nii restruktureerimiskavas kui ka eriuurimiskomisjoni aruandes. Eriuurimiskomisjoni aruandes seoses eelnevaga panga tasandil kindlaks määratud olulisimate põhjuste hulgas on valimatu ja mitteelujõuline laienemine, pangaomanike tekitatud finantsvõimendus, riskikonsentratsioon, omavahendite väike osakaal ja pankade suurus võrreldes Islandi majandusega. Lisaks laienes Glitnir väga suure võimendusega väljaostude valdkonda ⁽⁷⁹⁾ ning ärikinnisvaraturgudele väljapoole Islandit. Liiga palju tugineti lühiajalisele pankadevahelisele rahastamisele ning omanikele laenamisele võeti suuri riske, samuti olid pangal suured üksikud riskipositsioonid.

Elujõulisust reguleerivad meetmed

- (187) Kuigi Íslandsbanki restruktureerimiskavas käsitletakse paljusid eespool kindlaks määratud panga nõrkuseid, leiab järelevalveamet, et Glitniri kokkuvarisemine ja Islandi finantstööstuse krahhi olid põhjustatud ka paljudest Islandile omastest teguritest, mis on seotud riigi väiksusega, puuduliku reguleerimise ja järelevalvega, mille tõi välja eriuurimiskomisjon. Nii Íslandsbanki kui ka mis tahes muu Islandi panga pikaajaline elujõulisus ei sõltu seega üksnes panga tasandil võetud meetmetest, vaid ka sellest, kas reguleerimis- ja järelevalvepuudused on kõrvaldatud.

⁽⁷⁸⁾ Finantssektori elujõulisuse taastamine ja praeguse kriisi olukorras riigiabi eeskirjade kohaste ümberkorraldamismeetmete hindamine, võetud järelevalveameti poolt vastu 25. novembril VII peatükina: „Temporary Rules regarding the Financial Crisis“ (ajutised eeskirjad seoses finantskriisiga), 2012. aasta finantskriisi suunistega pikendatud kujul. Kättesaadav järelevalveameti veebilehel <http://www.efasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VIII—Return-to-viability-and-the-assessment-of-restructuring-measures-in-the-financial-sector.pdf>.

⁽⁷⁹⁾ Võimendusega väljaostud.

- (188) Seoses sellega avaldab järelevalveamet heameelt Islandi ametiasutuste poolt reguleerimis- ja järelevalveraamistikkude tehtud muutuste üle, mida selgitatakse lisas.
- (189) Esiteks on suurendatud finantsjärelevalveameti volitusi ja pädevust ning lisatud muu hulgas viimasele uute vastutusvaldkondadena suured üksikud riskipositsioonid ja sellega seotud riskid, mis kuulub järelevalveameti arvates finantskrahhini viinud tegurite hulka.
- (190) Teiseks on sätestatud ajutiselt ranged nõuded kapitali adekvaatsuse määra suhtes. Samuti on esitatud sätted tagatuse kohta, eeskätt on keelustatud laenu pikendamine oma aktsiate pantimise vastu, mille eesmärk on tagada, et Islandi pangad ei tekitaks endale taas nõrka kapitalipositsiooni. Järelevalveamet leiab, et nimetatud meetmed aitavad suurendada Islandi pankade paindlikkust.
- (191) Kolmandaks on rakendatud rida meetmeid seoses direktorite ja juhatuse liikmete valikukriteeriumide ja tasustamisega. Lisaks kehtestati rangemad eeskirjad seotud pooltele (nagu omanikud) laenamise suhtes ning finantsjärelevalveametil on nüüd õigus keelata vajaduse korral pankadel teatavate tehingute tegemise. Muudeti ka asutusesiseses ja -välise arvepidamise eeskirju, näiteks lühendati välise arvepidaja ühele ja samale pangale teenuse osutamise perioodi. Järelevalveamet peab kiiduväärseks nende meetmete eesmärki hoida ära omanike ja juhtkonnaga seotud sündmuste kordumist, samuti suurendab see riski välisjärelevalvet. Mõlemad aspektid vähendavad ohtu panga elujõulisusele.
- (192) Neljandaks anti Islandi ametiasutuste sõnul finantsjärelevalveametile (juba eespool nimetatud) võimalus piirata pankade tegevust Islandi pankade kriisieelse laiaulatusliku hoiuste kaasamise tõttu, mis tundub olevat vähemalt kiirendanud pankade kokkuvarisemist. Lisaks tundub järelevalveametile, et likviidsust ja välisvaluuta tasakaalu käsitlevad uued eeskirjad⁽⁸⁰⁾ on piiranud pankade võimalusi meelitada ligi ebaproportsionaalselt suuri välishoiuseid juhul, kui see muudab pankade äritegevuse haavatavamaks ja tundlikumaks välisvaluuta vahetuskursi ja likviidsusriskide suhtes. Järelevalveamet väljendab rahulolu, et Islandi ametiasutused on võtnud nimetatud puuduliku õigusliku aspekti suhtes meetmeid.

Íslandsbanki restruktureerimiskava

- (193) Mis puutub restruktureerimiskavasse ja panga võetud meetmetesse, on Íslandsbanki põhimõtteliselt pöördunud tagasi traditsioonilisema panganduse mudeli juurde, keskendudes oma põhitugevusele (kodumaine pangandus, mereannitööstus ja maapõueenergia), mida rahastatakse peamiselt klientide hoiustest.
- (194) Panga hoiuste ja laenude vaheline suhtarv langeb restruktureerimisperioodi lõpuks 80 %lt [...] %le [...].
- (195) Lisaks oli Íslandsbanki võrreldes Glitniriga juba asutamisest alates palju väiksema finantsvõimendusega ning kuna enamik pankadevahelisest võlast jäi Glitniri varasse, peab Íslandsbanki restruktureerimiskava kohaselt tuginema rahvusvaheliste turgude refinantseerimisele tagamata võla osas vaid väga piiratud ulatuses.

⁽⁸⁰⁾ Islandi keskpanga poolt 1. jaanuaril 2011 vastu võetud uued eeskirjad välisvaluuta tasakaalu kohta. Eeskirjadega soovitakse piirata välisvaluutariski, ennetades välisvaluuta tasakaalu kõikumist üle kindlate piirmäärade. Üks olulisimaid muutusi võrreldes eeskirjade varasemate versioonidega on see, et lubatud avatud välisvaluuta positsiooni on vähendatud (valuuta kohta) 20 %lt 15 %le omavahenditest ning lubatud välisvaluuta kogusaldot on vähendatud 30 %lt 15 %le. Välisvaluuta bilansi käsitlev aruandlus on varasemast üksikasjalikum, kuna välisvaluutas väeringustatud vara ja kohustused on liigi alusel jagatud järgmistesse kategooriatesse: laenu, võlakirjad, kapitaliväärtpaberid, usaldusfondide aktsiad, hoiused, intresse tootvad lepingud, võlad keskpangale jne. Kui välisvaluuta saldo ületab eeskirjades sätestatud piirid, peab asjaomane finantsettevõtja võtma meetmeid erinevuse kõrvaldamiseks maksimaalselt kolme tööpäeva jooksul. Kui finantsettevõtja ei suuda oma meetmetega seda saavutada, on Islandi keskpangal õigus arvutada talle välja korrapärased trahvid. Islandi keskpang on astunud ka muid samme välisvaluuta tasakaalustamatuse piiramiseks, näiteks sõlminud valuuta vahetustehingute lepingu ühe kommerts pangaga ning ostnud välisvaluutat. Islandi keskpanga väite kohaselt edendatakse nende meetmetega suurema finantsstabiilsuse saavutamist ja toetatakse keskpanga oma välisvaluutareserve.

- (196) Selgus, et üks peamisi Glitniri pankrotistumise põhjuseid oli pankadevahelise laenuturule tuginemine refinantseerimise puhul. Íslandsbanki rahalised vahendid on seni põhinenud enamjaolt hoiustel ja aktsiakapitalil, kuid restruktureerimiskavas on ette nähtud hoiuste osakaalu mõningane vähendamine (80 %lt [...] %le kõikidest kohustustest), [...]. Íslandsbanki kavatses selle korvata pandikirjade emiteerimisega Islandi turule. Pank on juba edukalt emiteerinud pandikirju 4 miljardi Islandi krooni väärtuses 2011. aasta detsembris ja [...].
- (197) [...]. Íslandsbanki usub, et praegune investorite tagasihoidlik huvi Islandi tagamata võlakirjade vastu kasvab hoiuste piiramatult tagamise kaotamisel. Järelevalveamet leiab, et lähtudes Islandi ametiasutuste esitatud asjaoludest, tundub panga rahaline olukord kuni restruktureerimisperioodi lõpuni usaldusväärne. Võttes arvesse hoiuste tagamise ja kapitalikontrollide ümber valitsevat ebakindlust ning riigivõlakirjaturgude ebaselget tulevast arengut, ei saa järelevalveamet teha järeldust selle kohta, kas Íslandsbanki rahastamisstrateegia teostub pikaajaliseks perspektiiviks kavandatud viisil. Kui aga vaadata olulist toetumist hoiustele ja pandikirjadele restruktureerimisperioodil ning nende võlaliikide osakaalu bilansis, mõõnab järelevalveamet, et hiljem vajalikuks osutuda võivad kerged kõikumised rahastamisstrateegias ei ohustaks panga elujõulisust.
- (198) Seoses vara poolega bilansis jäi kõige riskantsem osa, rahvusvaheline vara (nagu ärikinnisvaraga seotud välismaised väärtpaberid), Glitniri vara hulka. Seepärast kahanes bilansimaht 85 %. Seega olid kõrvaldatud Glitniri ärimudeli suurim nõrkus — toetumine riskantsele rahvusvahelisele varale asjakohast riskihindamist teostamata ja turgu põhjalikult tundmata. Järelevalveamet peab kiiduväärseks asjaolu, et restruktureerimiskava kohaselt ei kavatses pank tulevikus sarnast ärimudelit kasutada, vaid keskendub pigem oma traditsioonilisele põhitegevusele.
- (199) Pank on mõistagi alates asutamisest ja eriti pärast Byri omandamist kasvanud. Restruktureerimiskava kohaselt ei mõjuta see aga olulisel määral panga ärimudelit, sest Byr omas peamiselt kodumaist vara, mis oli sarnane Íslandsbanki portfelli kuuluva varaga. Igal juhul usub järelevalveamet, et allpool täpsemalt kirjeldatud kohustustega kaetud loovutamised aitavad Íslandsbankil keskenduda oma põhitegevusele.
- (200) Varaportfelliga seoses jääb panga jaoks märkimisväärseks väljakutseks Glitnirist üle võetud laenude restruktureerimine. Seoses sellega tõstab järelevalveamet positiivse asjaoluna esile, et restruktureerimiskava on panga jaoks esmatähtis, nagu nähtub paljudest üld- ja spetsiifilistest ettepanekutest, mille pank oma liiga suure finantsvõimendusega klientidele on teinud. Kuigi protsess ei ole olnud nii kiire, kui esialgu kavandatud, on praeguseks saavutatud päris palju. Näiteks 8. veebruaril 2012 läbis 2 680 ettevõtet teataval kujul restruktureerimise ning Islandi ametiasutuste arvamusel kohaselt olid neist enamik pärast restruktureerimist suutelised oma võlgu vähendama.
- (201) Järelevalveameti arvates näitab see Íslandsbanki restruktureerimismeetodite usaldusväärsust. Lähtudes panga esitatud restruktureerimise tulemustabelist tundub teostatav panga eesmärk viia äriühingute võlgade restruktureerimine lõpule 2012. aasta lõpuks ja jaepangandusega seotud võlgade oma 2013. aasta lõpuks. Kokkuvõtvalt — kui välistada Islandi või muude riikide makromajanduslikus keskkonnas tekkida võivad ootamatud arengud, siis võib Íslandsbanki saavutada järelevalveameti arvamusel hiljemalt restruktureerimisperioodi lõpuks tugeva bilansi ja toimivad laenuportfellid.
- (202) Nagu eespool öeldud, oli Glitniri nõrk kapitaliseeritus üks tegureid, mis viis panga kokkuvarisemiseni. Íslandsbanki restruktureerimiskavas on prognoositud, et panga kapitali adekvaatsuse määr püsib tublisti kõrgemal kui finantsjärelevalveameti restruktureerimisperioodiks kehtestatud 16 % minimaalne määr. See määr on palju kõrgem kui Basel III tulevane miinimum 10,5 %. Isegi stressistsenaariumi korral, mille Íslandsbanki esitas koos restruktureerimiskavale lisatud selleaastase sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruandega, ei langeks kapitali adekvaatsuse määr alla selle kõrge piirmäära. Restruktureerimiskava järgi hakkab Íslandsbanki omavahendite

suhtarvu järk-järgult vähendada, et suurendada kasumlikkust, alustades selleks dividendide väljamaksmist ⁽⁸¹⁾. Järelevalveameti jaoks tundub hoolikas ja rahustav, et isegi Íslandsbanki stressistsenaariumi arvesse võttes (mis tundub põhinevat tundlikel parameetritel) säilib panga kapitaliülejäak (mis on üle [...] miljardit Islandi krooni), mis annab eespool kirjeldatud tegevuskeskkonnas pangale märkimisväärse suutlikkuse tulla toime ootamatute probleemidega.

- (203) Seoses panga likviidsuspositsiooniga märgib järelevalveamet, et praegune olukord tundub restruktureerimiskava järgi piisavalt kindel ning ei ole märke olukorra olulise halvenemise kohta restruktureerimisperioodi jooksul. Lisaks leiab järelevalveamet, et kui teostada panga likviidsusmäära suhtes stressitest sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruande taustal, mille kohaselt on pank erakorralisteks sündmusteks hästi valmis, näitaks see usaldusväärset likviidsuspositsiooni.
- (204) Järelevalveamet väljendab ühtlasi rahulolu Íslandsbanki ühingu- ja riskijuhtimissüsteemi muutmise üle (kirjeldatud eespool), mis on suunatud puudujääkide kõrvaldamisele Glitniri äritegevuses ning mis aitavad saavutada panga tegevuses erapooletumat ja professionaalsemat riskihindamist.
- (205) Mis puutub kasumlikkusesse, siis on ümberkorraldamissuunistes sätestatud, et restruktureerimiskavas tuleb näidata, mil viisil kavatseb pank taastada võimalikult ruttu oma pikaajalise elujõulisuse riigi abita. Eeskätt peaks pank suutma toota asjakohast omakapitali investeringute tulusust nii, et kaetud on kõik tavategevuse kulud ja tegutsetakse kooskõlas kõigi vastavate õigusnõuetega. Täpsemalt on ümberkorraldamissuuniste punktis 13 sätestatud, et pikaajaline elujõulisus on saavutatud juhul, kui pank suudab katta kõik oma kulud, sealhulgas kulumi ja finantskulud ning tagada asjakohase omakapitali investeringute tulususe vastavalt panga riskiprofilile.
- (206) Seoses sellega tuletab järelevalveamet meelde juba eespool mainitud asjaolu, et Íslandsbanki ümbritsev majanduskeskkond on iga panga jaoks raske. Seepärast väljendab järelevalveamet rahulolu restruktureerimiskavas prognoositud kasumlikkuse üle, mis on hoolimata omavahendite kõrgest suhtarvust piisav ja ennekõike kõrgem panga enda kasumlikkusega seotud eesmärkidest nii restruktureerimisperioodil kui ka pärast seda. Aastatel 2009–2014 kõigub omakapitali investeringute tulusus vahemikus [...] % kuni [...] %. Nagu eespool kirjeldatud, on [...] kõikumine siiski põhjustatud enamjaolt erakorralistest olukordadest ja sündmustest, nagu Glitnirist üle kantud vara väärtuse hindamisel saadud kasum ning ülemkohtu hiljutise FX-laenusid käsitleva otsuse järgsed vähendamised ühelt poolt ja Byri omandamine teiselt poolt. Restruktureerimiskava kohaselt ei tohiks selliseid erakorralisi sündmusi pärast 2013. aastat enam ette tulla, mistõttu oodatakse ajavahemikuks 2014–2016 omakapitali investeringute tulususe kasvu [...] %lt [...] %le. Islandi ametiasutuste esitatud arvutused, milles sisalduvast kontserni kasumiaruandest on sellised erakorralised sündmused välja jäetud, näitab suhteliselt stabiilset kasumit varem ja ka ajavahemikuks 2008–2016. Eespool viidatud ISFI aruanne näib nimetatud järeldust toetavat. Olgugi et ei ole selge, kas arvutused peegeldavad täielikult diskontost saadavat kasumit, märgib järelevalveamet, et pärast 2013. aastat, kui diskonto peaks hinnanguliselt olema täielikult absorbeeritud, on panga aastakasum restruktureerimiskava järgi [...]–[...] miljardit Islandi krooni.
- (207) Restruktureerimiskava aluseks oleva finantsplaneerimise asjakohasemaid ja põhjalikumaid aspekte käsitleti eespool, nagu põhitegevusest (äri- ja jaepangandusest) laekuva tulu vähenemine restruktureerimisperioodil. Järelevalveametile näib, et see tuleneb ennekõike diskonto absorbeerimisest ning kajastab rahastamiskulude kasvu (kohustuste poole mitmekesistamine ning pikemate tähtaegadega võlgade suurem osakaal), aga ka netointressimarginaali langust praeguselt 4,4 %lt [...] %le. Seepärast ei sõanda järelevalveamet loota tulude kasvule nendes segmentides. Rahastamiskulude vähenemine kasv on tõepoolest tõenäoline (restruktureerimiskava kohaselt [...])

⁽⁸¹⁾ Siiski rõhutab Íslandsbanki sisekapitali adekvaatsuse hindamise aruandes, et iga-aastaseid dividendimakseid käsitlevad otsused põhinevad ajakohasel kapitali adekvaatsuse analüüsimisel ning arvesse võetakse ka panga likviidsuspositsiooni.

baaspunkti). Seoses intressimarginaaliga märgib järelevalveamet, et isegi pärast eeldatavat langust [...] %le jääks see võrreldes rahvusvaheliste näitajatega suhteliselt kõrgeks⁽⁸²⁾. Islandi ametiasutuste kohaselt on marginaal püsinud nimetatud tasemel või kõrgemal läbi viimaste kümnendite ja selle põhjuseks on muude tegurite seas Islandil valitsevad üldiselt kõrged intressimäärad, hüpoteeklaenu madalam osakaal laenuportfellis ja pankade väiksus. Järelevalveamet peab nimetatud selgitusi mõistlikuks ja seda finantsplaneerimise aspekti piisavalt vastu võetavaks.

- (208) Teine oluline hoob tulevase kasumlikkuse juures on restruktureerimiskava kohaselt suurem sissetulek teenus- ja vahendustasudelt, mis peaks hinnanguliselt tõusma [...] kogu finantsplaneerimise perioodi vältel. See kasv tekitaks 2016. aastaks kasumi summas [...] Islandi krooni. Islandi ametiasutuste väitel on need prognoosid usutavad, kuna vahendustasude põhivaldkonnad, nagu aktsiaturgudega seotud tehingud ja välisvaluutaga kauplemine on pärast krahhi kehtestatud kapitalikontrollide tulemusel jäänud praktiliselt paigalseisu. Järelevalveamet ei sea nende arvude usutavust niikuinii kahtluse alla, kuna nagu arvasid Islandi ametiasutused, on reaalne oodata aktsiaturgude olulist elavnemist ning 2013. aasta lõpuks peaks kaduma kapitalikontrollid.
- (209) Kontserni kasumiaruande sissetulekute poolele lisaks on pank teinud hulga algatusi (nagu on kirjeldatud eespool) tõhususe suurendamiseks ja kulude vähendamiseks, sealhulgas vähendanud oma töötajaskonda 10 % võrra, mis peaks kokku langetama kulude-tulude suhet 75 %lt [...] %le 2014. aastaks. Järelevalveamet peab nimetatud pingutusi kiiduväärseks, kuna praegune suhtarv tundub rahvusvahelises võrdluses üsna kõrge. Lähtuvalt restruktureerimiskavast peab järelevalveamet selle eesmärgi saavutamist usutavaks, kuna Glitnirist üle võetud portfelli ümberkorraldamine jõuab lõpule ning järelevalveülesanded ilmselt vähenevad ja see võimaldab vähendada töötajaskonda, samas kui tõhususest saadav tulu tundub endiselt saavutatav.
- (210) Lisaks on selge, et restruktureerimiskava põhineb väga paljudel muudel prognoosidel. Järelevalveamet pidas vajalikuks uurida neist kõige asjakohasemaid, mis mõjutavad Íslandsbanki tulevast elujõulisust kõige enam. Mis puutub makromajanduslikesse prognoosidesse, siis tunduvad need enamjaolt kokku langevat IMFi ja Islandi statistikaameti prognoosidega, näiteks SKP kasvu ja töötuse kohta. Üldiselt tunduvad restruktureerimiskava puhul aluseks võetud prognoosid piisavalt ettevaatlikud, et oleks võimalik (koos järelevalveameti eespool esitatud kaalutlustega) järeldada, et panga võetud restruktureerimismeetmed on piisavad pikaajalise elujõulisuse tagamiseks, välistades ettenägematute tagajärgede ja ulatusega ebasoodsad olukorrad.
- (211) Eespool nimetatud tegureid arvesse võttes leiab järelevalveamet, et restruktureerimiskavas sisalduvad tegurid, mis aitavad kaasa panga pikaajalise elujõulisuse taastamisele, on järelevalveameti jaoks piisavad tegemaks järeldest, et ümberkorraldamissuuniste 2. jaotises esitatud kriteeriumid on täidetud.

3.3. Omaosalus/kulude jagamine

- (212) Ümberkorraldamissuuniste lõikes 22 on sätestatud järgmist: „Konkurentsimoontuste ja moraalse ohu piiramiseks peaks abi antama ainult vajalikus minimaalses ulatuses ja abisaaja peaks kandma osa ümberkorralduskuludest asjakohase omanuse vormis. Äriühing ja selle kapitali omanikud peaksid ümberkorralduskulud katma võimalikult suures ulatuses oma ressursidest. See on vajalik tagamaks, et päästetud pangad vastutaksid piisaval määral oma tegevuse tagajärgede eest ning et motiveerida neid oma tegevuspõhimõtteid tulevikus parandama”.
- (213) Seoses sellega tuletab järelevalveamet meelde käesoleva juhtumi otsustavat aspekti. Kui Íslandsbanki Glitniri riigisestse tehingute pinnalt asutati, hävinesid Glitnir Banki aktsionäride investeeringud täielikult ning see aitas maksimaalselt kaasa Íslandsbanki restruktureerimisele. Lisaks kandsid Glitniri võlausaldajad tohutut kahju⁽⁸³⁾ või pidid vähemalt võtma riski, et nende investeering sõltub Íslandsbanki kasumlikkusest. Seega võib vähemalt Glitniri omanike ja võlausaldajate suhtes märkida, et kulude jagamise kriteerium on optimaalselt täidetud ja moraalse ohu küsimus lahendatud.

⁽⁸²⁾ Vt näiteks Islandi keskpanga finantsstabiilsuse aruanne 2011:2, mille kohaselt on intressimarginaal Islandil teistest Põhjamaadest kaks kuni kolm korda kõrgem.

⁽⁸³⁾ Praeguste prognooside kohaselt võib kahjum moodustada kuni 70–75 % nende poolt Glitnirile antud laenudest; vt nt <http://glitnirbank.com/press-room/tilkynningar-a-islensku/448-athugasemdfrafrastidastjorn.html>.

- (214) Lisaks peab järelevalveamet hindama, kas Íslandsbankile antud riigiabi oli piiratud vajaliku miinimumiga.
- (215) Mis puutub kapitaliseerimismeetmetesse, siis kuni hetkeni, mil kokkulepe Glitniri võlausaldajatega vähendas riigi osaluse 5 %le, piisas Íslandsbanki algkapitalist vaevu finantsjärelevalveameti kapitalinõuete täitmiseks. 2009. aastal, pärast seda, kui saavutati kokkulepe Glitniri omandamise kohta Íslandsbanki poolt ning Íslandsbankile eraldati teise taseme omavahendeid, tõusis kapitali adekvaatsuse määr ligikaudu 19 %le, mis on 3 % rohkem kui finantsjärelevalveameti kehtestatud miinimummäär. Siinkohal märgib järelevalveamet, et omavahendite suhtarv sõltus peamiselt sellest, kas Glitnirist Íslandsbanki üle kantud vara hindamine oli täpne. Lisaks ei tohi unustada, et tolleaegne Islandi majanduse väljavaade koostati ebakindluse õhkkonnas. Eespool nimetatut silmas pidades leiab järelevalveamet, et Íslandsbankile Islandi riigi poolt eraldatud kapitali puhul piirduti vajaliku miinimumiga, kuna see ei olnud suurem kui sätestatud miinimum pluss mõistlik puhver.
- (216) Nimetatud järelust ei mõjuta asjaolu, et Íslandsbanki kapitali adekvaatsuse määr tõusis pärast seda piisaval määral, et võimaldada pangal omandada 2011. aastal tõsiselt alakapitaliseeritud pank Byr. Kapitali adekvaatsuse määra suurenemise pea ainus põhjus oli Glitnirist Íslandsbanki üle kantud vara arvestusliku väärtuse üleshindamine. Seda asjaolu ei olnud võimalik kuidagi ette näha ning kapitali adekvaatsuse määra hilisem jõudne areng ei anna järelevalveameti arvamusel alust väita, et Íslandsbanki oli algusest peale riigi poolt ülekapitaliseeritud ⁽⁸⁴⁾.
- (217) Ümberkorraldamissuuniste punktis 26 on nähtud ette, et „pangad peaksid olema suutelised maksma oma tegevusest saadud tulust kapitali eest hüvitist, muu hulgas dividendide ja tagastamata allutatud laenude eest tasutavate kupongimaksete kaudu”.
- (218) Seoses sellega tasub meenutada, et riik sai aastast tagasi peaaegu 14 % kapitalist, mis oli tagastatud juba 2009. aasta sügisel. Arvestades riigi 5 %list osalust Íslandsbankis, tundub rahuldav tagastus olevat siiski tõenäoline, vaadates Íslandsbanki üldist head toimimist alates asutamisest.
- (219) Lisaks tuleb rõhutada, et teise taseme omavahendite hüvitamine erineb järelevalveameti rekapiitaliseerimissuunistest ⁽⁸⁵⁾. Nagu Islandi ametiasutused on õigesti märkinud, on vastavalt rekapiitaliseerimissuunistele nõutav hüvitist umbes 15,7 % (koosneb valitsuse rahastamiskulust 8 %, Glitniri kriisieelsest krediidiriski vahetustehingu riskimarginaalst 5,7 % ja lisatasust 2 %). Íslandsbanki makstav hüvitist, EURIBOR pluss 4 %line lisatasu, jääb kõvasti alla selle piirmäära. Ümberkorraldamissuuniste punktis 25 on sätestatud, et kui on loobutud kulude eelneva asjakohase jagamise nõudest (s.h asjakohasest hüvitisest), võib seda muu hulgas õigustada konkurentsimoontusi piirava ulatuslikuma ümberkorraldamisega Nagu allpool näidatud, on Íslandsbanki restruktureerimine järelevalveameti arvates selle tingimuse täitmiseks piisavalt ulatuslik.
- (220) Kuigi Straumuri leping sisaldab eespool kirjeldatud kujul riigiabi tunnuseid, leiab järelevalveamet, et see on töötatud välja viisil, millega püütakse piirata või isegi välistada vahetut finantseelist Íslandsbankile. Vahetusleping kujutab peamiselt läbirääkimiste teel kehtestatud hüvitist Íslandsbankile vastutasuks Straumuri hoiusekohustuste ülevõtmise eest ja Íslandsbanki saab tõenäoliselt vastu ülevõetud kohustustega samas väärtuses vara. Järelevalveamet ei leia, et abi mõjutaks oluliselt tekkivate kulude jagamise hindamist.

⁽⁸⁴⁾ Íslandsbanki kapitaliseerimise puhul riigi poolt võeti vahetult aluseks ülekantud vara ja kohustuste algväärtuse ning finantsjärelevalveameti kapitalinõude vahe.

⁽⁸⁵⁾ Finantsasutuste rekapiitaliseerimine praeguses finantskriisis: piirdumine minimaalselt vajaliku abiga ja kaitsemeetmed põhjendamatute konkurentsimoontuste vastu („rekapiitaliseerimissuunist”), ELT L 17, 20.1.2011 ja EMP kaasanne nr 3. Suunistes on kättesaadavad järelevalveameti veebilehel: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

- (221) Lõpuks — seoses hoiuste tagamisega on järelevalveamet oma ametliku uurimismenetluse algatuse otsuses juba märkinud, et tolleaegsete erakorraliste asjaolude taustal võib see kujutada proportsionaalset vahendit finantsstabiilsuse tagamiseks Islandil. Samas on selge, et sellist abi ei saa kiita heaks määramata ajaks.
- (222) Seega on järelevalveamet seisukohal, et selleks et pidada asjaomast abi vajaliku miinimumiga piiratud abiks, tuleb see võimalikult ruttu lõpetada. Seega peab järelevalveamet kiiduväärseks Islandi ametiasutuste kavatsust kaotada hoiuste tagamine enne kapitalikontrollide kaotamist, s.o praeguste plaanide kohaselt hiljemalt 2013. aasta lõpuks.
- (223) Et lahendada kapitalikontrollide kaotamisega seotud viivitused ja et kajastuks järelevalveameti seisukoht, et elujõuline pank peab olema suuteline konkureerima turul ilma kõikehõlmava tagatiseta hoiustele, lubatakse tagada hoiuseid üksnes kuni 2014. aasta lõpuni ⁽⁸⁶⁾. Pärast seda tuleks hoiuseid tagada üksnes vastava EMP õigustiku alusel.
- (224) Eespool nimetatud tegurite alusel teeb järelevalveamet järelduse, et Íslandsbanki restruktureerimiskava tagab abi piiramise vajaliku miinimumiga ning et abisaaja, aktsionärid ja endise panga võlausaldajad on osalenud märkimisväärses ulatuses kulude jagamises. Seega on restruktureerimisabi kokkusobiv ümberkorraldamissuuniste 3. jaotisega.

3.4. Konkurentsimoонutuste piiramine

- (225) Ümberkorraldamissuuniste 4. jaotise punktides 29–32 on sätestatud järgmist.

„Finantssektorile antava abi põhieesmärk süsteemse kriisi ajal on finantsstabiilsuse taastamine, aga süsteemi stabiilsuse lühiajalise säilitamise käigus ei tohi pikaajaliselt kahjustada võrdseid tingimusi ja turgude konkurentsivõimet. Riigiabi andmisel konkurentsimoонutusi piiravate meetmete võtmine on oluline. [...] Konkurentsimoонutusi piiravaid meetmeid tuleks kohandada vastavalt konkreetsetele moonutustele sellistel turgudel, kus abi saanud pangad tegutsevad pärast seda, kui nende elujõulisus on ümberkorraldamise tulemusena taastunud, ning meetmete rakendamisel tuleks kinni pidada ühisest poliitikast ja ühistest põhimõtetest. Nimetatud meetmete vajalikkuse hindamisel lähtub järelevalveamet panga tegevuse mahust, ulatuslikkusest ja reguleerimisalast juhul, kui rakendatakse usaldusväärset restruktureerimiskava, nagu on nähtud ette käesoleva peatüki 2. jaotises. [...] Selliste meetmete olemus ja vorm sõltuvad kahest kriteeriumist: esiteks abisumma suurusest ja selle andmise tingimustest ning teiseks selle turu või nende turgude iseloomust, kus abi saanud pank tegutseb.

Esimese kriteeriumi puhul erinevad konkurentsimoонutusi piiravad meetmed märkimisväärselt vastavalt abisumma suurusele ning kulude jagamise ja hinnakujunduse tasemele. Üldiselt on moraalsest ohust tulenevaid negatiivseid tagajärgi kulude jagamise ja omapanuse kõrgema taseme puhul vähem.

Teise kriteeriumi puhul analüüsib järelevalveamet abi tõenäolist mõju sellistele turgudele, kus abi saanud pank pärast ümberkorraldamist tegutseb. Kõigepealt uuritakse panga osakaalu ja suhtelist tähtsust kõnealusel turul või kõnealusel turgudel pärast panga elujõulisuse taastamist. Tõhusa konkurentsi säilitamiseks kavandatakse meetmeid vastavalt konkreetse turu iseloomule. [...] Konkurentsimoонutusi piiravate meetmetega ei tohiks piirata panga väljavaateid elujõulisuse taastamiseks”.

- (226) Selle põhjal võib järeldada, et abi suurus (eriti suhteline) ja turu iseloom on otsustavad tegurid, mille alusel järelevalveamet hindab konkurentsimoонutuste piiramiseks võetavaid meetmeid. Samas on selge, et sellised meetmed ei tohi seada ohtu restruktureerimisabi saaja elujõulisust ning et konkurentsiküsimuste käsitlemisel tuleb pidada silmas üldist eesmärki saavutada praeguses kriisis finantsstabiilsus.

⁽⁸⁶⁾ 2014. aasta lõpuks peavad lõppema kõikide Islandi pankade restruktureerimisperiodid, mille suhtes on algatatud ametlik uurimismenetlus.

- (227) Eespool välja toodud õigusraamistiku taustal esitab järelevalveamet kaalutlused, mis on konkurentsimoонutuste piiramiseks võetavate meetmete hindamisel kõige olulisemad.
- (228) Ennekõike leiab järelevalveamet, et võttes arvesse eelmistes peatükkides kirjeldatud Islandi finantsturu erilist olukorda ning majanduslikke tingimusi, on vaja hinnata põhjalikult turutingimusi ja konkurentsikeskkonda. Konkurentsimoонutuste piiramiseks võetavad meetmed peaksid kajastama praeguseid keerulisi asjaolusid ning samal ajal tagama konkurentsimoонutuste miinimumini viimise nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis.
- (229) Teiseks on käsitletud Glitniri endiste omanike suurimat võimalikku panust (mida on kirjeldatud kulude jagamist käsitlevas jaotises eespool) ning vähesel määral ka Glitniri võlausaldajaid. Sellest tulenevalt piirati vajadust täiendavate konkurentsimeetmete järele.
- (230) Kolmandaks, seoses vastava turu iseloomuga ja nagu on kirjeldatud eespool, viis Islandi finantssüsteemi kokkuvarisemine ning selle järgnenud Islandi ametiasutuste sekkumised (sealhulgas Íslandsbanki asutamine Glitniri riigisestse tehingute pinnalt) finantsteenuste suuremale koondumisele Islandi turul ning kolme suurpanga (Landsbankinn, Íslandsbanki ja Arion Bank) turuosa kasvamisele. Lisaks nendele jääb järele vaid mõni üksik väike turuosa, peatne uute turule tulijate võimalus on kaduvväike ning seda juba mainitud turuletuleku tõkete ja turu väikisuse, aga lisaks ja ennekõike kehtestatud kapitalikontrollide tõttu. Íslandsbankil on sellisel koondunud turul väga tugev positsioon turuosaga [...] % ja rohkem kõige olulisemates ja majanduslikult olulistest segmentides.
- (231) Neljandaks tekitas kriis palju väga spetsiifilisi probleeme, nagu suurpankade väga suur otsese ja kaudse omandi osakaal reaalmajanduses ning pangandusalaste IT-teenuste faktiline monopol (RB), kuna enamusalus IT-ettevõtjas kuulus kolmele Islandi suurpangale.
- (232) Viiendaks on Íslandsbankile antud abi suhteline suurus märkimisväärne. Seoses sellega märgib järelevalveamet, et algusest peale on panga kogu kapitali andnud riik. Lisaks sai pank kasu mitmesugustest abimeetmetest — Straumuri leping, eriotstarbeline likviidsusvahend ja hoiuste tagamine. Samas jääb Íslandsbanki vähemalt rahvusvaheliste standardite kohaselt väikeseks pangaks.
- (233) Kuuendaks nõuab Byri omandamine täiendavate konkurentsimeetmete võtmist. Byri käsitlevas teises otsuses nõudis järelevalveamet, et esitatav restruktureerimiskava peab sisaldama meetmeid, millega tagatakse edaspidine tõhus konkurents Islandi finantsturul, seega peavad lahendatud saama mured, mida järelevalveamet väljendas Islandi finantsturu konkurentsiolekuga suhtes.
- (234) Seda arvesse võttes märgib järelevalveamet, et paljud võetud ja võetavad meetmed piiravad Íslandsbankile antud riigiabist põhjustatud konkurentsimoонutusi.
- i) Islandi ametiasutuste tehtud õiguslikud algatused ja võetud meetmed/kohustused
- (235) Islandi valitsus on võtnud eelkõige kaks järgmist kohustust (vt lisa), mis võivad järelevalveameti arvamusel aidata luua finantsturgudel konkurentsi soodustavat regulatiivset keskkonda.

- (236) Esiteks nimetati ametisse töörühm, mille ülesanne on vaadata läbi seadus nr 36/1978 tempelmaksu kohta. Eriti uuritakse seda, kas kaotada tempelmaks võlausaldajate vahel üle kantavatelt eraisikute võlakirjadelt (nt kui eraisikud kannavad oma laenu ühest laenuasutusest teise). Järelevalveamet leiab, et praegune seadus, mis kohustab kliente muu hulgas maksma vastava võlakirja summa pealt laenuandja vahetamise korral tempelmaksu, ⁽⁸⁷⁾ võib olla konkurentsi takistava iseloomuga, kuna aheldab kliendid olemasolevate pikaajaliste laenulepingute külge. Seega peab järelevalveamet selle seaduse läbivaatamise kohustust tervitatavaks.
- (237) Teiseks võtab järelevalveamet teadmiseks, et kooskõlas Islandi parlamendis 21. märtsil 2012 heaks kiidetud resolutsiooniga nimetab valitsus ametisse komisjoni, mille ülesanne on vaadata läbi tarbijakaitse finantsurul. See sisaldab erilisi volitusi teenuseosutaja vahetamise võimaluse läbivaatamiseks ja vahetamiskulude vähendamiseks ning komisjoni tihedaks sellealaseks koostööks Islandi konkurentsiametiga. Komisjon esitab oma aruande hiljemalt 15. jaanuariks 2013. Järelevalveamet on arvamusel, et pikemas perspektiivis oleks konkurentsi seisukohast kasulik teostada põhjalikum hindamine. Vahepeal peaks Íslandsbanki võetud pangapoolne kohustus (käsitletakse allpool) aitama muuta teenuseosutaja vahetamist lihtsamaks ja suurendama seeläbi konkurentsi.
- (238) Mis puutub järelevalveameti tõstatatud konkurentsiküsimusse seoses Islandi serverikeskusega, peab järelevalveamet kiiduväärseks Islandi konkurentsiameti ja serverikeskuse omanike (sealhulgas kolme suurpanga) vahel saavutatud kokkulepet. Nii püütakse tagada mittediskrimineeriv juurdepääs põhilisele IT-infrastruktuurile mõistliku hinnaga väikekonkurentidele ja võimalikele uutele turuletulijatele. Järelevalveamet usub (ja nagu ta on muu hulgas öelnud Byri käsitlevas teises otsuses), et nimetatud kokkuleppe näol on asjaomase küsimusega tegeletud rahuldaval viisil ning ametil ei ole vaja enam seda käesolevas otsuses käsitleda.
- (239) Lõpuks võtab järelevalveamet teadmiseks alates 2008. aastast tehtud õiguslikud muudatused, nagu on käsitletud lisas. Mis puutub konkurentsiküsimusse, siis on eriti asjakohane äriühinguid käsitlevasse seadusesse nr 161/2002 lisatud artikkel 22. See sisaldab sätteid, millega piiratakse finantsettevõtja osalemist tegevuses, mis jääb väljapoole tema tegevusluba. Uue eeskirjaga on selline tegevus lubatud vaid ajutiselt ning eesmärgiga viia lõpule tehingud või korraldada ümber klientide tegevus. Seoses sellega tuleb saata põhjendatud teatis finantsjärelevalveametile, samuti on kehtestatud finantsettevõtjatele oma klientide ümberkorraldamise lõpuleviimise ja assigneeritud vara võõrandamise suhtes ajalised piirangud.
- (240) Järelevalveamet käsitleb nimetatud muutust kui asjakohast õiguslikku vastust finantsasutuste ebaproportsionaalselt ulatuslikule omandiosalusele reaalmajanduses. Käsitletud säte peaks vähemalt olukorda parandama. Sellise olukorra vahetu põhjus on võlaprobleemide küüsis ettevõtjate võla kustutamine aktsiakapitali kaudu (ja sarnased tehingud) kriisi tõttu. Kuna tegemist on ühe murettekitavama konkurentsiküsimusega seoses kolmele pangale eraldatud riigiabiga, võtab järelevalveamet seda oma hinnangus nõuetekohaselt arvesse.

ii) Íslandsbanki käsitlevad meetmed

- (241) Järelevalveamet toob välja asjaolu, et Íslandsbanki turupositsioon ja suurus on Glitniriga võrreldes väga väike — nagu eespool kirjeldatud, vähendati koguvara 84 % ning erinevalt Glitnirist tegutseb Íslandsbanki üksnes Islandi turul. Et vähendamise suurim põhjus on ilmselgelt Glitniri rahvusvaheliste tehingute lõpetamine, on järelevalveamet arvamusel, et protsess on konkurentsimoontuste seisukohast eriti tähtis, kuna just Kauptingi riskantne ülemerestrategia põhjustas panga kokkuvarisemise ja kunagised moonutused EMP finantsturgudel ⁽⁸⁸⁾.

⁽⁸⁷⁾ Tempelmaksu suurus sõltub õigusliku dokumendi liigist, kuid on tavaliselt 15 Islandi krooni 1 000 Islandi krooni kohta (st umbes 1,5 %) intressi tootvate võlakirjade summadelt, mis on tagatud hüpoteegi või muu tagatisega.

⁽⁸⁸⁾ Vt näiteks komisjoni otsus juhtumis SA.28264, ümberkorraldamisabi pangale Hypo Real Estate, milles komisjon nõustus eraldama suure osa Hypo Real Estate'i ülemeretehingust, meetmena konkurentsimoontuste piiramiseks panga järglase PBB puhul.

- (242) Lisaks peab järelevalveamet kiiduväärseks Íslandsbanki võetud kohustusi (vt lisa) vähendada oma turupositsiooni Islandil [...] võrra seoses [...] loovutamistega. Võttes aluseks lõpliku restruktureerimiskava ja tuletades meelde, et Íslandsbanki on EMP standardite alusel väike pank, nõustub järelevalveamet Íslandsbankiga selles, et edasiste struktuurimeetmete võtmine võib ohustada panga väljavaateid pikaajalise elujõulisuse taastamiseks ⁽⁸⁹⁾.
- (243) Järelevalveamet võtab teadmiseks Íslandsbanki võetud kohustuse, mille kohaselt ei omanda pank kuni 15. oktoobrini 2014 teisi finantsasutusi, välja arvatud järelevalveameti eelneval loal. Kui finantsstabiilsuse kaalutlustel ei teki vajadust täiendavate ühinemiste järele, tähendab see seda, et Islandi finantsturu koondumist Íslandsbanki tegevuse tagajärjel saab enneta. Samuti tagatakse käsitletava kohustusega Íslandsbankile eraldatud abi kasutamist pigem panga elujõulisuse taastamiseks kui panga tugevdamiseks ja turupositsiooni suurendamiseks Islandil. Sama kehtib Íslandsbanki kohustuse kohta, mille kohaselt ei jõusta pank enne 15. oktoobrit 2014 lepingute klausleid ega võta vastu uusi lepinguklausleid, millega muudetakse intressimäärade eritingimused sõltuvaks minimaalse tegevuse säilitamisest pangas ega kasuta riigi kaasatust konkrentsielise saavutamiseks oma teenuste turustamisel.
- (244) Nagu on eespool kirjeldatud, kujutab Islandi finantsturg praegu keerulist tegevuskeskkonda kõikide pankade jaoks ning sellest annab tunnistust ka praktiliselt olematu välisruumi Islandi turule sisenemise vastu. Seepärast peab järelevalveamet kiiduväärseks Íslandsbanki võetud kohustust lihtsustada pangavahetust ning pakkuda maksete töötlemise algteenust ja raha väljavõtmise teenuseid. Järelevalveamet on seisukohal, et nimetatud meetmed koos eespool mainitud serverikeskust käsitleva kokkuleppega kolme suurpanga ja Islandi konkrentsiameti vahel tagavad väiksemate turuosaliste juurdepääsu kõige olulisemale infrastruktuurile ja teenustele mõistliku hinna juures ning võtavad suurematel tegijatel võimaluse nende juurdepääsu takistada. Järelevalveameti kohaselt vähendab see hiliemate (võimalike) turuletulijate tõkkeid ja võimaldab praegustel väiksematel turuosalistel laiendada oma turuosa juhul, kui nad suudavad pakkuda oma suurkonkrentidest paremat teenust. Lisaks aitavad kõik pangavahetust soodustavad meetmed elavdada konkrentsi praeguste suurettevõtjate vahel, mis aitab hoida ära või kõrvaldada võimalikku kollektiivset valitsevat seisundit.
- (245) Lõpuks võtab Íslandsbanki kohustuse müüa võimalikult kiiresti oma osalus haldusettevõtetes, mis võeti üle kooskõlas äriühinguid käsitleva seaduse nr 161/2002 artikli 22 kohase restruktureerimisega, kohustub järgima nimeetatud sättes osutatud menetlust ja ajapiiranguid finantsjärelevalveameti tõlgenduse alusel ja riputab oma (või tütar-ettevõtja) veebilehele ajakohast teavet müügiks hoitavate tütar-ettevõtjate ja aktsiate kohta. Järelevalveamet väljendab rahulolu Íslandsbanki kohustuse üle loovutada võimalikult kiiresti kõik ettevõtjad ja aktsiad, mis ei ole seotud panga põhitegevusalaga ja seda vähemalt elujõulisuse huvides. Kuigi järelevalveameti arvamusel kohaselt on iseenesestmõistetav, et pank peab täitma riigisiseseid õigusnõudeid, nagu näiteks äriühinguid käsitleva seaduse artiklit 22, võtab ta selle kohustuse teadmiseks ja juhib Islandi ametiasutuste ja abisaajate tähelepanu asjaolule, et ka riigi õiguse rikkumine võib tuua kaasa abi kuritarvitamise. Lisaks leiab järelevalveamet, et veebilehele teabe riputamine kavandatavate loovutamiste ja müükide kohta toob kaasa suurema läbipaistvuse Islandi majanduse praeguse omandiõigusolukorra suhtes. See leevendab vähemalt mingil määral nimetatud konkrentsi probleemi, mis praegu Islandi turgu iseloomustab.
- (246) Kõige eelneva põhjal ning arvestades Islandi erilist olukorda ja asjaolu, et järelevalveameti arvamusel lahendatakse eespool toodud meetmetega järelevalveameti ja Islandi konkrentsiameti koostöös tuvastatud põhilised konkrentsi probleemid, samuti võttes arvesse põhieesmärki ehk finantsstabiilsuse saavutamist, teeb järelevalveamet järelduse, et võetud kohustustustega piiratakse konkrentsimoonutusi rahuldaval määral. Seega on restruktureerimisabi kokkusobiv ümberkorraldamissuuniste 4. jaotisega.

⁽⁸⁹⁾ Samadel põhjustel nõustub järelevalveamet seadma loovutamiste tingimuseks [...].

4. JÄRELDUS

(247) Eespool toodud hindamine ja Islandi ametiasutuste poolt Íslandsbanki käsitleva restruktureerimiskava esitamine on hajutanud kahtlused, mida järelevalveamet väljendas ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses seoses Íslandsbanki suhtes võetud abimeetmete olemuse ja kokkusobivusega. Seega kiidab järelevalveamet abimeetmed heaks restruktureerimisabina, mis on kokkusobiv EMP lepinguga sama lepingu artikli 61 lõike 3 punkti b tähenduses, tingimusel et Íslandsbanki ja Island täidavad lisas esitatud kohustusi,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Íslandsbankile antud esialgne käibekapital, riigipoolne täielik (ajutine) kapitaliseerimine, riigi osalemine panga aktsiakapitalis 5 %ga ja teise taseme omavahendite eraldamine, samuti eriotstarbeline likviidsusvahend, Straumuri leping ja hoiuste piiramatut tagamine kujutavad riigiabi EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses.

Artikkel 2

Artiklis 1 loetletud meetmed kujutavad ebaseaduslikku riigiabi alates nende jõustumise kuupäevast kuni käesoleva otsuse kuupäevani, kuna Islandi ametiasutused ei täitnud nõuet teatada abimeetmetest enne nende jõustumist järelevalveametile kooskõlas protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikega 3.

Artikkel 3

Artiklis 1 loetletud ning otsuses nr 126/11/COL ettevõtja Byr suhtes võetud meetmed on kokkusobivad EMP lepinguga sama lepingu artikli 61 lõike 3 punkti b tähenduses tingimusel, et täidetakse lisas esitatud kohustusi. Hoiuste piiramatut tagamist lubatakse kuni 2014. aasta lõpuni.

Artikkel 4

Käesolev otsus on adresseeritud Islandi Vabariigile.

Artikkel 5

Ainult otsuse ingliskeelne tekst on autentne.

Brüssel, 27. juuni 2012

EFTA järelevalveameti nimel

Oda Helen SLETNES

eesistuja

Sabine MONAUNI-TÖMÖRDY

kolleegiumi liige

LISA

KOHUSTUSED JA VAJALIKUD MUUDATUSED SEoses PANGANDUST KÄSITLEVA ÕIGUSRAAMISTIKUGA

1. ISLANDI AMETIASUTUSTE VÕETUD KOHUSTUSED

Islandi ametiasutused on võtnud kaks allpool loetletud kohustust.

Tempelmaksu muutmine riigiabi välistamiseks ja pangavahetuskulude vähendamiseks

Rahandusministeerium nimetab ametisse töörühma, kelle ülesanne on vaadata läbi seadus nr 36/1978 tempelmaksu kohta. Töörühm esitab 2012. aasta oktoobriks rahandusministrile aruande ja seaduseelnõu projekti. Töörühma ülesanne on uurida eriti seda, kuidas oleks võimalik kaotada tempelmaks võlausaldajate vahel üle kantavatelt eraisikute võlakirjadelt (nt kui eraisikud kannavad oma laenu ühest laenuasutusest teise). Lisaks uurib töörühm, kuidas muuta tempelmaksu käsitlevat sätet nii, et see võimaldaks lihtsustada menetlusi ja edendada konkurentsi.

Meetmed pangavahetuse lihtsustamiseks ja vahetuskulude vähendamiseks

Kooskõlas Islandi parlamendis 21. märtsil 2012 heaks kiidetud resolutsiooniga nimetab valitsus ametisse komisjoni, mille ülesanne on vaadata läbi tarbijakaitse finantsurul ning esitada ettepanekuid selle kohta, mil viisil oleks võimalik tugevdada eraisikute ja kodumajapidamiste positsiooni laenuasutuste suhtes. Komisjonile antakse muu hulgas erilised volitused teenuseosutaja vahetamise võimaluse läbivaatamiseks ja vahetamiskulude vähendamiseks ning komisjoni tihedaks sellealaseks koostööks Islandi konkurentsiametiga. Komisjon esitab oma aruande hiljemalt 15. jaanuariks 2013.

Lisaks on Islandi ametiasutused toetanud ja jõustavad järgmiseid Íslandsbanki võetud kohustusi.

Omandamise piiramine

Íslandsbanki on võtnud kohustuse mitte omandada finantsasutusi enne 15. oktoobrit 2014.

Vaatamata nimetatud kohustusele võib Íslandsbanki järelevalveameti eelneval loal ettevõtjaid omandada eeskätt juhul, kui see on vajalik finantsstabiilsuse säilitamiseks.

[...] loovutamine

Íslandsbanki võtab kohustuse loovutada oma osalus [...] [kuupäevaks] ning pakkuda aktsiad avalikult müügiks [...].

[...] [...]

[...].

Restruktureerimisel olevate ettevõtjate aktsiate võõrandamine

Íslandsbanki kohustub müüma võimalikult kiiresti oma osaluse haldusettevõtetes, mis võeti üle kooskõlas finantsettevõtjaid käsitleva seaduse nr 161/2002 artikli 22 kohase restruktureerimisega. Lisaks kohustub pank järgima nimetatud õigussättes osutatud menetlust ja ajapiiranguid. Lõpuks riputab pank oma (või vastava tüarettevõtja, nt Midengi ehf.) veebilehele ajakohast teavet müügiks hoitavate aktsiate kohta.

Meetmed uute ja väikekonkurentide kasuks

Íslandsbanki kohustub rakendama järgmised meetmed uute ja väikekonkurentide kasuks:

- Íslandsbanki ei jõusta enne 15. oktoobrit 2014 lepingute klausleid ega võta vastu uusi lepinguklausleid, millega muudetakse intressimäärade eritingimused sõltuvaks minimaalse tegevuse säilitamisest pangas.
- Íslandsbanki tagab panga veebilehel kergesti juurdepääsetava teabe selle kohta, kuidas vahetada pangateenuste osutajat. Lisaks on veebilehel antud kerge juurdepääs dokumentidele, mida on vaja finantsasutuse vahetamiseks. Sama teave ja teenuseosutaja vahetamise taotlusvormid tehakse lõpuks kättesaadavaks ka panga tüarettevõtjates.

- c. Íslandsbanki täidab pangateenuse vahetamise taotlused kiiresti;
- d. Íslandsbanki ei kasuta riigi kaasatust konkurentsieelise saavutamiseks turunduses;
- e. konkureeriva pakkumise puudumisel püüab Íslandsbanki pakkuda järgmiseid teenuseid hinnaga, mis põhineb teenuse maksumusel pluss mõistlikul marginaalil:
- f. maksete töötlemise teenused (Islandi kroon)
  - i) maksete töötlemise teenused (välisvaluuta)
  - ii) pangatähtede ja müntide väljastamine
    - I. Pangatähtede ja müntide müük ja tarnimine teenuse vastuvõtja ruumidesse.
    - II. Rahaautomaatidesse paigutatavate pangatähtede spetsiaalsete kassettide varu säilitamine. Kassetid paigutab rahaautomaatidesse turvafirma, kellel on leping uue/väikese poolega.

2. KOHANDAMISED JA MUUDATUSED, MIDA ON TEHTUD PÄRAST KRIISI ISLANDI FINANTSTURUGA SEOTUD REGULEERIVASSE JA JÄRELEVALVERAAMISTIKKU

Islandi ametiasutused on esitanud järgmise ülevaate 2008. aasta sügisel kehtinud õigusaktidesse tehtud muudatuste kohta.

- Suurendati Islandi finantsjärelevalveameti sekkumisvolitusi (aktsionäride üldkoosolekute ja vara võõrandamise volituste ülevõtmine, nt erakorralise olukorra õigusaktid); suurendati finantsjärelevalveameti järelevalvevolitusi; võeti vastu täiendavad sätted, millega anti finantsjärelevalveametile luba hinnata järelevalvega hõlmatud üksikettevõtja tehinguid ja käitumist. See hõlmab nii otsustusõigust näiteks ettevõtjate tegevuse lõpetamise suhtes või teatud tegevuse lõpetamise suhtes ilma tegevusluba peatamata, kui ka selliste kontseptsioonide üksikasjalikumalt määramist, mille tõlgenduse on finantsjärelevalveamet, järelevalvega hõlmatud ettevõtja või apellatsioonikogu vaidlustanud.
- On muudetud täpsemaks ja spetsiifilisemaks eeskirjad üksikettevõtja suure riskikontsentratsiooni kohta; on suurendatud riskijuhtimise osakaalu ja vastutustunnet ettevõtetes ning antud finantsjärelevalveametile volitus tugevdada riskijuhtimise rolli finantsettevõtjate organisatsioonilises struktuuris; on muudetud rangemaks stressitestide kohaldamise sätted.
- Jõustati sätted suuremate laenuvõtjate spetsiaalse registri loomise kohta, et tagada parem ülevaade üksikettevõtja suurest riskikontsentratsioonist kahe või enama finantsettevõtja suhtes. Register on tähtis riskipositsioonide omavahealise asetuse nägemiseks ja nende süsteemse mõju hindamiseks, kui laenuvõtjate tegevuses peaks tekkima raskusi. Finantsjärelevalveameti järelevalvetegevusega hõlmamata ettevõtjad, kes on kirjas äriregistris, peavad esitama nimeetatud ametile teabe kõigi oma kohustuste kohta. Kui seda keeldutakse tegemast, on finantsjärelevalveametil õigus keelata teenuste osutamine sellistele ettevõtjatele.
- Tugevdatud on usaldusväärse äritegevuse tavadid ning seaduslikult jõustatud finantsettevõtjatega toimuvate tehingute kaebuskomisjoni tegevus; avaldada tuleb üksikasjalik teave finantsettevõtjate kõigi suuromanike kohta.
- Lühendatud on finantsettevõtjate ajalisi piiranguid assigneeritud vara võõrandamiseks.
- Rangemaks on muudetud ja üksikasjalikumalt määratletud sätted finantsettevõtjate omakapitalis osalemise kohta. Tütarettevõtjate osalust ja bilansiväliseid lepinguid omakapitali kohta käsitletakse nüüd omakapitalina.
- Finantsettevõtjate suhtes võeti vastu keeld pikendada laenu omakapitali pantimise vastu või tagada kapitalitõendeid.
- Finantsjärelevalveamet on koostamas eeskirju selle kohta, kuidas arvutada teise finantsettevõtja hüpoteegiga tagatud laenude osakaalu riskis ja regulatiivses kapitalis.
- Suurendatud on siseauditi osakonna vastutust ja rolli. On olemas üksikasjalikud eeskirjad, mis käsitlevad tasakaalu asjaomase finantsettevõtja suuruse ja tegevuse mitmekesisuse vahel ning siseauditi osakonna reguleerimisala.

- Auditeerimisfirmad võivad edaspidi töötada ühe ja sama finantsettevõtja jaoks maksimaalselt viis aastat — sellega vähendatakse finantsettevõtjate võimalusi vabaneda „keerulisest” audiitorist.
- Läbi on vaadatud kõik omakapitali arvestamist käsitlevad sätted ja muud tehnilised aspektid.
- Läbi on vaadatud eeskirjad olulise osaluse (s.o hääleõigusest 10 % või rohkem) kasutamise kohta. Selleks et hinnata omandamisest huvitatud või olulisse osalusse lisandunud osalejaid, on finantsjärelevalveametile antud volitus pöörata ümber töendamiskoormist, näiteks juhul, kui ei ole selge, kes on valdusettevõtjas olulist osalust omav(ad) kasu saav (ad) omanik(ud).
- Direktorite suhtes on kehtestatud täiendavaid valikukriteeriume, suurendatud on nende vastutust järelevalve teostamises tehingute üle ja keelatud tegevdirektorite määramine juhatuse esimeesteks; finantsjärelevalveametile on antud suurem roll juhatuste üle järelevalve teostamiseks; avalikustada tuleb isiku tuvastamist võimaldavat teavet kõrgema juhtkonna tasude kohta.
- Kehtestatud on eeskirjad, mis käsitlevad finantsettevõtjate laenu tehinguid oma ettevõtte direktorite, tegevdirektorite, võtmetöötajate ja olulist osalust omavate isikutega. Samad eeskirjad kehtivad eelpool nimetatud isikutega lähedalt seotud isikute kohta. Finantsjärelevalveamet võttis vastu eeskirjad selle kohta, mida pidada rahuldavaks tagatiseks selliste tehingute puhul.
- Vastu on võetud eeskirjad juhatuse ja töötajate motivatsiooni- ja boonusesüsteemide korraldamise ning lepingute lõpetamise kohta.
- Rangemaks on muudetud sätted finantsettevõtjate ümberkorraldamise ja likvideerimise kohta.
- Läbi on vaadatud kõik hoiupanku käsitlevad erieeskirjad. Täpsustatud on hoiupankade tagatiskapitali omanike staatust ja õigusi, kehtestatud dividendipiirangud, võetud vastu selged eeskirjad tagatiskapitaliga seotud tehingute kohta, tagatiskapitali vähendamise kohta ning hoiupankade volituste kohta ametliku koostöö tegemiseks. Hoiupankadel keelati muuta oma juriidilise isiku staatust.

Islandi ametiasutuste sõnul on Islandi eeskirjad mõneti rangemad kui üleeuroopalise raamistiku omad. Põhilised kõrvalekalded ELis vastu võetud eeskirjadest (mida käsitletakse EMP lepingus) on järgmised.

- Vajaduse korral on finantsjärelevalveametil õigus keelata üksikutel finantsettevõtjatel teatavate tehingute tegemine. Lisaks on tal õigus kehtestada üksikutele finantsettevõtjatele tegevuse jätkamiseks erinõudeid. Samuti on finantsjärelevalveametil õigus piirata vajaduse korral ajutiselt finantsettevõtja tegevust, mida viimane võib seejärel kas täielikult või osaliselt (litsentsi omamise tingimusel või mitte) jätkata. See on mõistagi ajendatud ka tütarettevõtjate tegevusest ja nende poolt Euroopa riikides kuni 2008. aastani asutatud hoiukontodest (Icesave, Edge ja Save-and-Save).
- Islandi seadustes on kehtestatud ELi direktiividest palju üksikasjalikumalt sätted siseauditi osakonna rolli kohta.
- Islandi seadustes on kehtestatud ELi direktiividest palju üksikasjalikumalt sätted stressitestide läbiviimise kohta.
- Finantsettevõtjad on kohustatud pidama eriotstarbelist registrit (laenuregistrit) kõigi laenuvõtjate kohta ning esitama iga kuu lõpus finantsjärelevalveametile ajakohastatud nimekirja. Sarnane nimekiri saadetakse ka finantsettevõtjatega lähedalt seotud isikute kohta (juhatus, juhid ja seotud kliendirühmad), kui eespool nimetatud nimekiri neid ei sisalda. Selline nimekiri annab parema võimaluse jälgida finantsettevõtjate, nende direktorite ja juhtkonna omavahelist seotust.
- Kui finantsjärelevalveamet leiab, et laenuregistris figureeriva osalise (kelle finantstegevust ametlikult ei jälgita) laenamine avaldab süsteemset mõju, võib amet paluda asjaomasel osalisel esitada teavet oma kohustuste kohta.
- Kui laenuregistris figureeriv osaline (kelle finantstegevust ametlikult ei jälgita) keeldub avaldamast finantsjärelevalveametile teavet, on viimasel õigus anda järelevalvega hõlmatud ettevõtjatele korralduse lõpetada teenuse osutamine sellisele osalisele. Sama kehtib juhul, kui selline osaline avaldab ebapiisavat teavet. ELi/EMP eeskirjad ei sisalda sätteid laenuregistri kohta ega järelevalveasutustele laialdaste volituste andmist ametliku järelevalvega hõlmatavate osaliste suhtes.
- Samuti on Islandi sätted seotud isikute laenamise ja tagatiste kohta märkimisväärselt üksikasjalikumad ja piiravamad kui ELi/EMP omad.

- Finantsjärelevalveametil on õigus keelata olulise osaluse omanikul seda osalust kasutada, kui tekib kahtlus selles suhtes, kes on sel hetkel või hiljem kasu saav omanik.
- Auditeerimisfirmade maksimaalne lubatud teenuse osutamise aeg ühele ja samale finantsettevõtjale on lühem kui ELi/EMP eeskirjades.
- Sätted finantsettevõtjate direktorite valikukriteeriumide kohta on ELi direktiividega võrreldes oluliselt üksikasjalikumad.
- On vastu võetud sätted motivatsiooni- ja boonusesüsteemide korraldamise ning lepingute lõpetamise kohta.
- Hiljuti on ELi direktiividega võetud vastu ametlikud eeskirjad tasustamispoliitika kohta, kuid lepingute lõpetamise kohta veel mitte.

23. märtsil 2012 esitas majandusminister aruande Islandi finantssüsteemi tulevase struktuuri, reguleerimise ning finantsjärelevalve kohta. Lisaks nimetas minister ametisse eksperdirühma, mille ülesanne on läbi vaadata õiguslik ja regulatiivne raamistik, mis hõlmab kogu Islandil toimuvat finantstegevust.
